

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Peter Matjašič

**EVROPSKO FEDERALISTIČNO GIBANJE
IN POGODBA O USTAVI ZA EVROPO**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Peter Matjašič

Mentor: doc. dr. Milan Brglez
Somentorica: asist. dr. Sabina Kajnc

**EVROPSKO FEDERALISTIČNO GIBANJE
IN POGODBA O USTAVI ZA EVROPO**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

ZAHVALE

Za strokovno pomoč, nasvete in usmeritve pri zasnovi in izvedbi diplomskega dela se iskreno zahvaljujem somentorici asist. dr. Sabini Kajnč in mentorju doc. dr. Milanu Brglezu.

Hvala vsem prijateljem, ki so me spodbujali in mi stali ob strani vsa ta leta. Posebna zahvala pa gre Vladki za njeno pomoč pri lektoriranju.

Nenazadnje bi se rad zahvalil staršem za neizmerno razumevanje, brezpogojno podporo in za številna leta potrpljenja. Brez vaju ne bi bil to, kar sem!

Peter Matjašič
Mezgovci ob Pesnici, februar 2008

EVROPSKO FEDERALISTIČNO GIBANJE IN POGODBA O USTAVI ZA EVROPO

Evropska unija (EU) je hibrid mednarodne organizacije z elementi federalne države, ki velja za entiteto *sui generis* z lastnimi pravili in metodami vladanja. Monnetova ideja o zlitju proizvodnje in distribucije premoga ter jekla v Evropi pod nadnacionalno oblastjo, ki je sprožila proces evropskega povezovanja, predstavlja začetek federalizacije Evrope. Pomembno vlogo v tem procesu je odigralo evropsko federalistično gibanje, ki si s svojimi dejavnostmi aktivnega ozaveščanja evropskih državljanov in voditeljev o pomenu federalističnih načel v evropskem povezovanju prizadeva za uresničitev ideala združene federalne Evrope. Diplomsko delo razišče, v kolikšni meri delovanje UEF in JEF v času zasedanja Konvencije o prihodnosti EU in v obdobju razmisleka odseva teoretične ideje federalizma in ideje »očetov« federalističnega gibanja v Evropi. Analiza, ki temelji na štirih vprašanjih, ki zajamejo jedro opredelitve federalizma: (i) kaj je cilj evropskega federalističnega gibanja, (ii) kakšno ideologijo pri tem zastopa, (iii) kakšna priporočila daje evropskim voditeljem in (iv) kako aktivno spodbuja uresničitev federalne Evrope, pokaže na komplementarno razumevanje Spinellijevega in Monnetovega pristopa k evropskemu povezovanju v delovanju evropskega federalističnega gibanja, kar se odraža tako v ciljih kot priporočilih in načinu kampanje za 'federalno Evropo'.

Ključne besede: Evropska unija, federalizem, evropsko federalistično gibanje, konvencija, obdobje razmisleka.

EUROPEAN FEDERALIST MOVEMENT AND THE TREATY ESTABLISHING A CONSTITUTION FOR EUROPE

The European Union (EU) is a hybrid international organisation with elements of a federal state, often referred to as a *sui generis* entity with rules and methods of governance of its own. Monnet's idea to alloy the production and distribution of coal and steel in Europe under a supranational authority that triggered the process of European unification also represents the start of the federalisation of Europe. The European Federalist Movement, with its activities of raising awareness about the importance of federal principles in European integration among European citizens and their leaders, played a significant role in this process. Thus, the diploma explores to which extent the activities of UEF and JEF during the Convention on the future of EU and the reflection period mirror the theoretical ideas of federalism and the ideas of the 'fathers' of the federalist movement in Europe. The analysis, based on four questions that capture the gist of the definition of federalism: (i) what is the aim of UEF and JEF, (ii) what kind of ideology is behind their claims, (iii) what sort of recommendations do they give to European leaders and (iv) how do they actively promote the realisation of a federal Europe, points at a complementary understanding of Spinelli's and Monnet's approach to European integration in the activity of the European federalist movement, which is reflected in the aims, recommendations and the way of campaigning for a 'federal Europe'.

Key words: European Union, federalism, European federalist movement, Convention, reflection period.

KAZALO

SEZNAM KRATIC	6
1. UVOD	7
2. FEDERALIZEM	12
3. FEDERALISTIČNO GIBANJE V EVROPI IN EVROPSKO POVEZOVANJE	17
3.1 ZGODOVINA FEDERALISTIČNEGA GIBANJA V EVROPI	17
3.2 EVROPSKO FEDERALISTIČNO GIBANJE DANES	33
3.2.1 ZVEZA EVROPSKIH FEDERALISTOV	33
3.2.1.1 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA	34
3.2.1.2 RAZUMEVANJE FEDERALIZMA	36
3.2.2 MLADI EVROPSKI FEDERALISTI	38
3.2.2.1 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA	39
3.2.2.2 RAZUMEVANJE FEDERALIZMA	41
4. UEF IN JEF V ČASU NASTAJANJA POGODBE O USTAVI ZA EVROPO	45
4.1 KONVENCIJA O PRIHODNOSTI EVROPSKE UNIJE	46
4.1.1 PRISPEVEK UEF	48
4.1.2 PRISPEVEK JEF	52
4.2 ANALIZA PO KLJUČNIH ELEMENTIH	55
5. UEF IN JEF V OBDOBJU RAZMISLEKA	57
5.1. OBDOBJE RAZMISLEKA	57
5.1.1 PRISPEVEK UEF	63
5.1.2 PRISPEVEK JEF	68
5.2 ANALIZA PO KLJUČNIH ELEMENTIH	73
6. SKLEP	75
SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV	78
SEKUNDARNA LITERATURA	78
PRIMARNI VIRI	83
SEZNAM OSEBNIH POGOVOROV	87

SEZNAM KRATIC

AEF	<i>Action Européenne Fédéraliste</i> (Evropska federalistična dejavnost)
EEA	Enotni evropski akt
EGS	Evropska gospodarska skupnost
EMS	Evropski monetarni sistem
EOS	Evropska obrambna skupnost
ES	Evropska skupnost
ESPJ	Evropska skupnost za premog in jeklo
EU	Evropska unija
EURATOM	Evropska skupnost za atomsko energijo
JEF	<i>Jeunes Européens Fédéralistes</i> (Mladi evropski federalisti)
MFE	<i>Movimiento Federalista Europeo</i> (Evropsko federalistično gibanje)
MFES	<i>Mouvement Fédéraliste Européen supranational</i> (Nadnacionalno evropsko federalistično gibanje)
OZN	Organizacija združenih narodov
SZVP	Skupna zunanja in varnostna politika
UEF	<i>Union of European Federalists</i> (Zveza evropskih federalistov)
ZDA	Združene države Amerike

1. UVOD

Evropske integracije so svojevrsten primer gospodarskega in političnega povezovanja ter institucionalnega sodelovanja držav. Rezultat tega evropskega povezovanja, ki ga Rimska pogodba iz leta 1957 opisuje kot razvoj »vse tesnejše zveze«¹ med narodi Evrope, je edinstvena mednarodna entiteta, ki združuje 27 držav članic in neposredno vpliva na vsakdanje življenje skoraj 500 milijonov Evropejcev.² Ta edinstvena institucija, hibrid mednarodne organizacije z elementi federalne države, velja za entiteto *sui generis* z lastnimi pravili in metodami vladanja (Rosamond 2000: 110).

Današnja Evropska unija (EU) je po mnenju številnih na razpotju. Tako Sidjanski (2002: 5) meni, da je EU razdvojena med dvema nasprotujočima si težnjama, ki se razvijata v njenem osrčju: dinamiko Skupnosti, ki gradi zvezo s federalnim nagnjenjem na eni, in medvladnim sodelovanjem v zunanjih in notranjih političnih zadevah na drugi strani. Ker se EU v 21. stoletju sooča s povsem novimi zunanjimi izzivi, kot so globalizacija, mednarodni terorizem in naraščajoča globalna okoljevarstvena kriza, in notranjimi izzivi, zlasti demokratičnim primanjkljajem in vprašanjem legitimnosti, potrebuje dodaten korak naprej v procesu združevanja. To so evropski voditelji potrdili v leta 2001 sprejeti Laekenski deklaraciji o prihodnosti EU, kjer je med drugim zapisano, da mora Unija postati bolj demokratična, transparentna in učinkovita.³ V ta namen je Laekenska deklaracija sklicala Konvencijo o prihodnosti Evrope, ki naj bi »izdelala predlog nove ustave za Evropsko unijo pred širitvijo maja 2004« (Grindheim 2003: 2).

Ideja o evropski ustavi nikakor ni nova, temveč je prisotna od samega začetka evropskega povezovanja. Lipgens (1985: 659) je poudaril, da je večina odporniških gibanj v okupirani Evropi in v Nemčiji v federalizmu videla edino pravo rešitev iz evropske krize. Tako so prvi načrti za evropsko ustavo nastali že med drugo svetovno vojno. Med številnimi dokumenti iz tistega časa so z ustavnega vidika najboljše naslednji: *Il Manifesto di Ventotene: per una Europa libera e unita* (Manifest iz

---

¹ Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti, ki so jo šefi držav in vlad držav članic ES sprejeli 25. marca 1957, v veljavo je vstopila 1. januarja 1958 (UL RS 27/04, 3087–3178).

² Dne 1. januarja 2007 je po podatkih evropskega statističnega urada Eurostat prebivalstvo 27 držav članic EU štelo natanko 495.128.529 prebivalcev. Dostopno na <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> (10. avgust 2007).

³ Sklepi predsedstva Evropskega sveta v Laeknu 14. in 15. decembra 2001. Dostopno na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/68827.pdf (10. avgust 2007).

Ventotene: za svobodno in združeno Evropo), ki sta ga kot zapornika fašističnega režima na italijanskem otočku Ventotene junija leta 1941 dokončala Altiero Spinelli in Ernesto Rossi; *Progetto di costituzione federale europea e interna* (Načrt za federalno evropsko in interno ustavo), ki sta ga v letih 1942–43 napisala Duccio Galimberti in Antonino Repaci; *Projet d'une constitution fédérale pour l'Europe* (Načrt federalne ustave za Evropo), ki ga je med letoma 1943 in 1944 oblikovala pravna komisija panevropske konference; *Rough Draft of a Proposed Constitution for a Federation of Western Europe* (Osnutek predlagane ustave za federacijo Zahodne Evrope), ki ga je napisal W. Ivor Jennings; *Draft Constitution for the United States of Europe* (Osnutek ustave za Združene države Evrope), ki ga je pripravil ustavni odbor švicarske Europa Union; *Schema di Costituzione dell'Unione federale europea* (Shema ustave za federalno zvezo Evrope), ki jo je objavil Mario Alberto Rollier leta 1944 (Preda 2003: 12). Kot je razvidno iz naslovov naštetih predlogov, vsi predvidevajo federalno urejeno Evropo. Seveda so te zamisli ostale samo na papirju, niso pa umrle kot ideje.

Po drugi svetovni vojni so se morale evropske države zaradi posledic vojne in nujne gospodarske obnove soočiti z medsebojno politično in gospodarsko odvisnostjo in potrebo po sprejemanju odločitev v evropskem kontekstu, kar je postalo zlasti očitno potem, ko je ameriški kongres odobril Marshallov načrt⁴ za pomoč pri obnovi Evrope, katerega pogoj je bilo evropsko povezovanje. Bosco (1996) meni, da sta obstajala samo dva načina združevanja Evrope: pričeti bodisi z evropsko vlado federalne narave bodisi slediti temu federalnemu cilju s postopnim zbliževanjem nacionalnih politik različnih držav. Prva rešitev, ki jo je zagovarjal Altiero Spinelli, postavlja na začetek federacijo, razumljeno kot cilj ustavnega prizadevanja. Druga rešitev, ki jo je predstavil Jean Monnet in je dejansko postala osnova za razvoj današnje Evropske unije, pa postavlja federacijo na konec postopnega procesa, ki skozi medvladni mehanizem mobilizira nacionalne sile, ki se zanimajo za evropske rešitve. Podobnega mnenja sta Carlsova in Naughtonova (2002), ki ugotavljata, da sta »zlasti dve ideji nudili rešitev za povojno Evropo: (1) zgraditi sodelovanje med državami z integriranjem ene ali več zelo pomembnih gospodarskih funkcij, ki jih delijo vse države (funkcionalizem), in (2) takojšnje oblikovanje evropske politične

---

⁴ Ameriški državni sekretar George C. Marshall je v svojem govoru na harvardski univerzi v zvezni državi Massachusetts 5. junija 1947 predlagal gospodarsko in finančno pomoč vsem evropskim državam v zameno za tesnejšo evropsko sodelovanje. Dostopno na http://www.georgecmarshall.org/lt/speeches/marshall_plan.cfm (15. avgust 2007).

federacije (federalizem)«. Monnet in Spinelli nedvomno sodita med najzaslužnejše posameznike za uspeh evropskega projekta. Padoa-Schioppa (2007: 2) pravi, da je Spinelli z nepremostljivo jasnostjo postavil teorijo o političnem cilju evropske federacije in spodbujal njen ustavni element, medtem ko je Monnet določil zmagovalno strategijo, ki ne pomeni le začetka gospodarskega, ampak tudi političnega poenotenja naše celine. Blair (2005: 15) trdi, da je bil federalizem prevladujoči pristop k evropskemu povezovanju v zgodnjem obdobju po letu 1945;⁵ o tem pričata tako Haaški kongres maja 1948 kot tudi Monnetova ideja o zlitju proizvodnje in distribucije premoga ter jekla v Evropi pod nadnacionalno oblastjo in skupnostjo, odprto za vse narode Evrope, kar naj bi predstavljalo začetek federalizacije Evrope.

Kako je s tem političnim poenotenjem danes? Trechsel (2005) pravi, da se večina avtorjev strinja v tezi, da »Evropska unija danes doživlja proces federalizacije«. S tem v zvezi je zanimiva izjava slovenskega zunanjega ministra Dimitrija Rupla, da je »v ozadju projekta evropske ustave bila ideja o federalni Evropi oziroma ideja o Združenih državah Evrope«.⁶

Če EU doživlja proces federalizacije, ideja o federalni Evropi pa je celo v ozadju samega projekta evropske ustave, je pomembno to idejo in njene glavne zagovornike natančneje preučiti. Težko je oceniti vpliv teh idej na oblikovanje evropskega povezovanja, ker so bile razpršene med več mislecev in politikov, vendar so, kot ugotavlja Pentland (1973), »federalistični nazori in ideje prežele Skupnost in pomagale določiti njene probleme ter ponuditi odgovore« (Rosamond 2000: 29). Pomembno vlogo je pri tem odigralo evropsko federalistično gibanje oziroma Zveza evropskih federalistov (*Union of European Federalists – UEF*) in Mladi evropski federalisti (*Jeunes européens fédéralistes – JEF*) – dve najbolj reprezentativni nevladni organizaciji, ki se zavzemata za federalno Evropo. UEF in JEF si s svojimi dejavnostmi, tako v preteklosti kot tudi danes, aktivnega ozaveščanja evropskih državljanov in voditeljev o pomenu federalističnih načel v evropskem povezovanju prizadevata za uresničitev ideala združene federalne Evrope. Ta ideal je po njunem

---

⁵ Federalistični pristop je predvidel oblikovanje federalne ustave za Evropo, po kateri bi federalnemu parlamentu, vladi in sodišču bile zaupane določene pristojnosti na področjih, kot so trgovinska in varnostna politika, medtem ko bi ostale politike ostale v pristojnosti različnih ravni oblasti v državah članicah. Jedro tega načrta predstavlja ideja o povezanosti držav članic preko skupnih politik, za katere je pristojna nadnacionalna institucionalna struktura (Blair 2005: 15).

⁶ Intervju ministra Rupla v Sobotni prilogi časnika DELO z novinarko Sašo Vidmajer z dne 9. julija 2005. Dostopno na <http://www.mzz.gov.si/index.php?id=117&type=98&L=1&L=1> (12. julij 2007).

mogoče doseči samo, če EU postane tudi politična zveza, ki mora temeljiti na evropski ustavi. Tako je vpliv federalističnih idej na evropsko povezovanje opazen predvsem ob razpravah, ki spremljajo (in vplivajo na) oblikovanje in dopolnjevanje temeljnih aktov Evropskih skupnosti. Ko je takratni nemški zunanji minister Joschka Fischer maja 2000 v razpravah o prihodnji obliki evropskih integracij opisal »EU kot evropsko federacijo«,⁷ se je t. i. »f-beseda« vrnila na evropsko politično prizorišče. Fischerjev govor pa ni spodbudil samo vročih političnih razprav o delitvi pristojnosti med različnimi ravnmi oblasti v EU, temveč tudi proces širših razprav o prihodnosti EU, ki so ga evropski voditelji potrdili na decembrskem zasedanju Evropskega sveta⁸ in je svoj vrhunec dosegel v Konvenciji o prihodnosti EU.

Cilj mojega diplomskega dela je raziskati, v kolikšni meri delovanje UEF in JEF v času zasedanja Konvencije o prihodnosti EU in v obdobju po negativnih izidih referendumov o ustavni pogodbi v Franciji ter na Nizozemskem spomladi 2005 odseva teoretične ideje federalizma in ideje »očetov« federalističnega gibanja v Evropi. V ta namen bom predstavil federalno vizijo Evrope, kot so si jo zamislili očetje federalističnega gibanja v Evropi, kako federalizem razumejo v evropskem federalističnem gibanju danes, in analiziral, kako v praksi zastopajo svoje ideale in prepričanja. Osrednji del mojega diplomskega dela je namenjen raziskovanju, kako na federalizem gledata in ga razumeta dve organizaciji, ki na evropski ravni združujeta in zastopata federaliste, namreč UEF in JEF, ter ugotavljanju morebitnih razlik med njima.

Pri tem si bom pomagal z analitičnim okvirom, ki temelji na naslednjih štirih vprašanjih: (i) kaj je cilj evropskega federalističnega gibanja, (ii) kakšno ideologijo pri tem zastopa, (iii) kakšna priporočila daje evropskim voditeljem in (iv) kako aktivno spodbuja uresničitev federalne Evrope.

Delovanje obeh organizacij v omenjenih študijah primera bom preučil tako, da bom analiziral njihove cilje, strategije in instrumente. Jedro analize bo besedna

---

⁷ Joschka Fischer: *Vom Staatenverbund zur Föderation – Gedanken über die Finalität der europäischen Integration*, govor na Humboldtovi univerzi v Berlinu 12. maja 2000, natisnjeno v reviji *Integration*, leto 23, julij 2000.

⁸ Evropski Svet je decembra 2000 na zasedanju v Nici v Deklaraciji 23 spoznal potrebo po izboljšanju in spremljanju demokratične legitimnosti in preglednosti Unije ter njenih institucij, da bi jih na ta način približal državljanom držav članic. Voditelji so tako dali zeleno luč za pripravo poročila, ki naj predlaga ustrezne pobude za nadaljevanje procesa razprav o prihodnosti EU, ki naj med drugim obravnava tudi vprašanja poenostavitve pogodb Skupnosti, natančnejše delitve pristojnosti med EU in državami članicami, upoštevajoč načelo subsidiarnosti, ter status Listine temeljnih pravic EU. Dostopno na http://ec.europa.eu/justice_home/unit/charte/en/declarations-nice.html (15. avgust 2007).

analiza primarnih dokumentov (statutov, politične platforme in resolucij) in sporočil za javnost, kakor tudi strukturirani intervjuji z vidnimi osebnostmi obeh organizacij. Pri analizi se osredotočam samo na evropsko raven obeh organizacij, ker je slednja pristojna in odgovorna za neposredno (so)delovanje (komuniciranje, lobiranje z evropskimi institucijami) na tej ravni. Razen tega menim, da razprave na evropski ravni, zlasti na kongresih in sestankih federalnih odborov obeh organizacij,⁹ v zadostni meri odsevajo raznolikost federalističnega gibanja, saj imajo posamezni člani in nacionalne ter regionalne sekcije zaradi sestave in načina delovanja teh organov možnost izraziti svoja stališča in so neposredno vključeni v proces odločanja.

Najprej bom razdelal pojem federalizem in njegovo uporabo v diplomskem delu, v tretjem poglavju sledi predstavitev federalističnega gibanja kot osrednjega subjekta kasnejše analize. Četrto in peto poglavje predstavljata dve študiji primerov, s pomočjo katerih analiziram delovanje obeh organizacij (torej UEF in JEF) v času zasedanja evropske konvencije in v t. i. obdobju razmisleka. Sledi še sklepno poglavje, v katerem poskušam pokazati na komplementarnost Spinellijevega in Monnetovega pristopa k evropskemu povezovanju v dejavnostih evropskega federalističnega gibanja ter podati okvirno oceno rezultatov analize študij primera glede na uporabljena štiri delovna vprašanja.

---

⁹ Podrobnejša predstavitev organizacijske strukture obeh društev, zlasti organov in njihov pristojnosti, sledi v tretjem poglavju diplomskega dela.

2. FEDERALIZEM

V tem poglavju bom predstavil različne pomene in razlage pojma federalizem ter njegov odnos do sorodnih konceptov, kot so federalna država, federacija, federalna zveza in federalno načelo. Nadalje bom razdelal, kako se federalizem nanaša na proces evropskega povezovanja, in zlasti izpostavil štiri opredelitve federalizma, ki mi bodo kasneje v diplomskem delu služile kot analitični okvir.

Federalizem je beseda mnogoterih pomenov, razlag in razumevanj z različnimi konotacijami v različnih političnih kontekstih. Tako v Indiji in Združenem kraljestvu izraz federalizem sugerira razdružitvev in razdrobitev, medtem ko v Nemčiji in Združenih državah Amerike (ZDA) pomeni ravno obratno (Burgess 2004: 25). »Federalizem se je rodil kot teorija o obliki vladanja z namenom rešitve problema izoliranega primera, namreč ustanovitve Združenih držav Amerike, in kasneje drugih skupnosti, kot so Švica, Kanada in Avstralija, se je postopoma razširil in danes velja za eno izmed prevladujočih oblik združenja« (Levi 1987: 99). Več kot tretjina človeštva živi v državah z ustavami, ki so opredeljene kot federalne,¹⁰ razen tega pa obstajajo gibanja za celinska povezovanja, z različno stopnjo uporabe federalnih elementov, po celem svetu.¹¹ Najbolj eminenten primer tovrstnega celinskega povezovanja predstavljajo evropske integracije.

Na začetku je treba opozoriti na konceptualno razliko med federalizmom in federacijo, ki jo je prvi uvedel King leta 1982, ko je opredelil federalizem kot »politično ideologijo in/ali politično filozofijo« ter federacijo kot »institucionalno ureditev v obliki suverene države, ki se od drugih takih držav razlikuje samo po dejstvu, da njena osrednja oblast – na ustavni osnovi – v svoje procese odločanja vključuje regionalne enote«. Žagar (1990: 157–58) pojem federalizem razlaga kot proces povezovanja (najpogosteje teritorialnih) skupnosti v zvezo za uresničevanje skupnih interesov. Skladno z zgornjo Kingovo opredelitvijo pojem označuje tudi skupne značilnosti in značilne posebnosti federativnih sistemov (v primerjavi z

---

¹⁰ Trenutno na svetu obstaja 24 takšnih državnih tvorb v naslednjem abecednem redu: Argentina, Avstralija, Avstrija, Belgija, Bosna in Hercegovina, Brazilija, Etiopija, Indija, Kanada, Komori, Kraljestvo Nizozemske [*ni enako državi Nizozemski, temveč združuje slednjo v federalni zvezi z Arubo in Nizozemskimi Antili* op. a.], Malezija, Mehika, Mikronezija, Nemčija, Nepal, Nigerija, Pakistan, Rusija, Sveti Krištof in Nevis, Švica, Venezuela, Združeni arabski emirati, Združene države Amerike. Razen tega se dve državi nahajata v tranziciji v federalni politični sistem, namreč Irak in Sudan. Dostopno na http://www.forumfed.org/en/federalism/by_country/index.php (15. september 2007).

¹¹ Npr. Evropske skupnosti, Afriška unija, Mercosur, NAFTA, ASEAN itd.

drugimi družbenimi sistemi), opredeljuje vsebino načel, na katerih ti sistemi temeljijo in so zasnovani, označuje ideologije in filozofije, ki takšne sisteme opredeljujejo in pogojujejo, pa tudi politiko, ki jih zagovarja in uresničuje (*ibid.*).

Ti dve opredelitvi izpostavljata dva elementa: ideološkega in teleološkega. Châtelet (1978: 10–11) je pojem opredelil takole: »Pod ideologijo je označen bolj ali manj koherenten sistem podob, idej, etičnih načel, globalnih predstav in kolektivnih dejanj, religioznih ritualov, sorodstvenih struktur, struktur načinov preživetja (in razvoja), izražanj, ki jih sedaj imenujemo umetniške, sistem mitskih in filozofskih diskurzov, diskurzov organizacijske oblasti, institucij, izjav in sil, ki te spravijo v igro, sistem, čigar cilj je v srcu neke skupnosti, ljudstva, naroda ali države usmerjati odnose, ki jih posamezniki vzdržujejo s svojimi latentnimi odnosi, s tujci, z naravo, z imaginarnim, s simbolnim, z bogovi, z upi, z življenjem in s smrtjo«. Kot pravi Erjavec (1988: 39), se ideologija, ki je aplicirana v akciji, nujno razcepi v dve argumentativni razsežnosti: temeljno in operativno; temeljna ideologija vsebuje vodilna načela, ki določajo ovrednotenje obstoječega reda in končne smotre gibanja ali stranke, operativna ideologija pa je dejansko ideologija »na delu«, je torej politična ideologija kot neposredna in praktična, kot »konkretna«. Je torej neposredno gibalo politične akcije. Eatwell (1993: 9–10) pa pravi, da je »politična ideologija relativno skladna vrsta empiričnih in normativnih prepričanj in misli, ki se ukvarjajo s problemom človekove narave, zgodovinskim procesom in družbeno-političnimi ureditvami. Politične ideologije so v bistvu proizvod kolektivnega mišljenja, pri katerih gre za t. i. 'idealne tipe', ki jih ne gre zamenjati z določenimi gibanji, strankami ali režimi, ki nosijo njihovo ime.«

Mario Albertini, pomemben aktivist evropskega federalističnega gibanja, je razvil splošno teorijo federalizma kot ideologije s štirimi vidiki (kriterij analize pa je uporaben tudi za ostale ideologije, npr. liberalizem, socializem itd.): vrednostni, strukturni, zgodovinski in družbeni vidik. Vrednostni vidik federalizma je mir (s tem Albertini oživi Kantovo politično, pravno, zgodovinsko in filozofsko vizijo); strukturni vidik federalizma je federalna država, ki presega zaprte centralizirane strukture nacionalne države s pomočjo subsidiarnosti; zgodovinski in družbeni vidik federalizma pa predstavlja federalna družba na različnih ravneh, ki omogoča sobivanje pripadnosti in lojalnosti različnim ravnam družbeno-političnega organiziranja (Levi 1987: 117–8).

Koslowski (1999: 563) poudarja, da so »številne razprave o (evropskem) federalizmu teleološke in bodisi implicitno bodisi eksplicitno zagovarjajo preoblikovanje Evrope v federalno državo ali se osredotočajo na proces integracije, ki vodi k temu cilju, ali pa svoje argumente uokvirijo v spekulacijo o (ne)verjetnosti, da bi EU postala federalna država.« V predstavitvi federalizma kot ene izmed teorij integracij Benko (1997: 161) poudarja, da »v svojem klasičnem izrazu federalizem postulira nastajanje in nastanek federalne nadsocijalne države po poti formalnih in institucionalnih, tudi konstitucionalnih – od tod za klasične federaliste tudi oznaka 'konstitucionalisti' – ukrepov, tj. ustvaritve federalnih institucij, vojaških in policijskih sil, skupnega pravnega reda itd.«, in s tem prav tako izpostavi teleološki element federalizma.

Føllesdal (2006) opredeli federalizem kot teorijo o zagovarjanju ali zagovarjanje federalnih političnih ureditev, kjer obstaja delitev oblasti med osrednjo (federalno ali zvezno) in regionalno/lokalno ravni. Za razliko od unitarne države je suverenost ustavno razdeljena med najmanj dve teritorialni ravni, državljani pa imajo politične dolžnosti do vsake od ravni.¹² Guillén López (2001: 5) tako federalizem opredeli kot dvojno strukturo organizacije politične moči v državi, kjer je za temeljno politično naravo odnosov med posameznimi deli (ravnmi in ureditvijo oblasti) značilna njihova neodvisnost, nepodrejenost ali, rečeno drugače, trajna suverenost. Bistvo take ureditve je dvojna institucionalna struktura in politična avtonomija posameznih delov oziroma zmožnost odločati o lastnih zadevah. V praksi to pomeni delitev pristojnosti med omenjenimi ravnmi glede na področje in njegovo pomembnost za enotnost države na eni strani in spoštovanje (kulturne, jezikovne itd.) raznolikosti posameznih delov. V skladu s tem ima osrednja federalna oblast pristojnosti na področju obrambne, varnostne in zunanje politike, medtem ko šolska, zlasti pa kulturna politika, sodita med pristojnosti posameznih federalnih enot (npr. *Länder* v Nemčiji, kantonov v Švici, avtonomnih pokrajin v Španiji ali držav v Združenih državah Amerike). Elazar (1984: 2) ugotovi, da ne glede na obliko federalne ureditve federalizem vključuje kombinacijo prostovoljnega samovladanja (*self-rule*) in deljenega vladanja (*shared rule*), ki vpletenim stranem omogoča, da s

---

¹² »Federalizem je kot politična oblika v svojem izvornem pomenu utemeljen na ideji soobstoja različnih skupnosti in dvojne lojalnosti« (Brezovšek 1994: 55).

pogajanji dosežejo ravnovesje med željo vladati sami sebi, kolikor je možno, in nujno po delitvi oblasti, kolikor je potrebno.¹³

Če povzamemo, torej ugotovimo, da se federalizem, med drugim, nanaša na prostorsko ali teritorialno delitev pristojnosti med dvema (ali več) ravnema oblasti v danem političnem sistemu. Obe ravni morata imeti nekaj avtonomnih pristojnosti odločanja, ki jih lahko izvajata neodvisno druga od druge; federalne enote pa morajo biti zastopane v osrednjih procesih odločanja.

Burgess (2004: 28) se upravičeno sprašuje, kaj imamo v mislih, ko omenjamo federalno idejo, in kako je povezana z evropsko integracijo. Sam izvor besede federalen, ki izhaja iz latinske besede *foedus*, pomeni neke vrste zavezo, zvezo, dogovor ali pogodbo enakih, da skupno odločajo o posameznih vprašanih splošne politike (Brezovšek 1990: 55). Vendar *foedus* pomeni tudi *fides* oziroma zaupanje, zato gre za prav posebno obliko dogovora, pri kateri je treba poudariti tudi načela enakosti, družabništva, recipročnosti, vzajemnosti, tolerantnosti, priznavanja in spoštovanja, ki spremljajo nastanek takšne zaveze ali dogovora. Kot pravi Venn Dicey (1915: 75), »osnovni predpogoj, ki vedno podpira takšno obliko združenja, je občutek povezanosti (*union*) in ne enotnosti (*unity*)« (Burgess 2004: 28). Z drugimi besedami, namen takšne zveze je združitev (*integration*) in ne izenačitev (*assimilation*) različnih entitet. Predpostavka federalne zveze je, da gre za zvezo, ki temelji na formalnem ustavnem priznavanju razlik in raznolikosti (Burgess 2004: 29).

Federalna zveza torej ni enaka federalni državi, saj uporaba federalnega načela ne vodi nujno do vzpostavitve federalne države. Brezovšek (1990: 58) ugotavlja, da bistvo federalizma ni v posebnih oblikah institucij, ampak v institucionalizaciji posebnih odnosov med udeleženci v političnem življenju. Federalizem tako omogoča številne opcije organiziranja odnosov med sestavnimi deli (enotami) in oblastjo centra. Nadalje, kot meni Elazar (1994: 24), namen federalnih načel ni v ureditvi države, temveč v odnosih med akterji v političnem sistemu. Potemtakem ni nujno, da federalizem v navezavi z EU nujno vodi v preobrazbo slednje v federalno državo, temveč gre za uporabo federalnih načel v procesu evropskih integracij, kjer se pojem integracija nanaša na združevanje predhodno ločenih ali neodvisnih delov za oblikovanje nove celote.

---

¹³ Poznamo in ločimo številne vrste federalnih ureditev in federalnih političnih sistemov. Za ponazoritev in podrobno proučitev slednjih primerjaj Wheare 1964, King 1982, Elazar 1987a, Riker 1993, Watts 1998, Burgess 1986, 2000 in 2004 ter v slovenski literaturi Brezovšek 1994 in Žagar 1990.

Pentland (1973: 21) je opredelil integracijo kot »proces, v katerem skupina ljudi, prvotno organiziranih v dveh ali več neodvisnih nacionalnih državah, ustanovi politično celoto, ki jo lahko na nek način opišemo kot skupnost« (Burgess 2004: 30). EU lahko danes opišemo kot sistem mnogonivojske vladavine (Lajh 2005: 11), kjer je suverenost deljena in razdeljena med supranacionalne, nacionalne in subnacionalne institucije (Börzel 2003: 1). To sovпада s splošno sprejetim dejstvom, da se je EU razvila v več kot mednarodno organizacijo ali konfederacijo držav, vendar prav tako ni postala federalna entiteta. Bučar in Brinarjeva (2003: 406) se strinjata, da evropske države s povezovanjem v EU »tvorijo nekakšno federacijo, ki je bliže konceptu konfederacije in ki jo je potrebno klasificirati kot federacijo *sui generis* ali bolje kot skupnost držav za razliko od zveze držav (konfederacije) ali državne zveze (federacije)«.

Za namen tega diplomskega dela so pomembne zlasti opredelitve federalizma kot »političnega projekta z določenim ciljem« (Rosamond 2000: 23), »priporočil in (včasih) aktivnega spodbujanja k podpori za oblikovanje federacije« (Burgess 1993: 8) ter federalizma kot »ideologije« (Albertini 1979).

Te štiri opredelitve federalizma predstavljajo osnovne elemente analize, ki jih bom v diplomskem delu preučeval v dveh študijah primera: (1) politični projekt z določenim ciljem – tukaj bom primerjal, kaj je cilj, za katerega se zavzema evropsko federalistično gibanje v teoriji in za katerega v praksi, ter morebiten razkorak med UEF in JEF; (2) ideologija – primerjal bom ideološke osnove evropskega federalističnega gibanja in upoštevanje le-teh v dveh študijah primerov: delovanje UEF in JEF v času Konvencije o prihodnosti EU in v obdobju razmisleka; (3) priporočila – analiziral bom priporočila, ki se nanašajo na delitev pristojnosti in organizacijo institucij EU; (4) aktivno spodbujanje uresničitve federalne Evrope pa bom analiziral s pomočjo diskurza v kampanjah¹⁴ UEF in JEF.

---

¹⁴ Kampanja predstavlja proces spreminjana, s katerim želimo brez formalne moči, s spretno komunikacijsko strategijo in namenskim posredovanjem ter v diskusiji s specifičnimi interesi drugih – zlasti nasprotovanjem – doseči zastavljen cilj (Metzinger 1999: 1).

3. FEDERALISTIČNO GIBANJE V EVROPI IN EVROPSKO POVEZOVANJE

Najprej bom predstavil zgodovino federalističnega gibanja v Evropi, z namenom izpostaviti ideje, mislece, avtorje in družbeno-politična gibanja in specifične zgodovinske razmere, ki so vplivale na nastanek sodobnega evropskega federalističnega gibanja. V tem zgodovinskem pregledu posebno pozornost posvečam razvoju UEF od nastanka do danes, kjer izpostavljam vlogo in vpliv federalističnega gibanja v procesu evropskega povezovanja. Sledi predstavitev današnjega evropskega federalističnega gibanja, vključno z organizacijsko strukturo dveh glavnih organizacij predstavnic federalistov na evropski ravni – UEF in JEF – ter njunim razumevanjem federalizma danes.

3.1 Zgodovina federalističnega gibanja v Evropi

Ideja o združevanju ali federalizaciji Evrope se ni rodila včeraj. Če smo natančni in upoštevamo dokaze iz obstoječih dokumentov, segajo njeni začetki v štirinajsto stoletje. Razen tega je presenetljivo, kako malo so se njene poglobitve teme (zlasti mir in blaginja) spreminjale skozi čas. To, kar se dogaja z Evropsko unijo danes, je, kljub vsej njeni nepopolnosti, »uresničitev idej vizionarskih pesnikov in velikih mislecev vse od Danteja preko Goetheja do Victorja Huga, do grofa Sullyja preko Montesquieuja, Rousseauja in Saint-Simona do Churchilla in od Leibnitza preko Kanta do Nietzscheja« (de Rougemont 1965: 26).

Ideje o federalni izgradnji Evrope se tako raztezajo skozi številna stoletja, vendar je njihova politična privlačnost zaživela šele po prvi svetovni vojni. Pomemben prispevek federalne literature še v času prve svetovne vojne je knjiga Nemca Friedricha Naumanna *Mitteleuropa* iz leta 1915. V njej je na podlagi študije nemške carinske unije (*Zollverein*) predstavil federalno vizijo srednjeevropske politične enote; med drugim je zagovarjal nadnacionalno carinsko unijo kot začetno točko politične enotnosti.¹⁵ Prelomni trenutek se zgodi leta 1923, ko avstrijski grof Richard Coudenhove-Kalergi objavi knjigo *Panevropa*, ki kasneje postane politični

---

¹⁵ Pan Drakopoulos (2003) *The Way to Unity. The Biography of Europe*. Dostopno na http://www.europeanspirit.gr/biblioteca/drakopoulos_theway.html (15. avgust 2007).

program panevropskega gibanja. Coudenhove-Kalergi je videl edino rešitev za gospodarsko izčrpano in politično razdrobljeno ter nestabilno Evropo v politični združitvi evropskih držav v evropsko federacijo z imenom Panevropa, ki jo opredeli kot »politično-gospodarsko interesno združenje« (Coudenhove-Kalergi 2000: 8). Zagovarjal je, da Evropi njena tradicija »kleinstaatereia« preprečuje, da bi lahko tekmovala z ostalimi svetovnimi regijami. Zatorej bi morala v Evropi nastati Panevropska federacija v več stopnjah: najprej s carinsko unijo in na koncu z ustavo (Šabič 1995: 33–34). Svoj teoretični prispevek k združeni Evropi je Coudenhove-Kalergi dopolnil s praktičnim delovanjem. Tako je oktobra 1926 na Dunaju zasedal prvi kongres Panevropske unije, na katerem je sodelovalo dva tisoč predstavnikov štiriindvajsetih različnih narodov; med njimi so bili tudi Slovenci s precej močno delegacijo pod vodstvom dr. Antona Korošca (Rahten 2000: 86). Od vseh evropskih projektov med vojnama je bila Panevropa edini, ki je bil dovolj privlačen in odmeven, da je prerasel v množično gibanje (Toplak 2003: 99). Salvator de Madariaga (1974) pa je v svojih spominih z naslovom *Jutro brez opoldneva* zapisal: »Grof Coudenhove-Kalergi je bil prvi dejaven Evropejec, ki si je zamislil in predlagal evropsko federacijo.«

Medvojno obdobje zaznamuje tako rekoč zlato obdobje federalističnih prispevkov, saj »skorajda ni bilo knjige o Evropi, ki ne bi imela besede 'federalen' v svojem naslovu« (Kelemen in Nicolaidis 2006: 302). Med najbolj vizionarske predloge sodi Briandov načrt o ustanovitvi federalne evropske zveze (*Union fédérale européenne*), ki ga je francoski zunanji minister in enajstkratni ministrski predsednik Aristide Briand predstavil 5. septembra 1929 pred Generalno skupščino Društva narodov,¹⁶ in zlasti Briandov memorandum¹⁷ (*Memorandum sur l'organisation d'un régime d'Union fédérale européenne*) z dne 1. maja 1930, ki »z utemeljivijo in opredelitvijo Briandovega načrta zasnuje prvo institucionalno arhitekturo evropskega

---

¹⁶ Treba je poudariti, da je v tem času v francoskem ministrstvu za zunanje zadeve prevladovala levosredinska politična struja radikalne stranke (*parti radical*); tako je ob upoštevanju idej o multilateralizmu prednostna naloga ministrstva postalo spodbujanje miru med narodi s pomočjo mednarodnega političnega sodelovanja. Temu ustrezno je Briandov načrt predstavljal poskus prenesti mednarodne politične ideale Društva narodov na novo nastajajoče evropske razmere (Madsen in Vauchez 2005: 18).

¹⁷ V praksi Briand predlaga ustanovitev treh institucij z namenom zagotoviti »moralno zvezo« med evropskimi narodi, tj. idejo, ki je v ospredju njegovega razmišljanja: evropsko konferenco (*Conférence européenne*), sestavljeno iz držav članic; stalni politični odbor (*Comité politique permanent*), odgovoren za dnevno delovanje zveze; in administrativni sekretariat (*Secrétariat administratif*). Povzeto po *TEXTES sur un projet d'union fédérale européenne (1929-1930)*. Dostopno na <http://hypo.ge.ch/www/cliotexte/html/europe.union.1930.html> (20. september 2007).

političnega in pravnega reda« (Madsen in Vauchez 2005: 18). Briand tako velja za prvega evropskega politika na tako pomembnih funkcijah, ki je zagovarjal uporabo federalističnih idej pri izgradnji nove Evrope.

Pozna trideseta in zgodnja štirideseta leta prejšnjega stoletja so zabeležila izjemen razvoj federalističnih dejavnosti v Veliki Britaniji. V tem obdobju je nastala obsežna in pomembna literatura številnih uglednih predstavnikov liberalne in socialistične misli, kot so Lionel Robbins, Barbara Wootton, Lord Beveridge, Lionel Curtis, William Curry, Ivor Jennings, Ronald Gordon Mackay, James Meade, Kenneth Wheare in Phillip Kerr (Lord Lothian).¹⁸ Na osnovi tega akademskega in političnega znanja o federalizmu, ki je bilo prisotno v Veliki Britaniji koncem 30. let prejšnjega stoletja, so trije mladeniči iz Oxforda, Charles Kimber, Derek Rawnsley in Patrick Ransome, s pomočjo uveljavljenih imen, kot sta bila lord Lothiana in Lionel Curtis, novembra 1938 ustanovili britansko federalistično gibanje *Federal Union*. Do leta 1940 je gibanje uspelo pridobiti 12.000 članov z 227 podružnicami in je ustanovilo raziskovalni inštitut, ki deluje danes v Londonu pod imenom *Federal Trust for Education and Research*. Gibanje si je zagotovilo široko podporo vodilnih časopisov, politikov, akademikov in klerikov.¹⁹ Vrhunec svojih prizadevanj in vpliva federalističnih idej je doživelo z edinstvenim zgodovinskim britanskim predlogom »trajne zveze« s Francijo.²⁰ Literatura britanskih federalistov, ki je takrat imela neposreden ali posreden vpliv na britansko politično razmišljanje, je v Britaniji tonila v pozabo, medtem ko jo na celini, zlasti v Italiji, obravnavajo kot »anglosaksonsko federalistično šolo« in velja za najbolj poučen prispevek k evoluciji evropske federalistične misli (Bosco 1988: 465).

---

¹⁸ Med najpomembnejše sodijo: *Pacifism is not enough* Lorda Lothiana iz leta 1935 in njegov pamflet *The ending of Armageddon* iz leta 1939, knjiga *The Economic Causes of War* Lionela Robbinsa ter traktat Williama Beveridga *Peace by Federation?*. Za pomen in vsebino ostalih prispevkov glej zlasti Woodard (1995) in Pinder (1998).

¹⁹ *The History of Federal Union*. Dostopno na <http://www.federalunion.org.uk/about/history.shtml#> (10. oktober 2007); glej tudi poglavje 'Federal Union' v *The Simple Guide to the Federal Idea* (Woodard 1995).

²⁰ Dne 16. junija 1940 je namreč britanski ministrski predsednik Winston Churchill svojemu francoskemu kolegu M. Paul Reynaudu predlagal trajno zvezo (*indissoluble union*) med obema državama. Ta zveza bi temeljila na skupnem državljanstvu, formalni združitvi obeh parlamentov ter skupnih organih za obrambno, zunanjo, finančno in ekonomsko politiko. Enotnemu vojnemu kabinetu bi bilo zaupano vodenje britanskih in francoskih sil. Skratka, šlo je za predlog združitve dveh držav v eno samo francosko-britansko zvezo. Predlog predstavlja prototip popolne zveze, katerega uresničitev bi vključevala odpoved nacionalni suverenosti v njenem zadnjem braniku, namreč nadzoru nad obrambnimi silami države. Gre za edinstven, radikalen in daljnosežen predlog nadnacionalne integracije, ki mu v kasnejši zgodovini evropskega povezovanja ni para (Shlaim 1974: 27).

S to evolucijo je mišljen »začetek sodobnega evropskega federalizma« (Woodard 1995: 19), ki ga zaznamuje izdaja že v uvodu omenjenega Manifesta iz Ventotene junija leta 1941. Manifest, ki sta ga v sodelovanju z Eugenijem Colornijem skupaj napisala Altiero Spinelli²¹ in Ernesto Rossi, je izhajal iz stanja, kot je vladalo v Evropi kmalu po izbruhu vojne in ki ga je označevalo brezvladje, razpadle in propadle države ter Hitlerjeva vihra, ki je pometala pred seboj in za seboj puščala opustošenje (Spinelli in Rossi 1941/2003: 5). Manifest je program za novo organizacijo Evrope po vojni, ki naj nemudoma temelji na federalni ureditvi, z institucijami federalne narave. Poudarek je na neposredno izvoljeni parlamentarni skupščini in ustavni podlagi novo nastale evropske federacije (Spinelli in Rossi 1941/2003: 6).

Praktična uporabnost federalne ideje pa pridobi na pomenu šele med drugo svetovno vojno in po njej. Zlasti je bila federalna ideja priljubljena med člani evropskega antifašističnega uporniškega gibanja, kot odgovor na povojno usodo Evrope (Burgess 1989: 27). Številni člani odporniškega gibanja v različnih evropskih državah so tako pričeli ustanavljati federalistična gibanja. Med njimi so bili tudi Altiero Spinelli, Enzo Giacchero in Guglielmo Usellini v Italiji, Henri Frenay in Pierre de Felice v Franciji, Hendrik Brugmans in Henri Nord na Nizozemskem ter Eugen Kogon in Ernst Friedlander v Nemčiji, ki so kasneje odigrali pomembno vlogo v evropskem federalističnem gibanju (May 1997: 2). Prav Spinelli, s svojim italijanskim evropskim federalističnim gibanjem (*Movimiento Federalista Europeo* –

---

²¹ Altiero Spinelli se je rodil v Rimu 31. avgusta 1907 in tam umrl 23. maja 1986. Svoje prve politične izkušnje si je pridobil kot zagovornik komunistične ideje v zgodnjih 20. letih prejšnjega stoletja. Kot generalni sekretar mladinskega krila Komunistične partije Italije ga je fašistična oblast leta 1927 prišla in zaprla do leta 1937, ko so ga poslali v pripor na otok Ponza in leta 1939 na sosednji otok Ventotene, od koder je bil osvobojen leta 1943. V času pripora se je vedno bolj oddaljeval od komunističnih idej takratne Sovjetske zveze in se zblížal z idejami liberalnega socializma in takratnim italijanskim gibanjem Carla Rossellija *Giustizia e Libertà* (Pravičnost in svoboda). Da bi se izognili nevarnosti totalitarizma vseh oblik, je potrebno demokracijo utemeljiti sočasno na liberalnih načelih in javni intervenciji v gospodarski in družbeni sferi za zagotovitev solidarnosti in enakih možnosti za vse (Pistone 2007). Pomembno vlogo pri njegovi preobrazbi od komunizma do federalizma je igrala prej omenjena literatura britanskih federalistov 30. let prejšnjega stoletja. Kako je sploh imel dostop do te literature in kako je vplivala nanj, nam Spinelli odgovarja: »Rossi si je kot profesor ekonomije že dolgo časa dopisoval z Einaudijem (in to kljub priporu, op. a.), ki mu je poslal dve ali tri knjižice o angleški federalistični literaturi, ki je cvetela koncem tridesetih let zahvaljujoč prizadevanjem Lorda Lothiana. Razen knjige Lionela Robbinsa *The Economic Causes of War*, ki sem jo prevedel v italijanščino, Einaudi pa jo je izdal, se ne spomnim niti naslovov niti avtorjev ostalih knjig. Toda njihova analiza politične in gospodarske perverzije, v katero vodi nacionalizem in njihova utemeljena predstavitev federalistične alternative, so ostali v moji glavi kot razodetje vse do danes. Ker sem iskal jasnost in preciznost v svojem razmišljanju, moje pozornosti ni pritegnil nejasen in skrivljen ideološki federalizem Proudhona in Mazzinija, temveč jasno in natančno razmišljanje teh britanskih federalistov, v katerih spisih sem našel dobro metodo za analiziranje razmer, v katere je zapadla Evropa, in za osnovanje alternativnih pričakovanj.« Intervju z Altierom Spinellijem V *The Ventotene Manifesto. The Ventotene Papers, The Altiero Spinelli Institute for Federal Studies*, Ventotene, Italija, 1988, str. 52.

MFE), ki ga je ustanovil avgusta 1943 v Milanu, je že med vojno storil prve korake na poti k povezovanju in koordinirani politiki med različnimi federalističnimi gibanji, kar je privedlo do sestankov mednarodne konference odporniških bojevnikov od marca do julija 1944 v Ženevi²² in prve evropske federalistične konference v Parizu marca 1945. V Švici je nova revija z imenom *L'Action Fédéraliste Européenne* objavljala redne novice o dejavnostih evropskih federalistov. Še ena pomembna pobuda švicarskega federalističnega gibanja (*Europa Union Schweiz*) je bila organizacija mednarodne federalistične konference v kraju Hertenstein zraven Luzerna na robu jezera štirih kantonov med 15. in 22. septembrom 1946 z udeležbo 78 federalistov iz trinajstih držav, kjer so izdelali t. i. Hertensteinski program.²³ Njegovih dvanajst točk je postavilo osnove za ustanovitev evropske federalistične organizacije in še danes predstavlja temeljni dokument nemškega federalističnega gibanja (*Europa Union Deutschland*). Vse te pobude so privedle do ustanovitve Zveze evropskih federalistov (UEF) 15. decembra 1946 v prostorih francoskega federalističnega gibanja *La Fédération* v Parizu (Gouzy 2006: 2). Bogato šestdesetletno zgodovino evropskega federalističnega gibanja, zlasti organizacije

---

²² Pomemben rezultat teh sestankov je *Osnutek deklaracije evropskih odporniških gibanj*, ki podaja zelo jasno vizijo bodoče evropske federacije. Osnutek namreč zahteva ustanovitev federalne zveze med evropskimi narodi, ki bi omogočila miroljubno sodelovanje nemškega naroda v evropskem življenju, reševanje problemov meja na območjih z mešanim prebivalstvom, ohranitev demokratičnih institucij ter gospodarsko obnovo celine. Ta federacija bi imela vlado, ki bi bila odgovorna narodom, nad katerimi bi v okviru svojih pristojnosti imela neposredno jurisdikcijo, vojsko pod poveljstvom te vlade in vrhovno sodišče, ki bi razsojalo o vseh vprašanih glede federalne ustave in v morebitnih sporih med državami članicami in/ali med državami in federacijo (de Rougemont v: Toplak 2003: 108–09).

²³ Hertensteinski program z dne 22. septembra 1946 vsebuje naslednjih 12 točk: 1) Evropska skupnost, oblikovana po federalnem vzoru, je nujen in bistven prispevek na poti k svetovni zvezi. 2) V skladu s federalističnimi načeli, ki zahtevajo demokratične strukture na vseh ravneh, mora skupnost evropskih narodov biti sposobna sama reševati morebitne spore med svojimi člani. 3) Evropska unija se uvršča v okvir Organizacije Združenih narodov kot regionalna zveza v skladu z 52. členom Listine OZN. 4) Članice Evropske unije bodo prenesle del svojih suverenih pravic – gospodarskih, političnih in vojaških – na federacijo, katere sestavni del so. 5) Evropska unija bo odprta vsem narodom, ki se imajo za Evropejce in izpolnjujejo njena temeljna pravila. 6) Evropska unija opredeli pravice in dolžnosti svojih državljanov v deklaraciji o evropskih državljanskih pravicah. 7) Ta deklaracija bo temeljila na spoštovanju posameznika in njegove odgovornosti do različnih skupnosti, katerim pripada. 8) Evropska unija je odgovorna za ustrezno obnovo in za gospodarsko, socialno in kulturno sodelovanje; nadalje mora zagotoviti, da bo tehnični napredek namenjen izključno za dobro človeštva. 9) Evropska unija ni usmerjena proti nikomur in se odreka vsakršni obliki politike moči; prav tako ne bo orodje v rokah katere koli zunanje sile. 10) Regionalne zveze, ki temeljijo na prostem dogovoru, v okviru Evropske unije niso samo dovoljene, ampak tudi zaželeni. 11) Samo Evropska unija lahko vsem svojim narodom, majhnim in velikim, zagotovi njihovo ozemeljsko celovitost in ohranitev njihovega značaja. 12) Evropa bo naredila svoj prispevek k obnovi in oblikovanju svetovne skupnosti narodov s tem, ko bo dokazala, da je zmožna rešiti probleme svoje usode v federalističnem duhu. Prevod avtorja po izvlečku iz knjige *Federal Union: The Pioneers*, Richarda Mayna in Johna Pinderja (Macmillan, 1990). Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/The_Hertenstein_Programme.doc (21. oktober 2007).

UEF, pa lahko glede na njegovo delovanje, ob upoštevanju različnih političnih kampanj in zunanjih dejavnikov, razdelimo na sedem glavnih faz:

1) Ustanovitev in opredelitev temeljnih načel (1946–49)

Prvo temeljno načelo delovanja evropskih federalistov predstavlja t. i. federalistična izbira, to je prepričanje, da je nepreklicno in demokratično enotnost Evrope mogoče doseči samo z oblikovanjem federalne države (Pistone 2006: 2). V tem smislu je UEF vedno nasprotoval t. i. konfederalistični izbiri, ki jo je nekoč predstavljal Churchill. Slednja je bila opredeljena kot unionistična, njen največji zagovornik pa je kasneje postal francoski predsednik Charles de Gaulle. Federalistična izbira, ki izhaja iz srečanja v Hertensteinu septembra 1946 in iz uradne ustanovitve UEF v Parizu decembra istega leta, predstavlja temeljni element identitete UEF. Kljub temu so federalisti sodelovali skupaj s konfederalisti ali unionisti in tako odigrali pomembno vlogo na Haaškem vseevropskem kongresu²⁴ maja 1948 in v oktobra 1948 ustanovljenem Evropskem gibanju, ki je vključevalo skoraj vse obstoječe organizacije, ki so se zavzemale za enotnost Evrope. O tem priča tudi prvotna zastava²⁵ Evropskega gibanja, ki velja danes za federalistično zastavo.

Drugi temelj politične usmeritve UEF predstavlja pojmovanje *enotnosti Evrope kot bistvene faze in odločujoče spodbude k enotnosti sveta*. Ideja »Združene Evrope v združenem svetu« pomenu, da federalisti v Kantovskem univerzalnem miru vidijo končni cilj svojih prizadevanj in zavračajo kakršno koli obliko panevropskega nacionalizma (Pistone 2006: 3).

Tretji pomemben vidik splošne usmeritve UEF je odnos med *integralno federalistično mislijo in institucionalnim federalizmom*. Prva izhaja iz nauka Pierra Josepha Proudhona,²⁶ njen največji razlagalec znotraj UEF pa je bil Francoz ruskega porekla Alexandre Marc, prvi generalni sekretar organizacije. Temeljna značilnost

---

²⁴ Haaški kongres je v javnem mnenju in pri nosilcih oblasti sprožil kampanjo za evropsko združevanje in razdelil privrženca evropskega povezovanja v dve struji: federaliste, predvsem predstavnike iz držav Beneluksa, Francije in Italije, ki so bili za oblikovanje evropske federalne vlade, ki bi bila odgovorna evropski zakonodajni skupščini, in unioniste, predvsem iz Velike Britanije in skandinavskih držav, ki so se zavzemali za ustanovitev zveze evropskih držav na konfederalnih temeljih (Škabar 2003: 17).

²⁵ Od uradne ustanovitve Evropskega gibanja 25. oktobra 1948 do sprejetja evropske zastave je bila zastava gibanja v obliki velike krepke črke E zelene barve na beli podlagi.

²⁶ Proudhon je v svoji knjigi *Du principe fédératif* razvil federalistično misel kot decentralizirano alternativo centralizirani nacionalni državi. Zanimali so ga družbeni vidiki federalizma in njegova uporabnost na ravni lokalnih skupnosti in skupin. Ta misel je navdihnila personalizem 30. let prejšnjega stoletja in se razvila v integralni federalizem Alexandra Marca (Woodard 1995).

integralnega federalizma,²⁷ ki je imel velik vpliv na UEF v zgodnjih letih, je prepričanje, da morajo osnovni elementi federalnega sistema poleg entitet teritorialne narave (od občin do zvez držav) vključevati tudi entitete funkcionalne in strokovne narave. Marc (1948: 19) je opredelil federalizem kot »politični koncept, ki omogoča uskladitev posameznikove svobode in potrebe po kolektivni organiziranosti« (Levi 1987: 104). Za vodilnega teoretika institucionalistov velja Američan Alexander Hamilton,²⁸ katerega ideje znotraj UEF je zastopal Altiero Spinelli. Ta šola pravi, da so lahko sestavni elementi federalnega sistema edino institucije teritorialne narave. Ta smer je prevladala v UEF-u od leta 1949 dalje z načelom, po katerem mora federalistično gibanje združiti vse zagovornike evropske federacije ne glede na različne ideološke usmeritve, dokler so združljivi z demokratičnimi načeli. Kljub temu so načela integralnega federalizma²⁹ ostala pomemben del teoretičnega okvira UEF. Zlasti so veliko prispevala k opredelitvi evropskega družbeno-gospodarskega modela, ki temelji na sintezi med konkurenčnostjo in solidarnostjo (Pistone 2006: 3).

Četrty vidik usmeritve UEF predstavlja *ideja združene Evrope kot posredniške sile med ZDA in Sovjetsko zvezo* (Pistone 2006: 4). Splošno rečeno naj bi evropsko združevanje privedlo ne le do miru v Evropi, temveč v svetu; s tem pa je UEF izrazil nasprotovanje delitvi Evrope na dva bloka in začetku hladne vojne. O tem je bilo govora na prvem kongresu UEF v švicarskem kraju Montreux konec avgusta 1947, kjer je Nizozemec Henri Brugmans, prvi predsednik UEF, skoval formulo »začnimo na Zahodu«. ³⁰ Ta koncept je upošteval dejstvo, da je bila blokovska delitev objektivna posledica propada Evrope in oblikovanja bipolarnega sistema, v katerem prevladujeta dve velesili. Istočasno je postalo jasno, da se proces združevanja Evrope lahko prične zgolj na območju Zahodne Evrope, saj so Američani s pomočjo Marshallovega načrta podpirali evropsko povezovanje z namenom zadrževanja Sovjetske zveze.

Peti temelj UEF pa je njegova *strateška smer*. Leta 1949 je UEF opredelil smer, ki predstavlja pogonsko silo vseh kasnejših strategij v boju za evropsko

---

²⁷ Brezovšek (1994: 83) v svojem katalogu federalizmov omenja, da gre pri integralnem federalizmu za splošno načelo organizacije, utemeljeno na personalizmu.

²⁸ Alexander Hamilton (1755–1804) je bil vojaški oficir, odvetnik, politik, državnik, finančnik in politični teoretik ter eden izmed očetov ustanoviteljev Združenih držav Amerike. Odigral je vodilno vlogo v Konvenciji iz Filadelfije leta 1787 ter skupaj z Jamesom Madisonom in Johnom Jayem napisal t. i. *Federalist Papers*, ki služijo kot primarna interpretacija ameriške ustave.

²⁹ Šola integralnega federalizma predlaga oblikovanje federalne družbe, ki temelji na naslednjih štirih načelih: avtonomiji, sodelovanju, subsidiarnosti in participaciji (Levi 1989: 105).

³⁰ V svojem govoru 'Temelji evropskega federalizma' je Brugmans poudaril, da je treba v luči trenutnih političnih razmer združevanje Evrope začeti zaenkrat brez Vzhodne Evrope, a nikoli zoper njo.

federacijo. Pistone (2006: 4) navaja, da ima ta strateška smer štiri osnovne elemente: (1) nacionalne demokratične vlade so hkrati sredstvo za in ovira pri evropskem združevanju; sredstvo, ker so zaradi krize nacionalne države v luči razdejanja dveh svetovnih vojn prisiljene sprejeti politiko združevanja, in ovira, ker želijo ohraniti čim več vpliva in moči; (2) to protislovje lahko preseže le poseg federalistične politične moči, ki je neodvisna od vlad in političnih strank in tako sposobna vršiti demokratični pritisk na vlade, da se odločijo za federalno izbiro; takšna moč mora združiti vse zagovornike evropske federacije, biti nadnacionalna po naravi in sposobna učinkovito mobilizirati javno mnenje; (3) nenadomestljivo sredstvo, s katerim lahko federalisti vsilijo federalno izbiro, je *ustavna skupščina* po vzoru ustavne konvencije iz Philadelphie, ki je leta 1787 napisala federalno ustavo ZDA; (4) da bi državljani sprejeli federalno izbiro in metodo ustavne skupščine, morajo biti federalisti sposobni izkoristiti pomanjkanje učinkovitosti (soglasno odločanje o temeljnih vprašanjih) in demokratični primanjkljaj (prenos pomembnih odločitev na nadnacionalno raven brez oblikovanja ustreznega pravega nadnacionalnega demokratičnega sistema) in mobilizirati javno mnenje.

2) Od kampanje za Evropski federalni pakt do kampanje za Evropsko politično skupnost (1950–54)

V tem času je UEF vodil neke vrste triumvirat, ki so ga sestavljali Francoz Henry Frenay, predsednik nemške *Europa Union*, Eugen Kogon, in Spinelli, s pomočjo generalnega sekretarja Italijana Guglielma Usellinija. UEF se je takrat zavzel za dve temeljni federalistični pobudi: kampanjo za Evropski federalni pakt³¹ in pobudo za Evropsko politično skupnost.

Namen prve je bil preoblikovati svetovalno skupščino Sveta Evrope v ustavno skupščino evropske federacije. Osnovno sredstvo kampanje je bila peticija, ki je od svetovalne skupščine zahtevala, da pripravi osnutek besedila federalnega pakta, ki naj ga ratificirajo države članice Sveta Evrope. Federalni pakt bi stopil v veljavo takoj, ko bi ga ratificiralo število držav, katerih prebivalstvo skupaj znaša najmanj sto milijonov prebivalcev. Leta 1950 je peticijo podpisalo več kot 500.000 italijanskih

---

³¹31. oktobra 1949, na izrednem zasedanju v Parizu, se Zveza evropskih federalistov (UEF) odloči za začetek javne kampanje v podporo Federalnemu paktu. Povzeto po resoluciji, dostopni v francoskem jeziku na spletnih straneh t. i. Evropskega navigatorja <http://www.ena.lu/> (15. avgust 2007); originalni vir: *Archives historiques du Conseil de l'Europe*, Strasbourg. *Union européenne des fédéralistes*, 03427, Vol. 1, 1949.

državljanov in tretjina vseh francoskih županov, dobila je podporo večine Nemcev na simboličnih referendumih, ki so bili organizirani v sodelovanju z občinskimi upravami v Breisachu, Castrop-Rauxelu, Münchnu, Bad-Reichenallu in Traunsteinu (Montani 1989: 81). Kampanja sicer ni dosegla zastavljenega cilja, vendar je položila temelje naslednji pobudi iz tega obdobja.

Ta se je osredotočila na 38. člen pogodbe o nastanku Evropske obrambne skupnosti (EOS)³² in Evropske politične skupnosti (EPS), katere glavni federalistični zastopniki na vladni ravni so bili Robert Schuman, Konrad Adenauer in Alcide De Gasperi. Po ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ) in pričetku pogajanj o EOS je bilo posredovanje UEF ključno za vzpostavitev povezave (preko 38. člena EOS) med oblikovanjem evropske vojske in dodelitvijo naloge načrtovanja projekta politične unije parlamentarni skupščini ESPJ. Projekt EPS, predstavljen marca 1953, bi postavil ESPJ, EOS in načrt celotne gospodarske povezave v okvir z izrazito, če ne v celoti, federalnimi značilnostmi. S tem so zrasla federalistična pričakovanja v Evropi (Dinan 1994/1999: 26). Vendar sta oba projekta zastala, ko je francoska narodna skupščina avgusta 1954 zavrnila ratifikacijo pogodbe o EOS. Ta dva predloga sta predstavljala višek federalizacije v Evropi in po krizah in zastojih, ki so sledili, so zgodnja petdeseta leta prejšnjega stoletja ostala zaznamovana kot »zlata doba« evropskih federalistov (Dinan 1994/1999: 27).

3) Razcep federalističnega gibanja v pričakovanju Rimske pogodbe (1955–63)

Resna kriza po propadu projekta EOS ni zmanjšala politične volje držav ustanoviteljic ESPJ po nadaljevanju in poglobitvi evropskega povezovanja. Vendar je bilo slednje mogoče le na področju gospodarskega sodelovanja, kjer je bil za razliko od političnega in vojaškega povezovanja prenos suverenosti na nadnacionalne institucije manj problematičen. Ponovni zagon je evropsko povezovanje doživelo po odločitvi v Messini junija 1955, ki je na predlog Monneta in držav Beneluksa privedla do podpisa Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (Euratom) in Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (EGS) 25. marca 1957 v Rimu. Čeprav cilja evropske federacije, za razliko od Schumanove deklaracije dne 9. maja 1950,³³ ti

---

³² Evropska obrambna skupnost (*European Defence Community*) je bila zamišljena kot nadnacionalna organizacija za evropsko obrambo (Dinan 1994/1999: 26).

³³ Robert Schuman je v deklaraciji 9. maja 1950 kot francoski zunanji minister v predstavitvi načrta za ustanovitev Evropske skupnosti za premog in jeklo jasno začrtal svojo vizijo za Evropo: »Prek

dve pogodbi ne omenjata, je njune pobudnike (zlasti Monneta in Spaaka) vodilo prepričanje, da bo napredek gospodarskega povezovanja privedel do okrepitve federalnih elementov (Komisija neodvisna od nacionalnih vlad, pravo Skupnosti in vloga Sodišča, predvideni neposredno voljeni Evropski parlament in postopno preoblikovanje v glasovanje s kvalificirano večino v Svetu EU), prisotnih v sistemu Skupnosti, in tako privedel do politične integracije (Pistone 2006: 5).

V pričakovanju te nove stopnje v procesu evropskega povezovanja so bili federalisti razdeljeni. Na eni strani je bila velika večina nemških federalistov, ki jih je vodil publicist Ernst Friedländer, in nizozemskih federalistov z Brugmansom na čelu ter francosko gibanje *La Fédération*, ki ga je vodil André Voisin, mnenja, da je treba izkoristiti dinamiko novih skupnosti, zlasti EGS. Federalisti bi morali sprejeti postopno uresničitev svoje vizije, aktivno podpreti gospodarsko povezovanje ter se zavezati h krepitvi obstoječih federalnih načel v sistemu Skupnosti. Cilj ustavne skupščine je treba preložiti v kasnejšo, razvitejšo fazo evropskega povezovanja, do katere vodi pot prek Rimske pogodbe. Na drugi strani pa je bil Spinelli, ob podpori večine italijanskih, francoskih in belgijskih federalistov, prepričan, da Evropske skupnosti niso sposobne bistveno prispevati k napredku evropske integracije. Posledično bi morali federalisti ostro kritizirati takšne vladne pobude in jim ugovarjati z masivno kampanjo ozaveščanja javnosti z namenom izvolitve Evropskega narodnega kongresa v največjem možnem številu evropskih krajev in mest (po navdihu Indijskega narodnega kongresa, ki ga je vodil Gandhi) ter obnoviti zahteve po evropski federaciji, ki jo je mogoče doseči samo z ustavno skupščino.³⁴

To razhajanje mnenj, ne glede temeljnega načela, temveč glede strateškega pristopa, je privedlo do razpada UEF in oblikovanja dveh organizacij, ki sta do leta 1963 šli vsaka svojo pot. Podporniki Brugmans-Friedländerjeve smeri so leta 1956 ustanovili *Action Européenne Fédéraliste* (AEF), koordinacijsko strukturo za nemško *Europa Union*, nizozemsko federalistično gibanje, francosko gibanje *Le Fédération*, britansko *Federal Union* in druge manjše federalistične skupine v Belgiji, Luksemburgu, Italiji in na Danskem. Spinellijeva struja pa je leta 1959 na politični in organizacijski ravni preoblikovala UEF v nadnacionalno evropsko federalistično

---

združitve osnovne proizvodnje in vzpostavitve nove Visoke oblasti, katere odločitve bodo obvezovale Francijo, Nemčijo in njima pridružene države, bo ta predlog udejanil prve konkretne temelje evropske federacije, ki je nujna za ohranitev miru.« (Schuman 2003: 130).

³⁴ Jean-Pierre Gouzy: *La saga des fédéralistes européens pendant et après la dernière guerre mondiale* <http://www.taurillon.org/La-saga-des-federalistes-europeens-pendant-et-apres-la-derniere-guerre,1552> (12. september 2007).

gibanje *Mouvement Fédéraliste Européen supranational* (MFES). Ta organizacija je imela močno centralizirano strukturo, sestavljeno iz regionalnih sekcij, ki so neposredno volile evropske organe, medtem ko so na nacionalni ravni obstajale samo koordinacijske komisije. MFES je delovala zlasti v Italiji, Franciji, Belgiji, bila delno prisotna tudi v Nemčiji in povezana s federalističnimi skupinami v Švici, Avstriji in Luksemburgu. Osnovna dejavnost in uspeh Spinellijevih federalistov je bilo med letoma 1957 in 1962 zbrati 640.000 podpisov za Evropski narodni kongres in s tem za evropsko ustavno skupščino (Pistone 2006: 6).

4) Boj za neposredne volitve v Evropski parlament in obnovitev UEF (1964–73)

Leta 1964 sta MFES in AEF začeli postopoma krepiti medsebojno sodelovanje, kar je na koncu privedlo do ponovne združitve obeh organizacij v novem UEF leta 1973. V ospredju tega procesa je bila evolucija politične in strateške usmeritve obeh v smeri krepitve in poglobitve integracije držav članic Evropske skupnosti. V luči uspešne gospodarske integracije, kljub dejstvu, da je Francijo vodil de Gaulle, ki je kategorično nasprotoval vsakršnemu nadnacionalnemu združevanju,³⁵ so se federalisti iz MFES prepričali, da je sistem Skupnosti trdnejši, kot so prvotno menili. Zato so se odločili, da si gre za federalistično alternativo prizadevati skozi razvoj EGS in ne z njenim propadom. Da bi premagali težnje po ohranitvi nacionalne suverenosti, so se morali federalisti lotiti dosledne in sistematične kampanje ozaveščanja javnosti o protislovjih EGS, zlasti neučinkovitosti in demokratičnega primanjkljaja. Federalisti AEF pa so medtem zavrgli slepo zaupanje v bolj ali manj samodejen prehod iz ekonomske v politično unijo ter opustili svojo dokaj nekritično podporo dejavnostim evropskih birokratov in vladnim pobudam.

Skupni imenovalec, ki je prispeval h konvergenci in ponovni združitvi evropskih federalistov, je bila kampanja za neposredne volitve v Evropski parlament. Evropske parlamentarne volitve, ki so bile predvidene v pogodbah Skupnosti, so skušale zadovoljiti očitno potrebo po vključitvi evropskih državljanov v proces povezovanja, ki je bil sam po sebi predvsem tehnokratske narave. Neposredne volitve niso bile povezane z avtomatsko okrepitevijo vloge Evropskega parlamenta, a kljub

---

³⁵ De Gaulle je sprejel Evropsko skupnost kot gospodarsko entiteto, zlasti zaradi radodarne kmetijske politike, toda zavrnil njene politične pretenzije. Njegovo podpiranje medvladne politične zveze in zavrnitev federalističnih ambicij predsednika Komisije Walterja Hallsteina je evropsko povezovanje omejilo na gospodarsko osnovo (Dinan 2004: 6).

temu predstavljajo pomemben začetek v smeri oblikovanja evropskega strankarskega političnega sistema. Kampanjo za evropske volitve so federalisti izvedli v tesnem sodelovanju z Mednarodnim evropskim gibanjem, katerega predsednik je bil med letoma 1968 in 1972 nekdanji predsednik Komisije EGS Walter Hallstein. Med številnimi pobudami, namenjenimi mobilizaciji javnega mnenja, so bile najbolj odmevne naslednje: obmejne aktivnosti nemških federalistov; evropska demokratska fronta, ki so jo spodbujali francoski federalisti; predlog zakona o ljudski pobudi (z več kot 65.000 overjenimi podpisi) za neposredno izvolitev italijanskih predstavnikov v Evropskem parlamentu, ki jo je MFE pod vodstvom generalnega sekretarja Maria Albertinija predložil italijanskemu senatu leta 1969; demonstracije z več tisoč udeleženci, ki sta jih UEF in JEF³⁶ organizirala v Rimu junija 1967, v Haagu decembra 1969 in Parizu oktobra 1972 v času zasedanj voditeljev držav in vlad članic Skupnosti (Pistone 2006: 7).

Prizadevanje za neposredno izvolitev članov Evropskega parlamenta je prispevalo k obnovitvi UEF, kar je potrdil bruseljski kongres organizacije aprila 1973. Ustanovljena je bila organizacija, osnovana na nacionalnih organizacijah, a s federalno strukturo in ne zgolj kot mednarodni organ za zvezo, kot sta bila prvotni UEF in zlasti AEF. Francoz Étienne Hirsch³⁷ je bil izvoljen za predsednika, Italijanka Caterina Chizzola pa imenovana za generalno sekretarko organizacije. Preambula statuta novega UEF je proglasila Kanta, Hamiltona in Proudhona za očete federalizma in navedla naslednje dokumente kot glavne reference: direktive angleške *Federal Union* iz leta 1939, načela za novo Evropo švicarske *Europa Union* iz leta 1940, Manifest iz Ventotene iz leta 1941, deklaracijo evropskega odporniškega gibanja v Ženevi leta 1944, Hertensteinski program iz leta 1946, deklaracijo kongresa UEF v Montreauxju leta 1947, politično deklaracijo kongresa nemške *Europa Union* iz leta 1949, federalistično listino, ki so jo integralni federalisti³⁸ sprejeli na kongresu MFES

---

³⁶ JEF je od leta 1950 deloval kot mladinska sekcija UEF, avtonomna politična organizacija v današnjem okviru pa je postal šele leta 1972. Več o tem v poglavju 3.2.2.

³⁷ Étienne Hirsch (1901–1994) je bil ugleden francoski uradnik, ki je pripravil načrt za obnovo in posodobitev francoskega gospodarstva po drugi svetovni vojni. Kasneje je delal tako v ESPJ in EGS in bil med drugim pomočnik Roberta Schumana in Jeana Monneta. Leta 1959 je postal predsednik komisije Euratoma, dokler ga ni dal de Gaulle po 18 mesecih zaradi njegovih federalističnih nazorov oziroma dajanja prednosti evropskim interesom pred interesi Francije odstraniti. Povzeto po osmrtnici v časopisu *New York Times: Etienne Hirsch, 93, Backer of a Europe United Like the U.S.*. Dostopno na <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9400E7DB1538F93AA25756C0> (1. september 2007).

³⁸ Za razlago pojma integralni federalizem in njegovo umeščenost v UEF glej opombi 28 in 29.

v Montreauxju leta 1964, in dokumenti, sprejeti na kongresu MFES v Nancyju leta 1972 (Pistone 2006: 8).

5) Od neposrednih volitev v Evropski parlament do Spinellijevega ustavnega predloga in Enotnega evropskega akta (1974–86)

V času monetarne nestabilnosti in stagnacije gospodarstva se je pojavila realna možnost ogroženosti dotedanjih dosežkov procesa povezovanja. Postalo je očitno, da Skupnost, ki se je med tem razširila še na Dansko, Irsko in Veliko Britanijo, ne more nadaljevati procesa povezovanja brez vpletenosti političnih strank in javnega mnenja. Potem ko so evropski državniki na zasedanju v Parizu decembra 1974 potrdili obljubo, da bodo razpisali neposredne volitve v Evropski parlament, je UEF svoje dejavnosti osredotočil na spoštovanje te obljube. Svetovalne in podporne dejavnosti, namenjene nosilcem odločanja, so spremljale številne javne demonstracije s tisoči udeležencev; ene najpomembnejših tovrstnih demonstracij so bile v Rimu decembra 1975 pred zasedanjem Evropskega sveta, ki je odločil, da bodo evropske volitve leta 1979 potekale brez udeležbe Danske in Združenega kraljestva (čeprav sta na koncu sodelovali na volitvah) in v Bruslju junija 1976 pred zasedanjem Evropskega sveta, ki je določil število članov Evropskega parlamenta.³⁹ V tem času je proces povezovanja doživel še en korak naprej, in sicer v obliki Evropskega monetarnega sistema (EMS),⁴⁰ ki sta ga predlagala takratni francoski predsednik Valéry Giscard d'Estaing in nemški kancler Helmut Schmidt, z veliko podporo UEF. EMS, ki je omogočil relativno monetarno stabilnost, je obrnil regresiven trend ekonomske integracije. Po prvih evropskih volitvah leta 1979 je novo področje delovanja UEF postala podpora Evropskemu parlamentu, da pridobi na pomenu. V tem smislu je prišlo do popolne sinergije med dejanji Spinellija⁴¹, ki je postal poslanec v Evropskem parlamentu (pred

---

³⁹ Akt o volitvah predstavnikov Evropskega parlamenta s splošnimi neposrednimi volitvami z dne 20. septembra 1976, priložen Sklepu Sveta 76/787/ESPJ, EGS, Euratom. Uradni list Evropskih skupnosti 8. oktober 1976, L278, str. 5. Dostopno na [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?ur i=CELEX:41976X1008\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?ur i=CELEX:41976X1008(01):EN:HTML) (12. oktober 2007).

⁴⁰ Vlade in centralne banke devetih držav članic oblikujejo Evropski monetarni sistem (EMS). Njegova glavna značilnost: mehanizem deviznih tečajev (ERM), ki uvede fiksna, a prilagodljiva menjalna razmerja med valutami sodelujočih držav. Dostopno na <http://www.ecb.int/ecb/history/ec/html/index.sl.html> (12. oktober 2007).

⁴¹ Altiero Spinelli je bil poslanec Evropskega parlamenta od leta 1976 do 1986, prva tri leta kot delegirani, od leta 1979 pa neposredno izvoljeni poslanec. Okrog sebe je zbral t. i. *Crocodile Club* (po znani strasbourški restavraciji, v kateri so se srečevali – op. a.), ki je predlagal ustanovitev Parlamentarnega odbora za institucionalne zadeve. Leta 1983 je odbor pripravil osnutek Pogodbe o

tem je Spinelli med letoma 1970 in 1976 opravljal vlogo evropskega komisarja in je zasnoval skupno evropsko politiko na področju kulture, industrije, okolja in raziskovanja) in dejanji UEF pri poskusu vključevanja državljanov, političnih in družbenih organizacij ter lokalnih oblasti v proces evropskega združevanja.⁴²

Prispevek UEF – ki ga je med letoma 1975 in 1984 vodil Albertini, nato pa Britanec John Pinder do leta 1990 – k pobudi Evropskega parlamenta je bila sistematična in daljnosežna kampanja z naslednjimi pomembnimi dogodki: demonstracija v podporo večji vlogi Evropskega parlamenta s pet tisoč udeleženci v Strasbourgu dne 17. julija 1979 pred sedežem Evropskega parlamenta v času prvega zasedanja po neposrednih volitvah junija istega leta; kongres Evropskega gibanja, ki mu je predsedoval Giuseppe Petrilli v Bruslju 24. marca 1984; demonstracija v podporo federalni Evropi v času zasedanja Evropskega sveta v francoskem kraju Fointainebleau dne 25. junija 1984; sprejetje resolucije v podporo ustavnemu projektu Evropskega parlamenta s strani belgijskega, italijanskega in nemškega parlamenta; spektakularna demonstracija v Milanu, katere 100.000 udeležencev predstavlja največjo javno demonstracijo v zgodovini federalističnega gibanja, v času zasedanja Evropskega sveta 28. in 29. junija 1985, ko se je večina evropskih državnikov odločila sklicati medvladno konferenco za revizijo pogodb Skupnosti; demonstracija pred zasedanjem Evropskega sveta v Luksemburgu decembra 1985 (Pistone 2006: 8).

Takratne vlade držav članic Skupnosti predloga Evropskega parlamenta niso sprejele, vendar pa ta predlog – kot je večkrat poudaril nekdanji predsednik Evropske komisije Jacques Delors⁴³ – predstavlja zelo pomemben dejavnik v procesu, ki je privedel do podpisa Enotnega evropskega akta (EEA) leta 1986.⁴⁴ EEA je omogočil nov zagon evropskemu povezovanju, ker je uvedel fazo institucionalnih reform, ki so nato delno sprejele rešitve iz prej omenjenega predloga Evropskega parlamenta.

---

ustanovitvi Evropske unije, ki ga je Evropski parlament 14. februarja 1984 sprejel z 237 glasovi za, 31 proti in 43 vzdržanimi (Salmon in Nicoll 1997: 173).

⁴² Intervju s Spinellijevim pomočnikom Pierom Virgilijem Dastolijem. Ventotene, 6. september 2007.

⁴³ Glej npr. Delorsev govor 9. septembra 1985 na prvi medvladni konferenci v Luksemburgu. V *Bulletin of the European Communities*; september 1985, št. 9, str. 7–10.

⁴⁴ 17. februarja 1986 je devet držav članic podpisalo EEA, kasneje so sledile še Danska (po pozitivnem referendumskem izidu) ter Italija in Grčija 28. februarja 1986. Akt so parlamenti držav članic ratificirali leta 1986, vendar je začel veljati šele 1. julija 1987, torej s šestmesečno zamudo, ker se je zasebni državljan pritožil zoper akt na irska sodišča. EEA predstavlja prvo bistveno spremembo Rimske pogodbe; povzeto po http://www.europarl.europa.eu/facts/1_1_2_en.htm (12. oktober 2007).

6) Zavezanost monetarni uniji in kampanja za evropsko demokracijo (1987–96)

Ta nov zagon v procesu evropskega povezovanja je privedel do skoraj popolne uresničitve enotnega trga in ratifikacije Maastrichtske pogodbe, ki je vstopila v veljavo leta 1993. Pogodba uvede nove oblike sodelovanja med vladami držav članic, npr. na področju obrambe, pravosodja in notranjih zadev. Z uvedbo medvladnega sodelovanja v obstoječi sistem Skupnosti Maastrichtska pogodba oblikuje Evropsko unijo, zlasti pomemben pa je začetek procesa monetarne unije. Ta razvoj, ki ga je spremljal pomemben napredek na institucionalni ravni (zlasti okrepitev vloge in pristojnosti Evropskega parlamenta, razširitev večinskega glasovanja v Svetu in evropsko državljanstvo), so spodbujali predvsem predsednik Evropske komisije Jacques Delors, francoski predsednik François Mitterrand, nemški kancler Helmut Kohl in italijanski ministrski predsednik Giulio Andreotti. Prav tako odločilna je bila preobrazba mednarodnega sistema, povezana s padcem Berlinskega zidu, koncem hladne vojne in nemško združitvijo. Potreba, ki jo je UEF ohranjal vse od svojih začetkov, po organski povezavi rekonstrukcije Nemčije z oblikovanjem skupne evropske suverenosti, s čimer bi zagotovili dokončno bratstvo med Francozi, Nemci in vsemi Evropejci, je predstavljala temeljni dejavnik napredka v integracijskem procesu v 90. letih prejšnjega stoletja.

Vlogo, ki jo je v tem času odigral UEF, gre razumeti v tem kontekstu. Na mestu predsednika UEF je Angleža Johna Pinderja v letih 1990 do 1997 nasledil Italijan Francesco Rossolillo, novi generalni sekretar pa je postal Nizozemec Gerard Vissels. Najbolj splošna in celovita naloga, ki si jo je organizacija zadala v tem času, je bila kampanja za evropsko demokracijo med letoma 1987 in 1996. Če je bil osnovni cilj (kot vedno) evropska federacija in demokratična ustavna metoda, so bile konkretne zahteve kampanje sledeče: odprava mejnih kontrol med državami EU, sočasnost procesov širjenja in poglobljanja, okrepitev vloge Evropskega parlamenta in Evropske komisije, razširitev uporabe večinskega glasovanja in odprava vladnega monopola nad konstitucionalnim procesom. Najpomembnejši vidiki kampanje za evropsko demokracijo so bili: zbiranje podpisov za naslovitev peticije evropskim organom, sistematična prisotnost tisočih demonstrantov pred zasedanji Evropskega sveta (Bruselj 1987, Hannover 1988, Strasbourg 1898, Rim 1990, Maastricht 1991, Edinburg 1992, Torino in Firence 1996), posvetovalni referendum o ustavni vlogi Evropskega parlamenta, ki so ga federalisti zahtevali z zakonom o ljudski iniciativi (s

120.000 overjenimi podpisi), ki je bil izpeljan v Italiji skupaj z evropskim volitvami 18. junija 1989 (88 % za pri 82-odstotni volilni udeležbi), podpora ratifikaciji Maastrichtske pogodbe in zlasti aktivno sodelovanje v problematičnem francoskem referendumu z dne 20. septembra 1992 (Pistone 2006: 9). V okviru kampanje za evropsko demokracijo so federalisti, ki so vse od leta 1960 izražali svojo podporo evropski valuti – med drugim naj bi eden izmed članov italijanskega federalističnega gibanja v zgodnjih 60. letih prejšnjega stoletja skoval ne le besedo *euro*, temveč izdelal tudi prvi evrokovanec⁴⁵ – izvedli posebno aktivnost z namenom spodbuditi sodelovanje čim večjega števila držav članic EU v monetarni uniji. V ospredju te pobude je bila domneva, da bo enotna valuta hitreje privedla do potrebe po demokratični evropski vladi.

7) Kampanja za Evropsko ustavo (1997–2006)

Predsednik UEF med letoma 1997 in 2005 je bil Nemeč Jo Leinen, sicer poslanec Evropskega parlamenta poslanske skupine evropskih socialistov, medtem ko je nalogo generalnega sekretarja opravljal Francoz Bruno Boissière. Kongres na Dunaju med 18. in 20. aprilom 1997 je za osrednjo temo nove kampanje določil federalno evropsko ustavo in zahtevo po sklicu ustavne konvencije, ki sta zmeraj bili vodilni temi federalističnih prizadevanj.⁴⁶ Temelj te izbire se skriva v prepričanju, da se EU, zaradi dosežene ravni integracije in problemov, ki izhajajo iz postbipolarnega svetovnega reda, sooča z eksistencialnimi izzivi. Oblikovanje evropske federacije, predvidene v Schumannovi deklaraciji, in s tem aktiviranje demokratičnega ustavnega procesa, sta bistvena pogoja, da se izognemo razdvojeni in impotentni Evropi. Ti življenjski izzivi so zlasti: nujna potreba po integraciji monetarne unije z nadnacionalno socialno-ekonomsko vlado; širitev, do katere no bo prišlo, če se ne poveča dejanska solidarnost med bolj in manj razvitimi državami; nujnost, da EU postane zmožna učinkovitega delovanja na mednarodni ravni (kar pomeni federalizacijo zunanje, varnostne in obrambne politike), da bi lahko prispevala k oblikovanju bolj poštenega in miroljubnega sveta.⁴⁷ Na osnovi te percepcije je

---

⁴⁵ Intervju s Spinellijevim pomočnikom Pierom Virgiliom Dastolijem. Ventotene, 6. september 2007.

⁴⁶ Sporočilo za javnost 22. aprila 1997 o izvolitvi novega predsednika in novega generalnega sekretarja UEF ter sprejetih političnih resolucij na XVII. evropskem kongresu organizacije. Dostopno na <http://www.cise.it/eurit/Eurplace/orga/uef/press.html> (12. oktober 2007).

⁴⁷ Povzeto po članku na spletnih straneh UEF 'Kampanja za evropsko ustavo'. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=3442&L=3> (15. avgust 2007).

kampanja za federalno evropsko ustavo doživela pomemben vrhunec z demonstracijo 7. decembra 2000 v Nici, v času zasedanja Evropskega sveta, v kateri je sodelovalo 10.000 ljudi. Evropski voditelji so se odzvali na zahteve federalistov in Evropskega parlamenta s sklicem evropske konvencije, ki ji je predsedoval nekdanji francoski predsednik Valery Giscard d'Estaing. S tem so bili priznani določeni vidiki demokratičnega ustavnega modela: participacija tako nacionalnih kot evropskih parlamentarcev, transparentnost srečanj, upoštevanje stališč civilne družbe. Vendar so voditelji ohranili načelo soglasnosti pri odločitvi o dokončnem besedilu kot tudi pri ratifikaciji (Pistone 2006: 10).

Aprila 2005 je bila na izrednem evropskem kongresu UEF v Bruslju na mesto predsednice izvoljena Mercedes Bresso,⁴⁸ nekdanja članica evropskega parlamenta in trenutna predsednica italijanske regije Piemont, medtem ko je novembra 2005 prav tako v Bruslju na sestanku federalnega odbora UEF novi generalni sekretar postal nekdanji avstrijski obrambni minister Friedhelm Frischenschlager.⁴⁹

3.2 Evropsko federalistično gibanje danes

Evropsko federalistično gibanje danes predstavljata dve krovni panevropski, nevladni, neprofitni in nadstrankarski organizaciji – Zveza evropskih federalistov in Mladi evropski federalisti – s številnimi nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi sekcijami ter skupno več kot petdeset tisoč člani v vsej Evropi.

3.2.1 Zveza evropskih federalistov

Zveza evropskih federalistov⁵⁰ je nevladna in nadnacionalna organizacija, namenjena spodbujanju demokratične in federalne Evrope.⁵¹ Združuje ustanovitvene organizacije in federaliste iz dvajsetih evropskih držav. Aktivno deluje na evropski, nacionalni in

---

⁴⁸ Sporočilo za javnost *Mercedes BRESSO new President of UEF*. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/PR_Mercedes_Bresso_EN.pdf (15. avgust 2007).

⁴⁹ Poročilo s sestanka federalnega odbora novembra 2005 v Bruslju o izvolitvi novega generalnega sekretarja UEF. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=5206> (15. avgust 2007).

⁵⁰ V skladu s tremi uradnimi jeziki organizacije obstajajo naslednja tri uradna imena: *Union of European Federalists*, *L' Union des fédéralistes européens* in *Union der Europäischen Föderalisten*, za vse tri pa se uporablja kratica UEF.

⁵¹ Opis UEF. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=5047> (15. avgust 2007).

lokalni ravni že več kot šestdeset let. Ustanovljena je bila kmalu po drugi svetovni vojni v prepričanju, da je evropska federacija, ki temelji na ideji enotnosti v raznolikosti, edina rešitev za premostitev tegob razdeljene evropske celine. Federalisti so verjeli, da lahko edino skupna prizadevanja evropskih državljanov za uresničitev cilja federacije ustvarijo mirno in demokratično Evropo, ki zagotavlja svobodo in varstvo človekovih pravic. Temu idealu služijo še danes.

Cilji Zveze evropskih federalistov so združiti državljane, ki želijo delovati v smeri federalne enotnosti Evrope, delovati kot katalizator demokratičnih sil v Evropi in spodbujati javno razpravo o političnih vsebinah evropskega projekta. UEF ni povezan z nobeno politično stranko, temveč je samostojno politično gibanje. Sodeluje z institucijami in skuša vplivati na institucije, stranke in društva na lokalni, nacionalni in evropski ravni. Med njegove podpornike in člane sodijo nosilci odločitev širšega političnega spektra, kar mu omogoča učinkovitejši vpliv na vsakodnevne politične odločitve v Evropski uniji. UEF sodeluje z Mladimi evropskimi federalisti, Mednarodnim evropskim gibanjem (*European Movement International – EMI*), Svetovnim federalističnim gibanjem (*World Federalist Movement – WFM*) in ostalimi proevropskimi organizacijami, ki delijo podobno vizijo o prihodnosti Evrope.

3.2.1.1 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA

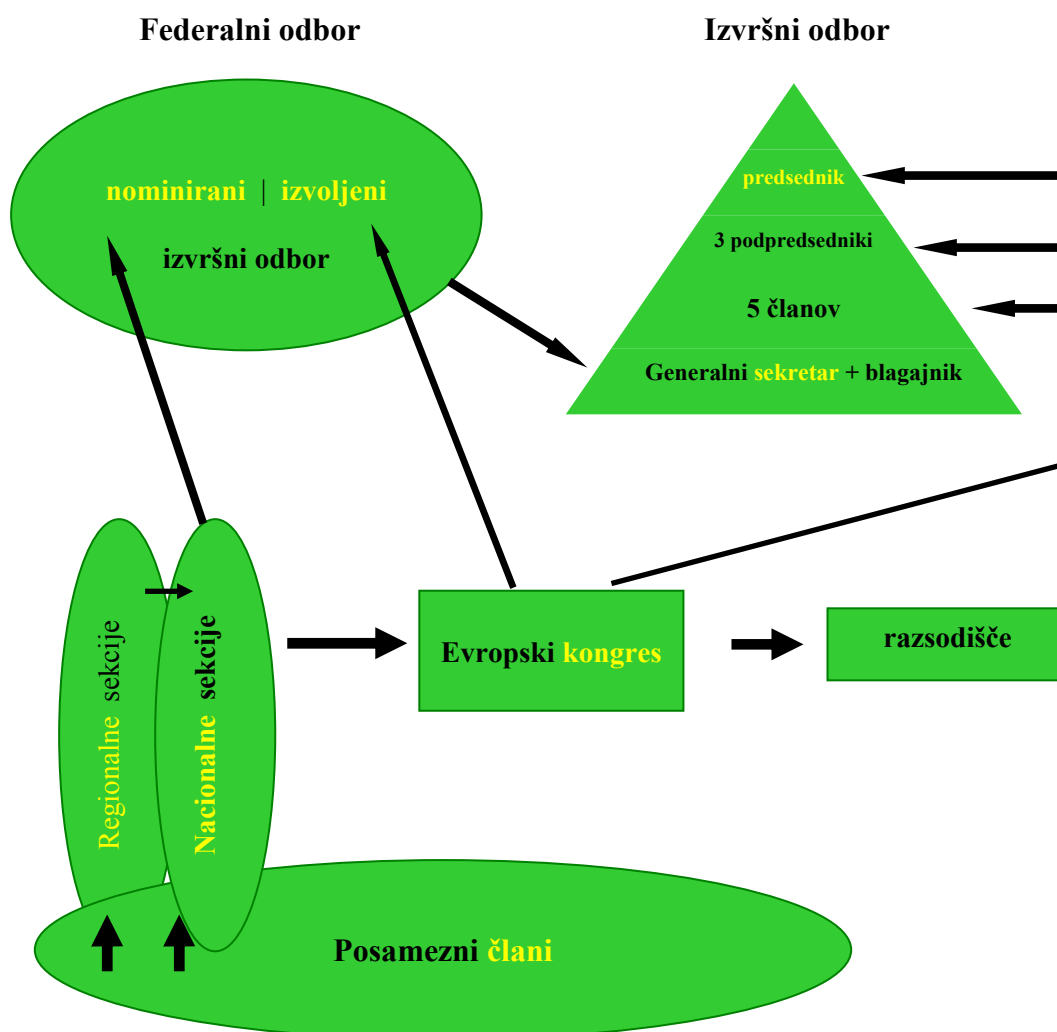
UEF je sestavljen iz organizacij, ki predstavljajo avtonomne centre dejavnosti širjenja sporočil UEF med državljane z organiziranjem aktivnosti v zadevnih državah. Organizacije članice⁵² so svobodne pri izbiri aktivnosti znotraj splošnega političnega okvira UEF, določenega na evropski ravni. Zveza evropskih federalistov ima v skladu z 10. členom Statuta⁵³ naslednje organe: kongres, federalni odbor, izvršni odbor, generalnega sekretarja in rabsodišče.

---

⁵² UEF ima danes 21 uradnih članic, in sicer v naslednjih državah: Avstrija (*Europäische Föderalistische Bewegung Österreich*), Belgija (*U.E.F. België / U.E.F. Belgique*), Bolgarija (*U.E.F. Bălgarija*), Ciper (*European Federalist Movement of Cyprus*), Češka Republika (*U.E.F. Česká Republika*), Danska (*U.E.F. Danmark*), Finska (*Eurooppafederalistit*), Francija (*Union pour l'Europe federale*), Grčija (*European Federalist Movement Greece*), Italija (*Movimento federalista europeo*), Luksemburg (*U.E.F. Luxembourg*), Nemčija (*Europa-Union Deutschland*), Norveška (*U.E.F. Norge*), Poljska (*Unia europejskich federalistow Polska*), Portugalska (*U.E.F. Portugal*), Romunija (*Conventia Romana Pentru O Europa Unita*), Slovenija (*Društvo Združena Evropa*), Švedska (*Europafederalisterna*), Švica (*Neue Europäische Bewegung Schweiz / Nouveau mouvement européen Suisse*), Velika Britanija (*Federal Union UK*) in skupina uradnikov EU institucij, zbranih v *U.E.F. Groupe Europe*. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=3365> (15. avgust 2007).

⁵³ Statut UEF. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=3333> (15. avgust 2007).

Shema 3.2.1.1.1: Organigram UEF

Kongres je najvišji organ organizacije. V skladu z 12. členom Statuta je kongres pristojen za izvolitev predsednika in članov federalnega odbora, potrditev proračuna in sprejemanje splošnih smernic in politik organizacije.

Federalni odbor sestavlja najmanj 18 neposredno izvoljenih članov (ki jih voli kongres) in enako število članov, ki jih nominirajo organizacije članice. Federalni odbor ima nalogo upravljanja UEF in ohranjanja njene politične usmeritve ter dejavnosti v času med kongresi. V skladu z 18. členom Statuta je federalni odbor pristojen za izvolitev enega ali več podpredsednikov in članov izvršnega odbora za obdobje dveh let z možnostjo vnovične izvolitve. Razen tega mora federalni odbor na predlog izvršnega odbora izvoliti tudi blagajnika in generalnega sekretarja UEF.

Izvršni odbor sestavljajo predsednik UEF, blagajnik in najmanj pet ter največ deset članov. Posebnost je članstvo predsednika JEF, prisotnost generalnega sekretarja JEF kot stalnega gosta (*ex-officio*) in štirje častni člani odbora.⁵⁴ Izvršni odbor je pristojen za izvajanje politik organizacije in odgovoren federalnemu odboru.

Generalni sekretar je v skladu s 25. členom Statuta odgovoren za upravljanje in delovanje sekretariata UEF in izvajanje odločitev organov organizacije. Sodeluje na sestankih omenjenih organov brez pravice glasovanja in je odgovoren za komunikacijo s člani in ustanovitvenimi organizacijami ter koordinacijo njihovih aktivnosti.

Razsodišče je pristojno za uporabo in interpretacijo Statuta UEF ter opravlja vlogo razsodnika v primeru sporov znotraj organizacije. Sestavlja ga sedem članov, izvoljenih na kongresu, ki pa ne smejo biti hkrati člani federalnega odbora (26.–30. člen Statuta).

3.2.1.2 RAZUMEVANJE FEDERALIZMA

Na spletnih straneh UEF zasledimo naslednje opredelitve in razlage pomena federalizma. Na kratko je federalizem opredeljen kot uporaba načel liberalne demokracije na mednarodni ravni; federalizem je predstavljen kot nov pristop k vladanju in k politiki, ki temelji na sledečih premisah:⁵⁵

1) DEMOKRACIJA IN UČINKOVITOST:

- a) oblika vladanja, ki zagotavlja učinkovitost v demokratičnih okvirih,
- b) delitev politične moči med ravnmi vladanja za doseg najboljših kombinacij demokracije in učinkovitosti,
- c) sistem vladanja na več ravneh tako, da se odločitve sprejemajo na za to najprimernejši ravni, s toliko decentralizacije, kot je mogoče, in s toliko centralizacije, kot je potrebno,

---

⁵⁴ Izvršni odbor UEF za obdobje 2006–08 tako sestavljajo: Italijanka Mercedes Bresso v vlogi predsednice, trije podpredsedniki: Avstrijec Philippe Agathanos, Nemeč Heinz Schaumann in Italijan Sergio Pistone; pet članov izvršnega odbora: Anglež Richard Laming, Nemeč Florian Rodeit, Francoz Michel Morin ter Italijana Alfonso Iozzo in Paolo Vacca; generalni sekretar je Avstrijec Friedhelm Frischenschlager, blagajnik pa Šved Anders Ekberg; medtem ko so častni člani Italijanka Caterina Chizzola, Nemeč Jo Leinen ter Angleža John Parry in John Pinder. Dostopno na spletni strani UEF http://federaleurope.org/fileadmin/files_uef/Portfolios_of_UEF_Bureau_2006.doc (21. oktober 2007).

⁵⁵ *Kaj je federalizem?*: predstavitev razumevanja federalizma znotraj UEF na domači spletni strani organizacije. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=3503> (15. avgust 2007).

- d) teorija politične legitimacije, saj mora biti vsaka raven vladanja v neposredni povezavi z državljani, njihovi interesi pa morajo biti zastopani na osrednji ravni,
- e) družbenopolitični pristop od spodaj navzgor, ki temelji na načelu subsidiarnosti, kjer se odločitve sprejemajo odprto, pregledno in čim bližje državljanom,
- f) način zagotavljanja pluralizma in pravic posameznika zoper preveč močno vlado,
- g) ideja, da morajo načela demokracije in vladavine prava veljati tako med državami kot znotraj njih.

2) ENOTNOST IN RAZNOLIKOST:

- a) način upravljanja raznolikosti ter zagotavljanja in spodbujanja kulturnih identitet znotraj političnih entitet kot nujno potrebnih za njihov obstoj in razvoj,
- b) oblika večplastne identitete, ki odseva kompleksnost človeškega življenja, ob upoštevanju in skladnosti mnogovrstnih identifikacij in zvestobe državljanov. Občutki pripadnosti lokalni skupnosti, regiji in/ali državi niso nezdržljivi z identifikacijo in s podporo nadnacionalnim in mednarodnim političnim entitetam (kot sta EU in OZN), temveč komplementarni in vzajemno vplivajo drug na drugega.

3) MIR IN UNIVERZALNE VREDNOTE:

- a) porok temeljnih in neodtujljivih pravic vseh človeških bitij,
- b) način preprečevanja vojne z oblikovanjem sredstev za mirno reševanje sporov med državami,
- c) zavrnitev ideje, da se je razvoj političnih institucij v človeški zgodovini končal z ustanovitvijo nacionalnih držav,
- d) politična teorija, ki spodbuja solidarnost kot predpogoj za miroljuben soobstoj in sodelovanje znotraj držav in med državami ter ostalimi političnimi telesi.

4) SOOČENJE S SODOBNIMI IZZIVI NA GLOBALNI RAVNI:

- a) alternativa hegemoniji ene države ali skupine držav v urejenem mednarodnem sistemu,
- b) način reševanja političnih problemov, ki se na videz zdijo nerešljivi, z razumevanjem dejstva, da oblika institucionalnega sistema hkrati povzroča in pomaga razrešiti problem,
- c) odgovor na erozijo suverenosti nacionalne države, ki jo povzroča globalizacija. Sodobne države niso več sposobne same ali zgolj s pomočjo

tradicionalnega medvladnega sodelovanja reševati številnih (tako globalnih kot nacionalnih) problemov. Dandanes je treba izzive, s katerimi se države soočajo, obravnavati s skupnimi politikami.

5) UNIVERZALNA UPORABNOST:

- a) dinamičen koncept, ki se je uspel prilagoditi novim oblikam družbene organiziranosti s številnimi oblikami federalnih ureditev, ki vključujejo veliko število držav, regij in prebivalstva po vsem svetu,
- b) politična ideologija in način obravnavanja politike, ki ni vezana na tradicionalno desne-levo strankarsko delitev,
- c) spoznanje, da razvoj lahko in mora priti postopoma: federalizem kot smer in ne kot cilj!

3.2.2 Mladi evropski federalisti

Mladi evropski federalisti⁵⁶ so politična, nevladna in nestrankarska organizacija mladih z vseh koncev Evrope, ki se na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni zavzemajo za močnejšo evropsko integracijo in federalno ureditev Evrope, ki temelji na vrednotah miru, demokracije in vladavine prava.⁵⁷ JEF je bil ustanovljen leta 1950 kot mladinska sekcija UEF, vendar je trajalo skoraj nadaljnjih dvajset let, preden so se nekatere skupine znotraj te mladinske sekcije UEF odločile za tesnejše sodelovanje; posledica tega sodelovanja je bil nastanek JEF na prvem evropskem kongresu v Luksemburgu leta 1972, kjer je JEF postal avtonomna politična organizacija. V 80. letih 20. stoletja je JEF z okrog 10.000 člani v sedemnajstih različnih državah veljal za edino večjo mladinsko organizacijo, katere specifičen namen je delovanje v smeri združene Evrope.⁵⁸ Iz tega časa gre omeniti dejstvo, da so ravno Mladi evropski federalisti prvi zabeležili uporabo danes zelo razširjene besedne zveze demokratični primanjkljaj (*democratic deficit*).⁵⁹ Danes je JEF prisoten v več

---

⁵⁶ Uradno ime je *Jeunese européens fédéralistes*, *Junge Europäische Föderalisten* in *Young European Federalists*, za vse tri pa se uporablja kratica JEF.

⁵⁷ Uvod in predstavitev JEF. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=691> (15. avgust 2007).

⁵⁸ Povzeto po zapisu v zgodovinskem arhivu Evropske unije v Firencah, kjer je spravljena tudi dokumentacija federalističnega gibanja.

⁵⁹ Manifest JEF, sprejet na evropskem kongresu organizacije v Berlinu leta 1977, v svojem prvem poglavju naslovljenem '*The Democratic Deficit*' opisuje takratno stanje v Zahodni Evropi in zahteva »uvedbo demokracije na vseh ravneh, večje upoštevanje načela subsidiarnosti in oblikovanje institucij

kot tridesetih evropskih državah in šteje približno 30.000 članov, ki so stari pretežno od 18 do 35 let. Obseg delovanja organizacije sega od organiziranja seminarjev, konferenc, pouličnih aktivnosti⁶⁰ in vodenja (političnih) kampanj⁶¹ do lobiranja nosilcev odločanja ter ozaveščanja mladih o aktualnih evropskih temah.

3.2.2.1 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA

JEF je danes sestavljen iz sedemindvajset uradnih sekcij,⁶² trenutno petih pridruženih sekcij⁶³ in treh kontaktnih skupin;⁶⁴ kot organizacija na evropski ravni ima naslednje stalne organe: evropski kongres, federalni odbor, izvršni odbor, nadzorni odbor in razsodišče:

---

na evropski ravni, ki bodo zmogle reševati evropske probleme, ki so izven nadzora nacionalnih držav«. Dostopno na <http://www.federalunion.org.uk/archives/democraticdeficit.shtml> (9. oktober 2007).

⁶⁰ Najbolj znane poulične aktivnosti, ki jih organizira JEF vsako leto v sodelovanju z Evropskim gibanjem in posamezno nacionalno in/ali lokalno sekcijo, so povezane s praznovanjem dneva Evrope 9. maja in obsegajo obiske v šolah, kvize, sestavljanje Evrope za otroke, okrogle mize, študijske zabave in druge domislice; več o tem dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1641> (15. avgust 2007).

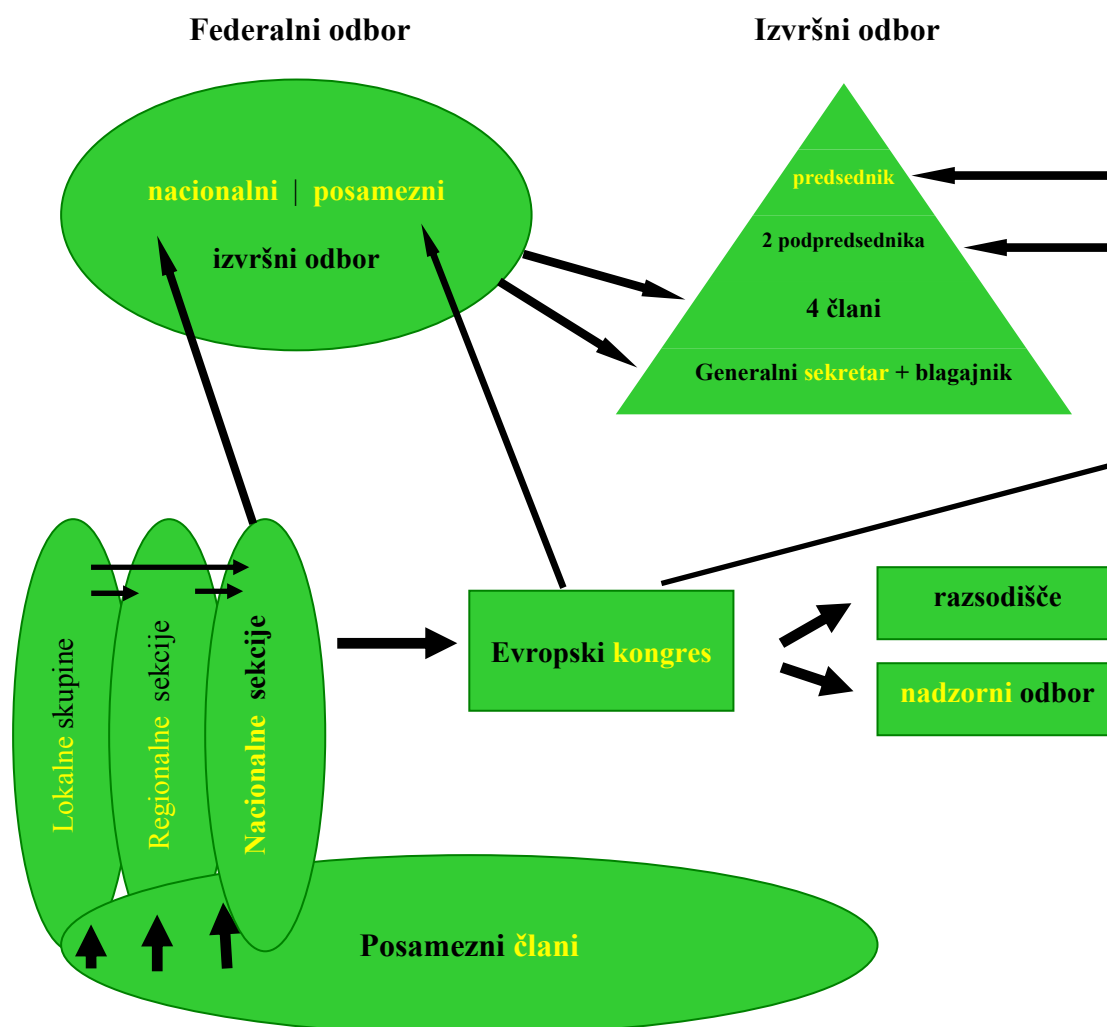
⁶¹ V zadnjih petih letih je JEF izpeljal naslednje projekte in kampanje: *Europe! A Generation Ahead* med letoma 2002 in 2003 (več kot sto razprav o prihodnosti Evrope), *Give Europe a Face* med leti 2003 in 2004 (spodbujanje ideje evropskega državljanstva in informiranja o evropskih volitvah 2004), YES kampanjo v podporo evropski ustavi v letih 2004 in 2005, *Galaxy Europe* spomladi 2006 (približati delo Evropskega parlamenta mladim s pomočjo interaktivnega spletnega portala), *Speak up Europe* in *European vibes* v letih 2006 in 2007 v okviru načrta D Evropske komisije; več o vseh teh aktivnostih. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=2806> (15. avgust 2007).

⁶² V skladu s statutom je predpogoj, da organizacija postane uradna članica oziroma sekcija JEF-Evrope, delovanje te skupine na celem ozemlju države članice Sveta Evrope (tako na primer JEF-Katalonija ne more postati neposredna članica JEF-Evrope, temveč zgolj preko JEF-Španije). Uradnih nacionalnih sekcij je 27 in sicer v naslednjih državah: Avstrija (*Junge Europäische Föderalisten Österreich*), Belgija (*Jonge Europese Federalisten België / Jeunes Européens Fédéralistes Belgique*), Bolgarija (*European Youth Movement Bulgaria*), Češka Republika (*Mladí evropští federalisté*), Danska (*Europæisk Ungdom*), Estonija (*Eesti Noored Föderalistid*), Finska (*Eurooppanuoret*), Francija (*Les Jeunes Européens France*), Grčija (*Neoi Europei Federalistes*), Hrvaška (*Mladi evropski federalisti Hrvatska*), Italija (*Gioventù Federalista Europea*), Latvija (*Klubs "Maja" - jaunatne vienotai Eiropai*), Litva (*Lietuvos Jaunuju Europos Federalistu Organizacija*), Makedonija (*Mladi evropski federalisti na Makedonija*), Malta (*Federalisti Ewropej*), Moldavija (*Tinerii Europei Federalisti*), Nemčija (*Junge Europäische Föderalisten*), Norveška (*Europeisk Ungdom*), Poljska (*Stowarzyszenie "Młodzi Europejscy Federalisci Polska"*), Portugalska (*Juventude Europeia Federalista*), Romunija (*Tinerii Europei Romani*), Slovenija (*Društvo Mladi Evropski Federalisti*), Srbija (*Mladi evropski federalisti Srbije*), Španija (*Jóvenes Europeos Federalistas*), Švedska (*Unga Européer*), Švica (*YES Young European Swiss*), Velika Britanija (*Young European Movement - YEM*). Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1372> (20. oktober 2007).

⁶³ Pridružene članice oziroma sekcije kandidatke so trenutno JEF-Črna Gora, JEF-Luksemburg, JEF-Nizozemska, JEF-Madžarska in JEF-Slovaška. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1372> (20. oktober 2007).

⁶⁴ Trenutno ima JEF kontaktne skupine, ki delujejo kot uradno ustanovljene mladinske organizacije, vendar še niso zaprosile za status sekcije kandidatke na evropski ravni, v Albaniji (*JEF-AL Shqipëria*), Bosni in Hercegovini (*Mladi Evropski Federalisti Bosne i Hercegovine*) in na Kosovu (*Federalistët e Rinjës Evropian*). Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1372> (20. oktober 2007).

Shema 3.2.2.1.1: Organigram JEF

Evropski kongres je najvišji organ, ki se sestaja vsaki dve leti. Sestavljen je iz delegatov oziroma predstavnikov nacionalnih JEF sekcij. Kongres sprejema splošno politično usmeritev organizacije in politike na določenih področjih delovanja. Za obdobje dveh let izvoli predsednika, dva podpredsednika in neposredno izvoljene člane federalnega odbora.

Federalni odbor je politični organ, zadolžen za delovanje društva v času med kongresoma. Določa politiko društva na določenih področjih in koordinira dejavnost nacionalnih sekcij. V ta namen ima lahko neomejeno število pomožnih teles, kot so politične komisije in delovne skupine. Sestavljajo ga po en predstavnik nacionalne

sekcije in 20 posameznih neposredno izvoljenih članov,⁶⁵ ki se sestajajo najmanj dvakrat letno. Federalni odbor izvoli člane izvršnega odbora, generalnega sekretarja in blagajnika društva ter nadzira njihovo delovanje.

Izvršni odbor je odgovoren za upravljanje organizacije. Izvaja odločitve federalnega odbora, predstavlja društvo navzven in pripravlja predloge za nove projekte. Sestavljajo ga predsednik,⁶⁶ dva podpredsednika,⁶⁷ vsaj štirje člani⁶⁸ iz vrst neposredno izvoljenih posameznih članov federalnega odbora, generalnega sekretarja⁶⁹ in blagajnika. Sestane se najmanj štirikrat letno.

Nadzorni odbor najmanj enkrat letno preverja računovodske knjige in finančno stanje organizacije. Odgovoren je federalnemu odboru, kateremu mora poročati vsaj enkrat letno. Nadzorni odbor je sestavljen iz najmanj dveh in največ treh članov, izvoljenih na evropskem kongresu društva.

Razsodišče ima pet članov, ki jih izvoli kongres. Naloga razsodišča je reševanje sporov med člani, sekcijami in statutarnimi organi organizacije.⁷⁰

3.2.2.2 RAZUMEVANJE FEDERALIZMA

Na svojih spletnih straneh JEF podaja naslednjo enačbo, ki opredeli pojem tako:

federalizem = demokracija + vladavina prava + subsidiarnost + človekove pravice.

Nato sledi razlaga tako imenovanega federalističnega pristopa, tj. da nobena odločitev v družbi ni sprejeta na višji ravni, kot je potrebno. Vsak posameznik ima namreč

---

⁶⁵ Sestava neposredno izvoljenih članov federalnega odbora za obdobje 2007–09 je naslednja: štirje Nemci (Kathrin Lichtenberg, Stefanie Scharrenbach, Tobias Kohler in Martin Teubner), dve Danki (Frederikke Rosendal, Mette Mørk Andersen), dva Francoza (Florent Banfi, Pauline Gessant), dva Italijana (Jacobo Barbati, Marta Semplici), dva Norvežana (Finn Myrstad, Lars Raaum), dva Slovenca (Borut Cink in Peter Matjašič), en Belgijec (Philippe Adriaenssens), en Finec (Jari-Pekka Kaleva), ena Grkinja (Sofia Tyligada), ena Litvanka (Vaida Cesnuleviciute), ena Makedonka (Maja Anastasova) in en Švicar (Samuel Müller). Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=3227> (22. oktober 2007).

⁶⁶ Trenutni predsednik za obdobje 2007–09 je Italijan Samuele Pii, seznam njegovih predhodnikov pa je sledeč: 2005–07 Jan Seifert; 2003–05 Jon Worth; 2001–03 Alison Weston; 1999–2001 Paolo Vacca; 1997–99 Philip Savelkoul; 1995–97 Ugo Ferruta; 1993–95 Tor Eigil Hodne; 1991–93 Stephen Woodard; 1989–91 Giannis Papageorgiou. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1677> (22. oktober 2007).

⁶⁷ Od oktobra 2006 do oktobra 2007 je mesto podpredsednika prvič zasedal Slovenec, Peter Matjašič.

⁶⁸ Slovenci smo imeli od leta 2001 do 2007 vedno predstavnika med člani izvršnega odbora JEF-Evropske: 2001–03 Aleksandar Romanovič, 2003–05 Marko Bucik in 2005–07 Peter Matjašič.

⁶⁹ Trenutno dvoletni mandat generalnega sekretarja opravlja Grk Vassilis Stamogiannis (2006–08), pred njim pa so na tej pomembni funkciji bili: 2004–06 Joan Marc Simon; 2002–04: Marianne Bonnard; 2000–02 Niki Klesl; 1998–2000 Laura Davis; 1996–98 Tobias Flessenkemper; 1994–96 Ingo Linsemann; 1992–94 Bernd Huetteman; 1992 Soraya Usmani Martinez; 1989–91 Irmeli Karhio; 1987–89 Monica Frassoni; 1985–87 Giannis Papageorgiou; 1984–85 Susana Roson. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1677> (22. oktober 2007).

⁷⁰ Statut JEF-Evropske. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1696> (15. avgust 2007).

pravico izvajati maksimalen vpliv nad vsem, kar ga zadeva, pri čemer ga omejujejo zgolj pravice ostalih posameznikov. Struktura moči v družbi mora biti takšna, da je pristojnost reševanja problemov na ravni, kjer problem nastane. Načela demokratičnosti morajo veljati na vseh ravneh: na delovnem mestu, v stanovanjskih skupnostih, šolskih ustanovah itd.⁷¹ JEF je na evropskem kongresu oktobra 2007 v Kopenhagenu potrdil politično platformo, ki je bila v pripravi skoraj dve leti. V njej je med drugim zapisan pomen federalizma, kakor ga razume JEF:

»Federalizem je pojem, ki ima vrsto različnih konotacij. Te segajo od vrednostno nevtralne tehnike organiziranja državnih institucij do razvite ideologije, ki označuje način življenja in mišljenja cele družbe. Nekateri gledajo na federalizem kot ideologijo samo po sebi, za katero vrednota miru predstavlja to, kar je svoboda za liberalizem in enakopravnost za demokracijo; nekateri pa v njem ne vidijo ničesar več kot institucionalni sistem, ki omogoča razcvet vseh demokratičnih ideologij [...] skupni imenovalec vseh pristopov k federalizmu je poskus najti ravnotežje med domnevno različnimi interesi.«⁷²

JEF nadalje meni, da so naslednje značilnosti neodtujljiv del federalizma:

- a) *Mir* je glavni cilj federalizma; mir ni odsotnost vojne, temveč stanje, v katerem vojna ni potrebna za reševanje sporov. To pomeni, da bi se morale države odreči svoji izključni pravici do vojne in jo prenesti na federacijo. Delitev oblasti zagotavlja mir znotraj federacije in to vodi do miroljubnega vedenja do drugih držav.
- b) *Vladavina prava* pomeni nasprotno od vladavina najmočnejšega; odnosi med državami članicami federacije morajo zato temeljiti na pravu.
- c) *Demokracija*: to pravo mora izhajati iz volje ljudstva, izraženo preko izvoljenih predstavnikov. To med drugim predpostavlja obstoj federalne vlade, ki predlaga in izvaja zakone, ter federalnega parlamenta kot zakonodajnega organa in predstavnika ljudstva.
- d) *Človekove pravice*: spoštovanje in zaščita človekovih pravic, vključno s pravicami manjšin, je pomembno za zagotovitev pravice, demokracije, stabilnosti in miru; kot takšne so človekove pravice temeljni steber federalizma.

⁷¹ Opredelitev federalizma. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=690> (15. avgust 2007).

⁷² Politična platforma JEF-Evropske. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=5789> (25. oktober 2007).

- e) *Delitev oblasti*: demokracija mora temeljiti na načelu delitve oblasti. Noben vladni organ ali institucija ne sme imeti več kot ene oblasti: zakonodajno, izvajalno ali sodno oblast. Razen tega mora biti vsaka institucija podvržena ustreznemu nadzoru.
- f) *Subsidiarnost*: oblast se mora izvajati na najnižji možni ravni in blizu tistim, ki jih zadeva. Federalna vlada ima lahko samo minimalno število pristojnosti in oblast, potrebno za zagotovitev politične in gospodarske kohezije federacije, vključno z zunanjo in varnostno politiko. Ostale ravni naj ohranijo popolno pristojnost samovladanja na vseh ostalih področjih.
- g) *Samostojnost in neodvisnost*: vse federalne entitete imajo pravico, da se organizirajo po lastni volji, dokler to ne ogroža splošnega interesa in vrednot federacije. Vsaka raven mora imeti pravico do pobiranja davkov, s čimer si zagotovi sredstva za izvajanje nalog, ki so ji podeljene z ustavo.
- h) *Participacija*: vse države članice in njihovi državljani imajo pravico sodelovati v procesu odločanja na federalni ravni. Ravnotežje med federacijo in državami članicami se odraža v dvodomnem zakonodajnem organu: spodnji dom parlamenta zastopa državljane federacije kot celote, sorazmerno s številom posamezne države članice, medtem ko je zgornji dom sestavljen iz predstavnikov držav članic. Zakoni morajo imeti večinsko podporo obeh domov parlamenta.
- i) *Federalna ustava*: vsaka federacija naj bi temeljila na pristni federalni ustavi, ki odpravi suverenost držav članic. Ravnotežje moči med nadnacionalno, nacionalno, regionalno in lokalno ravni oblasti mora biti opredeljeno v pisani ustavi in zaščiteno s strani nepristranske in samostojne sodne veje oblasti. Slednja zagotavlja primarnost ustave in ima pristojnost razveljaviti vsakršno določbo, ki ni skladna z ustavo, ter deluje kot razsodnik v primeru spora glede dodelitve pristojnosti med različnimi ravnmi oblasti. Ustava mora izključevati vsakršno težnjo po prekomerni centralizaciji in zlorabi oblasti ter jasno določiti federalne strukture. Nadalje mora ustava zaščititi temeljne politične in socialne pravice državljanov.

Na tej osnovi in ob upoštevanju zgodovinskih dejstev, ki so privedla do nastanka Evropske unije, njenih dosežkov in novih izzivov, s katerimi se Evropejci soočamo v 21. stoletju, je JEF razvil svoje videnje prihodnjega razvoja Evropske unije:

»[...] potrebujemo pravo demokratično vlado Evropske unije ter demokratično in federalno reformo vseh institucij Unije. Evropska komisija mora postati prava evropska vlada, Evropski parlament mora imeti pravico soodločanja v vseh zakonodajnih zadevah, večinsko glasovanje mora postati pravilo v delovanju Sveta ministrov EU in Unija mora razviti enotno zunanjo, varnostno in obrambno politiko. Z eno besedo, napočil je čas, da evropska ustava preoblikuje Evropsko unijo v pravo evropsko federacijo.«⁷³

Iz do sedaj povedanega je razvidno, da imajo federalistični pristopi k evropskemu povezovanju dolgo in kompleksno zgodovino. Federalistično zapuščino predstavlja mešanica raznovrstnih idej in predlogov političnih filozofov in predanih zagovornikov evropske enotnosti ter praktične izkušnje federalnih držav, kot so Nemčija, Švica in ZDA. Forsyth (1996: 33–35) pa poudarja tri veje federalistične teorije, ki so imele neposreden vpliv na evropsko povezovanje. Prva črpa iz zakladnice idej nemškega filozofa Immanuela Kanta, ki je zagovarjal razširjeno federacijo kot najprimernejšo ustavno zaščito pred grožnjo vojne. Druga črpa iz elementov demokratične teorije, ki se nanašajo na načine zagotavljanja učinkovitega vladanja znotraj demokratičnega okvira tako, da je oblast čim bližje ljudstvu. Tretja veja pa je akademska kontemplacija federalističnih tendenc in procesov, ki vključuje analizo pogojev in družbenih gibanj, ki povzročijo federalistične rezultate (Rosamond 2000: 25).

Zgodovinski pregled nam je pokazal, da so te tri veje federalistične teorije, ki jih omenja Forsyth (1996), našle svoje mesto tudi v teoretičnem okviru in delovanju evropskega federalističnega gibanja. Tako je Kant omenjen kot eden izmed idejnih očetov UEF, zlasti kar zadeva njegovo poimenovanje univerzalnega miru, h kateremu vodi pot preko (svetovne) federacije. Načelo subsidiarnosti kot eno izmed osnovnih načel, za katerega se zavzemata UEF in JEF v svojih zahtevah po demokratizaciji trenutne ureditve EU, se ujema z idejo, da naj bo oblast čim bližje ljudstvu. Omenjeni pregled pa nam je nadalje podal dobro analizo pogojev, v katerih je prišlo do oblikovanja UEF in kasneje JEF ter pomen in vpliv teh dveh organizacij kot družbenih gibanj za evropsko povezovanje.

---

⁷³ Politična platforma JEF-Evropske. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=5789> (25. oktober 2007).

4. UEF IN JEF V ČASU NASTAJANJA POGODBE O USTAVI ZA EVROPO

V tem poglavju bom najprej predstavil okoliščine in razloge, ki so privedli do zgodovinske odločitve o sklicu Konvencije o prihodnosti EU. Nato bom na kratko predstavil delovanje konvencije in dejavnosti, s katerimi sta se UEF in JEF vključili v ta ustavni proces, in v začrtanem okviru analiziral uspešnost njunega delovanja.

Zgodovina evropskih integracij je med drugim tudi zgodovina institucionalnih reform. Te reforme so potrebne, da se evropski projekt prilagodi novo nastalim razmeram in sooči z bodisi notranjimi (postopna širitev iz prvotnih šestih⁷⁴ držav članic ustanoviteljic na devet,⁷⁵ dvanajst,⁷⁶ petnajst,⁷⁷ petindvajset⁷⁸ in današnjih sedemindvajset⁷⁹ držav članic EU, ustanovitev EMU in vpeljava enotne evropske valute itd.) bodisi zunanji izzivi (zagotovitev miru, začetek in konec hladne vojne, vojne na Balkanu, globalizacija, ipd.). Vendar pri teh institucionalnih spremembah ni šlo za »centralno vodeni ustavni proces, temveč za kompleksen proces, ki temelji na številnih posamičnih političnih in pravnih korakih« (Lehne 1999: 223). Ti posamični koraki v procesu evropskega povezovanja so bili delno odgovor na krizne situacije in delno posledice sprememb v razporeditvi moči in interesov znotraj EU. Tako smo samo v zadnjih dveh desetletjih bili priča petim velikim revizijam ustanovitvenih pogodb na medvladnih konferencah, ki so privedle do Enotnega evropskega akta (1986), Pogodbe o EU (Maastrichtska pogodba 1992), Amsterdamske pogodbe (1997), Pogodbe iz Nice (2001) in Pogodbe o Ustavi za Evropo.

Pri institucionalnih reformah pa ne gre zgolj za legitimnost in učinkovitost, temveč tudi za moč; in sicer za vpliv posameznih institucij v trikotniku Svet, Komisija, Parlament in za relativno težo posameznih držav članic (Lehne 1999: 221). Pomembno vlogo v pogajanjih pa igra tudi vizija o končni obliki, t. i. *finalité* evropskega povezovanja. V zvezi s tem omenjam naslednje dejavnike, ki so med drugim neposredno ali posredno privedli do sklica Konvencije o prihodnosti EU:

---

⁷⁴ Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nemčija in Nizozemska (1957).

⁷⁵ Danska, Irska in Velika Britanija (1973).

⁷⁶ Grčija (1981), Portugalska in Španija (1986).

⁷⁷ Avstrija, Finska, Švedska (1995).

⁷⁸ Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška, Slovenija (2004).

⁷⁹ Bolgarija in Romunija (2007).

govor nemškega zunanjega ministra Fischerja na Humboldtovi univerzi v Berlinu 12. maja 2000, v katerem pozove k »oblikovanju evropske ustavne pogodbe, s katero bi uresničili Schumannovo idejo evropske federacije« (Fischer 2000), percepcija neuspeha zasedanja Evropskega sveta v Nici decembra 2000, zaradi »omejenega števila sprejetih odločitev« (de Witte 2002), teroristični napad na ZDA 11. septembra 2001, ki je demonstriral negativne učinke globalizacije, in zgodovinska širitev EU iz 15 na 25 držav članic 1. maja 2004, ki zahteva reforme evropskih institucij in spremembe pravil odločanja oz. prevladujoča ideja, da širitev (*widening*) EU ne more potekati brez istočasne poglobitve (*deepening*).

Proces evropskega povezovanja je v zadnjih petdesetih letih šel skozi različne stopnje in je zasidran v stalnem vnovičnem potrjevanju – skozi številne pogodbe – in poudarjanju, da je namen povezovanja doseči »vse tesnejšo zvezo«. Ta proces lahko imenujemo »konstitucionalizacija«. Konvencija pa je bila nov poizkus poenostavitve izbranih pogodb ES/EU z namenom narediti Unijo bolj učinkovito, pregledno, demokratično in uporabniku prijazno (Rovná 2006: 21).

4.1 Konvencija o prihodnosti Evropske unije

Konvencija o prihodnosti EU, imenovana tudi Evropska konvencija,⁸⁰ predstavlja *novum* in prelomni trenutek v načinu oblikovanja pogodbenega besedila evropske zveze. Laekenska deklaracija je konvenciji podelila mandat za pripravo dokumenta, ki vsebuje predloge za spremembo ustanovnih pogodb ali, v kolikor ni mogoče doseči soglasja o določeni zadevi, navaja različne možnosti, vključno s stopnjo podpore, ki jo določena možnost uživa; končna beseda pri oblikovanju predloga pa se še vedno nahaja v rokah medvladne konference.⁸¹

Konvencijo, ki ji je predsedoval nekdanji francoski predsednik Valéry Giscard d'Estaing, so sestavljali predstavniki voditeljev držav ali vlad držav članic in držav kandidatk, predstavniki nacionalnih parlamentov držav članic in držav kandidatk, člani Evropskega parlamenta, predstavnik Evropske komisije in številni

---

⁸⁰ Prva Evropska konvencija, ki ji je predsedoval nekdanji nemški predsednik Roman Herzog, je delovala od decembra 1999 do oktobra 2000 in pripravila osnutek Listine EU o temeljnih pravicah. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Convention_on_the_Future_of_Europe (14. avgust 2007).

⁸¹ Sklepi predsedstva Evropskega sveta v Laeknu 14. in 15. decembra 2001. Dostopno na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/68827.pdf (10. avgust 2007).

opazovalci.⁸² Zasedanja so bila odprta za javnost in so nudila možnost vključitve široke palete civilno družbenih gibanj v razpravo o prihodnosti Evropske unije.

Konvencija je dobila mandat za razpravo o naslednjih tematskih sklopih: delitev in opredelitev pristojnosti med EU in državami članicami ter ohranitev načela subsidiarnosti; poenostavitev pogodb, da bi postale bolj jasne in razumljive, brez spreminjana njihovega pomena; razjasnitev statusa Listine temeljnih pravic; izboljšanje vloge nacionalnih parlamentov v evropski politični arhitekturi. Dejstvo, da so se s temi temami prvič v javnosti skupaj ukvarjali nacionalni in evropski politiki, predstavlja velik korak naprej pri reformi EU in nudi možnost dodeliti pretežno gospodarski skupnosti politično legitimnost (Caudet Balzer 2002). Ob tem pa je treba opozoriti na dejstvo, da je končno besedilo ustavne pogodbe nastalo na medvladni konferenci, kjer so vlade držav članic bile manj pripravljene spreminjati besedilo tam, kjer je obstajal trden konsenz znotraj Konvencije, in izkoristile manevrski prostor za uveljavljanje lastnih interesov tam, kjer trdnega konsenza znotraj Konvencije ni bilo (Bučar in Brinar 2003: 406).

S sklicem konvencije pa so seveda bila povezana tudi zelo raznolika pričakovanja, ki jih je Moravcsik (2004) povzel takole: »Federalisti so upali, da bodo preprečili barantanje in veto držav članic; evropski parlamentarci so upali na uresničitev sanj o aktivnem in angažiranem panevropskem državljanstvu, medtem ko so pragmatiki želeli odpraviti naraščajočo apatijo in cinizem do EU z radikalno poenostavitvijo kompleksnih pogodb EU in jasnejšo delitvijo pristojnosti med nacionalno in evropsko ravnanje.«

Odprtje ustavne razprave o celotni strukturi EU v tako širokem okviru je bila priložnost za federaliste, ki so si prizadevali za poglobljeno integracijo in bolj neposredno demokratizacijo strukture odločanja v EU. Po drugi strani pa je bila to tudi priložnost za zagovornike medvladnega sodelovanja, da skušajo doseči redefinicijo pristojnosti EU, kar bi lahko privedlo do konzervativnega obrata v procesu integracije in omogočilo renacionalizacijo določenih pristojnosti (de Witte

---

⁸² Evropska konvencija je bila sestavljena iz predsednika in dveh podpredsednikov, petnajst predstavnikov voditeljev držav ali vlad držav članic (po eden iz vsake države članice), trinajst predstavnikov voditeljev držav ali vlad držav kandidatk (po eden iz vsake države kandidatke), trideset predstavnikov nacionalnih parlamentov držav članic (po dva iz vsake države članice), šestindvajset predstavnikov nacionalnih parlamentov držav kandidatk (po dva iz vsake države kandidatke), šestnajst članov Evropskega parlamenta in dva predstavnika Evropske komisije. Trije predstavniki Ekonomsko-socialnega odbora, šest predstavnikov Odbora regij, trije predstavniki socialnih partnerjev in Evropski varuh človekovih pravic so bili povabljeni k sodelovanju kot opazovalci. Povzeto po spletni strani Konvencije <http://european-convention.eu.int/organisation.asp?lang=EN> (15. avgust 2007).

2001). Nas v nadaljevanju zanima predvsem, ali so federalisti to priložnost izkoristili in kako, oziroma prispevek evropskega federalističnega gibanja in delovanje UEF in JEF v času Konvencije.

4.1.1 Prispevek UEF

UEF, ki je vedno nasprotoval medvladni metodi spreminjana temeljnih pogodb, je z navdušenjem pozdravil sklic Konvencije kot demokratične inovacije v načinu spreminjanja pogodb ES/EU in na predsednika Konvencije Giscarda d'Estainga naslovil odprto pismo, v katerem je poudaril zgodovinsko priložnost, da se evropske državljanke poveže z razpravo o njihovi prihodnosti.⁸³ Na zasedanju federalnega odbora 21. aprila 2002 v Palmi de Mallorca je UEF sprejel resolucijo z naslovom 'Federalistični pogled na prihodnost Evrope', v kateri se je zavezal, da bodo evropski federalisti spremljali delo Konvencije in posredovali lastne predloge za posamezna področja in tematske sklope prihodnje evropske ustave. Razen tega se je UEF v tej resoluciji zavezal k nadaljevanju kampanje za evropsko ustavo, katere namen je čim večjemu številu evropskih državljanov omogočiti, da izrazijo svoje mnenje o prihodnosti Evrope, in sicer v tesnem sodelovanju z člani Konvencije in ostalimi organizacijami, ki so zbrane v forumu (strukturirani mreži civilne družbe), ki spremlja delovanje Konvencije.⁸⁴

Razen omenjene zaveze pa resolucija vsebuje tudi federalistično vizijo in konkretne predloge za prihodnji ustroj evropske povezave. Prva in najpomembnejša zahteva je, da mora biti tokratna reforma pogodb celovita in spremeniti obstoječe pogodbe ES/EU v pravo federalno ustavo EU. Med temeljne elemente te nove ustave po mnenju federalistov sodijo: (1) splošna načela EU (mir, demokracija, zagotovitev temeljnih pravic, vladavina prava, odgovornost, svoboda, subsidiarnost, solidarnost in trajnostni razvoj); (2) Listina o temeljnih pravicah EU⁸⁵ v nespremenjeni obliki kot

---

⁸³ Odprto pismo UEF Valéryju Giscardu d'Estaingu, predsedniku Konvencije, 20. decembra 2001. Dostopno na <http://www.federalunion.org.uk/news/2001/openletter.shtml> (14. oktober 2007).

⁸⁴ Resolucija UEF z naslovom 'Federalističen pogled na prihodnost Evrope', poglavje I. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=3488> (14. oktober 2007).

⁸⁵ Listina o temeljnih pravicah Evropske unije (2000/C 364/01) je nekaj več kot 20 strani dolg dokument, ki so ga voditelji EU sprejeli leta 2000 v Nici. Dokument s 54 člani sestavlja poleg preambule sedem delov: dostojanstvo, svoboda, enakost, solidarnost, pravice državljanov, sodno varstvo ter splošne določbe o razlagi in uporabi listine. Dostopno na http://www.svez.gov.si/fileadmin/svez.gov.si/pageuploads/docs/temeljni_dokumenti/Listina_o_temeljnih_pravicah_EU.pdf (20. oktober 2007).

sestavni del nove pogodbe, s čimer bi postala pravno zavezujoča; (3) pristojnosti in dejavnosti EU je treba pojasniti in v nekaterih primerih posodobiti oziroma prilagoditi aktualnemu političnemu okolju, ob strogem upoštevanju načela subsidiarnosti, po katerem naj se javno delovanje opravlja na najnižji politični ravni, na kateri je delovanje še učinkovito; (4) institucije EU in procesi odločanja morajo spoštovati naravo EU kot unije državljanov in držav članic ter slediti načelom demokratične odgovornosti, transparentnosti, ravnotežja moči in delitve oblasti, zmožnosti delovanja, pravične zastopanosti vseh državljanov in držav članic, učinkovitosti in uspešnosti.⁸⁶

V nadaljevanju bomo natančneje proučili predloge UEF, ki se nanašajo na pristojnosti evropske ravni, institucije EU in procese odločanja. UEF si želi odpravo trenutnega sistema pogodb in treh stebrov in vključitev določb o delitvi pristojnosti v enoten, razumljiv okvir. Načeloma naj bi bila odgovornost za izvajanje zakonodaje EU v rokah držav članic in/ali njihovih regij. Na določenih področjih, kot so denimo konkurenčna politika ter zunanja in varnostna politika, pa naj bo pristojnost v rokah EU. Pristojnosti EU naj se okrepijo zlasti na naslednjih področjih: zunanja, varnostna in obrambna politika, razvojna politika, trgovinska politika, okoljska politika, raziskovalna politika, ekonomska in socialna politika ter azilska politika in politika priseljevanja. Nadalje mora, po mnenju federalistov, EU pridobiti – kot vsaka raven javne oblasti – pristojnost pobiranja davkov, da bi postala neodvisna od izsiljevanja posameznih držav članic, ki plačujejo v skupni proračun EU.⁸⁷

Federalistični pogled na prihodnost predvideva sledeči razvoj petih glavnih institucij EU: (a) Evropski parlament mora soodločati o vsej zakonodaji in o celotnem proračunu EU, razporeditev poslanskih sedežev pa naj sledi načelu en volivec – en glas, ob zagotovitvi minimalnega števila sedežev za predstavnike državljanov najmanjših držav članic, medtem ko naj same volitve potekajo na osnovi enotnih volilnih pravil; (b) Svet EU se mora preoblikovati v zgornji dom evropskega zakonodajnega organa, ki bo na javnih zasedanjih skupaj s Parlamentom soodločal o vseh zadevah, medtem ko mora opustiti vse svoje izvršne pristojnosti; nadalje mora glasovanje z dvojno večino (tj. večino držav članic, ki predstavljajo večino prebivalstva) postati pravilo za vsa področja, pravica do veta pa odpravljena; člani

---

⁸⁶ Resolucija UEF z naslovom 'Federalistični pogled na prihodnost Evrope', poglavje II, odstavek 1. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=3488> (14. oktober 2007).

⁸⁷ Resolucija UEF z naslovom 'Federalistični pogled na prihodnost Evrope', poglavje II, odstavek 3, točka b. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=3488> (14. oktober 2007).

Sveta naj bodo predstavniki nacionalnih in/ali regionalnih izvršnih oblasti, rotacijsko predsedovanje pa naj zamenja predsednik Sveta za obdobje do dveh let in pol; (c) Evropska komisija mora postati prava evropska vlada in prevzeti vse izvršne naloge EU, vključno s predstavljanjem Unije navzven v zunanjih in varnostnih zadevah ter v mednarodnih organizacijah; za okrepitev demokratične legitimnosti Komisije mora biti njen predsednik izvoljen s strani Parlamenta neposredno po evropskih volitvah in odražati volilni izid zmagovalne politične opcije, razen tega pa naj predsednik sam izbere svoje komisarje na podlagi njihove sposobnosti, celotno ekipo pa mora potrditi še Parlament; (d) Evropski svet naj se v prihodnje umakne iz dnevnega delovanja Unije in zlasti zakonodajnih in proračunskih postopkov; prevzame naj vlogo kolektivnega predsedstva EU in se posveča splošni usmeritvi in razvoju procesa evropskega povezovanja, medtem ko naj obdrži zdajšnji sistem rotacije predsedstva med državami članicami; (e) Evropsko sodišče mora biti pristojno za vsa dejanja Unije in mora med drugim postati pravo ustavno sodišče Unije, prav tako pa naj se razširi pravica do izjavljanja pred sodiščem na vse fizične in pravne osebe v Uniji.⁸⁸

V času Konvencije je UEF deloval na treh ravneh: vzpostavil je neposreden stik s člani Konvencije, ki jim je predstavil svoje ideje in argumente; prispeval k medijskim razpravam, ki so spremljale Konvencijo; spodbujal lastno članstvo in ostale aktivne državljane, da se vključijo v razprave, zastopajo svoje ideje in da sami stopijo v stik z člani Konvencije.⁸⁹ V praksi je to pomenilo najprej ustanovitev t. i. Federalističnega glasu⁹⁰ (*Federal Voice*), mreže za evropsko ustavo skupaj z EMI in ostalimi enako mislečimi organizacijami za potrebe lobiranja Konvencije in predstavitve federalističnih rešitev v reformnem procesu Unije; oblikovanje federalistične skupine znotraj Konvencije, po vzoru federalistične skupine za evropsko ustavo v Evropskem parlamentu, ki sta jo na pobudo UEF leta 1999 pomagala ustanoviti evropska poslanca Jo Leinen (med drugim takratni predsednik UEF) in Alain Lamassoure, kasneje tudi oba člana Konvencije. Nato je UEF pričel

---

⁸⁸ Resolucija UEF z naslovom 'Federalistični pogled na prihodnost Evrope', poglavje II, odstavek 4. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=3488> (14. oktober 2007).

⁸⁹ Intervju z Richardom Lamingom, članom izvršnega odbora UEF. London, 10. december 2007.

⁹⁰ *Federalist Voice* je bila evropska mreža 13 nevladnih organizacij, ki so v času Konvencije zagovarjale oblikovanje evropske federalne ustave; članice te mreže so bile: Evropsko združenje učiteljev, Evropska levica, Evropsko društvo za gospodarsko sodelovanje, Evropsko gibanje, Evropska socialistična mladina, skupina 'Evropska ustava' znotraj Evropskega parlamenta, Mednarodna zveza evropskih hiš, Liberalno in radikalno mladinsko gibanje EU, Stalni forum civilne družbe, *Promeuro*, *Réalités Européens du Présent*, Zveza evropskih federalistov in Mladi evropski federalisti. Dostopno na <http://www.constitutional-convention.net/bulletin/archives/000834.html> (1. oktober 2007).

izdajati t. i. federalistična pisma⁹¹ Konvenciji, ki so jih po elektronski pošti poslali vsem članom Konvencije in nacionalnim politikom. Objavljal je sporočila za javnost, v katerih so bila povzeta stališča UEF do različnih vidikov oblikovanja politike v EU, medtem ko so vidni člani UEF pisali članke v različnih časopisih ter organizirali javne razprave in poulične aktivnosti, s katerimi je UEF skušal spodbuditi zanimanje širše javnosti za delovanje in pomen Konvencije.

Omenjena federalistična skupina znotraj Konvencije je bila ustanovljena 15. aprila 2002 pod imenom 'Evropska ustava' in je povezovala vse člane in opazovalce iz različnih držav članic/kandidatk ter različnih političnih smeri, ki jih je združevala ideja evropske ustave.⁹² V času delovanja Konvencije je ta skupina razpravljala in prispevala k končni obliki številnih predlogov svojih članov, katerih namen je bil izvajati kolektivni pritisk in vplivati na delo Konvencije, zlasti na delo prezidija. Omembe vredni, zaradi svoje federalistične vsebine, so zlasti trije Lamassourjevi prispevki: 'Evropska unija: štiri možni modeli' (prispevek 83, CONV 235/02), 'Nove institucije za novo Evropo' (prispevek 166, CONV 452/02) in prispevek o institucionalnem ravnotežju (prispevek 208, CONV 507/03), ter trije prispevki Andrewa Duffa: 'Zakonodajne in izvršne pristojnosti Evropske unije: nova shema' (prispevek 151, CONV 423/02), 'Ključni elementi institucionalne reforme' (prispevek 190, CONV 487/03) in 'Predlog enotnega predsedstva Unije' (prispevek 219, CONV 524/03). Skupina je 7. februarja 2003 v Bruslju razpravljala o pomembnem skupnem prispevku⁹³ prvopodpisanih Alaina Lamassourja in Josefa Zielnieca o institucionalni ureditvi, ki sta ga med drugim podpisala tudi dva slovenska člana Konvencije, in sicer Miha Brejc in Lojze Peterle. Ta prispevek povzema stališče do prihodnjega razvoja institucij EU, in sicer glede zakonodajne oblasti (posplošitev postopka soodločanja, po katerem bo zakonodajna oblast enakopravno razdeljena med Svetom in Parlamentom), proračunskih pooblastil (Unija mora imeti en sam proračun, ki ga predlaga Evropska komisija, sprejme pa se ga s postopkom soodločanja; v kolikor se Svet in Parlament ne strinjata, ima zadnjo besedo Parlament), izvajalne oblasti

---

⁹¹ Kot poudarja Laming (2007), so bila »prva federalistična pisma posvečena ideji organiziranja federalistov in jasni ločitvi federalistov od ostalih. Ko pa je čez čas postalo jasno, da se le malo število članov Konvencije javno izreka v prid federalistični viziji, je UEF spremenil svojo taktiko in osredotočil svoje argumente na posamezne federalistične predloge, tako da se je ločnica premikala glede na to, ali je nekdo predlog podprl ali zavrnil.«

⁹² *Convention Bulletin*, izdaja 05 – 19. 4. 2002. Dostopno na <http://www.constitutional-convention.net/bulletin/archives/000834.html> (1. oktober 2007).

⁹³ Prispevek 265 (CONV 596/03) z naslovom *Contribution to the work of the Convention*. Dostopno na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/03/cv00/cv00596en03.pdf> (15. oktober 2007).

(Komisija z močnim demokratičnim mandatom – predsednik Komisije je izvoljen v Parlamentu z navadno večino; nato on ali ona predstavi svoj kabinet, o katerem glasujeta tako Parlament – z navadno večino – kot tudi Svet – s kvalificirano večino) in ravnotežje med glavnimi institucijami EU (možnost razpustitve Evropskega parlamenta).

Laming pravi, da je zadovoljen s prispevkom UEF h Konvenciji in rezultati njihovega delovanja, ker »poskus obnovitve EU na osnovi njenih medvladnih elementov na škodo njenih nadnacionalnih elementov ni uspel, številne rešitve, ki jih je Konvencija predlagala v svojem osnutku besedila, pa so zelo blizu predlogom in zahtevam UEF – vsaj po bistvu, če že ne po imenu«. ⁹⁴

4.1.2 Prispevek JEF

Vključitev JEF v družbenopolitično dogajanje v času Konvencije je slikovito opisal član izvršnega odbora in kasnejši predsednik JEF Jon Worth: »To je bila edina zabava v mestu! Konvencija je bila ravno to, kar so federalisti zahtevali – bolj odprta in pregledna metoda za reformo institucij Unije. Čeprav ni bila prava ustavna skupščina (dolgoletna federalistična zahteva), je bila najboljši približek tej zahtevi.« ⁹⁵

Podobno kot UEF je tudi JEF v odprtem pismu članom Konvencije 12. marca 2002 pozdravil sklic »evropske ustavne konvencije kot novo zgodovinsko priložnost za posameznike, ki predstavljajo nacionalne vlade in parlamente držav članic, držav kandidatk in predstavnike Evropskega parlamenta, da presežejo 'kravje kupčije' preteklih let in predstavijo drzen predlog ustave za evropsko federacijo«. ⁹⁶ Med drugim je JEF v omenjenem odprtem pismu izpostavil pet nalog, ki se jih mora Konvencija lotiti, da bi njeno delovanje pripomoglo k doseganju cilja federalne ustave za Unijo: (1) obravnavati vprašanje razdelitve pristojnosti med evropsko in nacionalno ravni, ki bo državljanom omogočila boljše razumevanje delovanja Unije in odgovornosti posamezne ravni oblasti za sprejete odločitve; (2) zagotoviti demokratično odgovornost (*accountability*) in preglednost (*transparency*) reformirane institucionalne strukture, vključno s preoblikovanjem Sveta v pravi drugi dom

⁹⁴ Intervju z Richardom Lamingom, članom izvršnega odbora UEF. London, 10. december 2007.

⁹⁵ Intervju z Jonom Worthom, članom izvršnega odbora JEF-Evropske unije v obdobju 2001–2003 in njenim predsednikom v letih 2003–2005. Bruselj, 25. oktober 2007.

⁹⁶ Odprto pismo JEF naslovljeno na člane Konvencije 12. marca 2002. Dostopno na http://europe.eu.int/constitution/futurum/documents/other/oth120302_en.pdf (15. oktober 2007).

zakonodajnega organa, katerega zasedanja potekajo javno, razširitev soglasja med obema domovoma (tj. Evropskim parlamentom in Svetom EU) na vsa področja, demokratičen način izvolitve predsednika in članov Komisije in spodbujanje nastanka pravih evropskih političnih strank; (3) ustanoviti bolj učinkovite postopke odločanja, vključno z razširitvijo večinskega glasovanja na vsa področja in zamenjava absurdno kompleksnega sistema ponderiranih glasov z bolj preglednim sistemom; (4) resno upoštevati potrebo po vključitvi javnega interesa in zagotoviti javno podporo, ki bi pomagala zagotoviti ohranitev rezultatov dela Konvencije v luči medvladne konference, ki bo imela zadnjo besedo o končni obliki novega besedila; (5) izogniti se nevarnosti, da posebni interesi ali zadržki manjšine predstavnikov onemogočijo sprejem potrebnih odločitev.⁹⁷

Na zasedanju federalnega odbora JEF-Evropske med 22. in 24. marcem 2002 v Budimpešti pa so Mladi evropski federalisti sprejeli resolucijo⁹⁸ o Konvenciji, ki poziva izvršni odbor JEF-Evropske k oblikovanju programa aktivnosti, namenjenega spodbujanju ozaveščanja javnosti, zlasti mladih, o delu Konvencije. Resolucija povzema pričakovanja in stališča JEF do tematskih sklopov, s katerimi se je ukvarjala Konvencija. Na podlagi te resolucije je JEF od Konvencije zahteval oblikovanje federalne ustave, ki mora biti sestavljena iz treh elementov: Listine temeljnih pravic iz Nice, nove razdelitve pristojnosti in povsem spremenjene politične strukture. JEF poudarja, da je jasna delitev pristojnosti, ob upoštevanju načela subsidiarnosti, bližine državljanom in učinkovitosti, nujna. Konvencija mora pripraviti predlog jasne delitve tistih področij, ki ostajajo v izključni pristojnosti EU, in tistih, kjer obstaja deljena pristojnost med evropsko in nacionalno ravni. V skladu s prepričanjem, da mora biti EU sposobna govoriti v svetu z enim glasom, da bi zagotovila svoje interese in spodbujala vrednote demokracije ter spoštovanje vladavine prava in človekovih pravic, mora politika na področju zunanjih, varnostnih in obrambnih zadev postati skupna politika Unije. Razen tega JEF zahteva razširitev pristojnosti Evropskega parlamenta v finančnih zadevah Unije, zlasti pri sprejemanju proračuna Unije. Kar zadeva politične strukture oziroma institucije EU, je JEF mnenja, da zdajšnji trikotnik Komisija-Svet-Parlament ne ustreza potrebam federalne in demokratične EU, zato zahteva jasno delitev oblasti: (a) zakonodajna oblast mora biti v celoti v rokah

---

⁹⁷ Odprto pismo JEF naslovljeno na člane Konvencije 12. marca 2002. Dostopno na http://europe.eu.int/constitution/futurum/documents/other/oth120302_en.pdf (15. oktober 2007).

⁹⁸ Resolucija o Konvenciji, ki jo je federalni odbor JEF-Evropske sprejel 24. marca 2002 na zasedanju v Budimpešti. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1612> (15. oktober 2007).

dvodomnega parlamenta, kjer je spodnji dom današnji Evropski parlament, zgornji dom pa reformiran Svet EU, ki predstavlja države članice in kjer je to potrebno, posamezne regije, odloča pa naj soglasno o vseh zadevah, ki so v pristojnosti EU; (b) Evropska komisija je edini organ izvršne oblasti, katere predsednik mora biti izvoljen v Parlamentu, medtem ko naj današnji komisarji postanejo pravi ministri, ki jih imenuje predsednik Komisije na osnovi njihove usposobljenosti in ne nacionalne pripadnosti; (c) vsa sodna oblast mora biti v rokah Evropskega sodišča.

JEF je svoja stališča v praksi zastopal s konkretnimi dejanji. Tako se je na pobudo JEF spomladi 2002 oblikovala skupna platforma evropskih mladinskih organizacij, zbranih v t. i. mladinski kontaktni skupini.⁹⁹ Ker je bil JEF odgovoren za izdelavo spletne strani www.constitutional-convention.net, ki predstavlja najbolj obsežen neuradni vir informacij o Konvenciji, in objavo dvotedenskih elektronskih novičk oz. t. i. konvencijskega biltena,¹⁰⁰ je imel močan vpliv na stališče omenjene skupine (Worth 2007). Na zasedanju te mladinske kontaktne skupine 25. aprila 2002 v Bruslju so mlade politične organizacije (tj. podmladki velikih evropskih poslanskih skupin in JEF) sprejele t. i. Mladinski manifest (*Youth Manifesto*) o prihodnosti Evrope, ki določa vizijo združene demokratične evropske federacije in od Konvencije zahteva, da oblikuje predlog prave federalne ustave za celotno Evropo.¹⁰¹

Razen tega je JEF sodeloval v prej omenjeni mreži profederalističnih organizacij z imenom Federalistični glas (*Federal Voice*) in v času Konvencije izdajal časopis *The Daily European*, s katerim so člani izvršnega odbora na domiseln in šaljiv način pritegnili pozornost članov Konvencije na zahteve JEF, na primer z razpisom delovnega mesta predsednika Evropske komisije.¹⁰² Hkrati pa je JEF v okviru projekta z naslovom *Europe! – A Generation Ahead* spodbujal in prispeval k širši razpravi o prihodnosti Evrope, zlasti med mladimi, s številnimi, medsebojno povezanimi dejavnostmi: z organiziranjem lokalnih, regionalnih in nacionalnih razprav in aktivnosti na temo prihodnost Evrope ter dveh velikih srečanj, in sicer v

---

⁹⁹ Mladinsko kontaktno skupino (*Youth Contact Group*) so ustanovile sledeče mladinske organizacije: Evropska socialistična mladina (ECOSY), mladinska sekcija konfederacije evropskih sindikatov (ETUC *Youth*), Federacija mladih evropskih zelenih (FYEG), Mladi evropski federalisti (JEF), Liberalno in radikalno mladinsko gibanje Evropske unije (LYMEC), Mladi evropske ljudske stranke (YEPP). Dostopno na <http://www.constitutional-convention.net/contactgroup/> (1. oktober 2007).

¹⁰⁰ Od 21. februarja 2002 do 16. aprila 2004 je izšlo 40 izdaj tega elektronskega biltena. Dostopno na <http://www.constitutional-convention.net/bulletin/> (1. oktober 2007).

¹⁰¹ *Convention Bulletin*, izdaja 06 – 03.05.2002. Dostopno na http://www.constitutional-convention.net/bulletin/archives/cat_edition_06_030502.html (1. oktober 2007).

¹⁰² *The Daily European*. Dostopno na <http://www.jef-europe.net/dailyeuropean/> (1. oktober 2007).

Bruslju med 29. novembrom in 1. decembrom 2002 ter v Atenah med 11. in 13. aprilom 2003, kjer se je skupaj zbralo več kot 150 mednarodnih in 100 lokalnih udeležencev, ki so v simulaciji odborov Konvencije razpravljali o istih temah kot prava Konvencija.¹⁰³ Vse tovrstne aktivnosti je JEF pospremil z ustreznimi sporočili za javnost, ki so tudi sicer obveljala za najbolj učinkovit način vzbujanja pozornosti medijev in nosilcev odločanja v času nastajanja osnutka Pogodbe o Ustavi za Evropo.

JEF je na svojem evropskem kongresu v Stockholmu oktobra 2003 sprejel splošno politično resolucijo, v kateri poudarja, da je Konvencija »prispevala k bolj demokratični, učinkoviti in transparentni Evropi« in predstavlja »pomemben korak na poti do evropske federalne ustave«.¹⁰⁴ Worth pa pravi, da Konvencija predstavlja »dih svežega zraka v postopku sprejemanja odločitev v EU«. Obenem poudarja, da je bil prispevek JEF v vsebinskem smislu seveda omejen, saj gre za relativno majhno organizacijo, vendar je »Konvencija spodbudila in navdušila celo generacijo članov JEF, saj je šlo za obdobje izredno intenzivnih aktivnosti ter sodelovanja v zgodovinskem procesu«.¹⁰⁵

4.2 Analiza po ključnih elementih

Skladno z analitičnim okvirjem iz uvoda diplomskega dela nam prvi študij primera nudi naslednje odgovore na štiri vprašanja glede cilja, ideologije, priporočil in strategije:

1. Cilj evropskega federalističnega gibanja v času Konvencije o prihodnosti EU je federalna evropska ustava, v čemer sta si UEF in JEF enotna in tako tudi nastopata (na primer sodelovanje v mreži *Federal Voice*);
2. Ideološke osnove zahtev UEF in JEF do Konvencije so prav tako praktično enake, saj je iz stališč obeh razvidno, da v Konvenciji vidita približek idealu ustavne skupščine, ki je stalnica Spinellijevega pristopa k evropskemu povezovanju; nadalje tako UEF in JEF v svojih stališčih upoštevata federalistične vrednote, kot so demokracija, človekove pravice, subsidiarnost,

---

¹⁰³ Opis projekta. Dostopno na <http://www.constitutional-convention.net/project/> (1. oktober 2007).

¹⁰⁴ Preambula splošne politične resolucije EP01 z naslovom *Working towards a federal Europe*, sprejeta 2. novembra 2003 v Stockholmu na XVII. Evropskem kongresu Mladih evropskih federalistov. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1609> (15. avgust 2007).

¹⁰⁵ Intervju z Jonom Worthom, članom izvršnega odbora JEF-Evropske v obdobju 2001–2003 in njenim predsednikom v letih 2003–2005. Bruselj, 25. oktober 2007.

solidarnost, odgovornost, preglednost in učinkovitost itd., kar je skladno tako s federalistično tradicijo (zlasti Proudhonovo idejo o federalni družbi) kot tudi z njenimi deklariranimi načeli (statuta in politična platforma obeh organizacij);

3. Priporočila članom Konvencije in nacionalnim politikom s strani UEF in JEF se nanašajo na zahtevo po ustavi kot taki, obliko in vsebino ustave, zlasti natančne predloge za delitev pristojnosti med EU in državami članicami, ter reorganizacijo institucij Unije; tudi v tem primeru sta si UEF in JEF edina, še posebej, kar zadeva preoblikovanje Komisije v pravo federalno vlado ter Sveta in Parlamenta v dvodomni parlament in vlogo Sodišča; konvergenca pa obstaja tudi v primeru zahtev po dodelitvi pristojnosti EU na področju zunanje in varnostne politike ter v spremembi načina sprejemanja proračuna oz. zahtevi, da EU pridobi pravico pobiranja davkov;
4. Pri strategiji aktivnega spodbujanja uresničitve svojih predlogov in zahtev se je pokazala manjša razlika med UEF in JEF, vendar je to upoštevajoč različen obseg dejavnosti razumljivo; tako je UEF uporabljal preverjene metode za lobiranje, kot je oblikovanje federalistične skupine znotraj Konvencije in vsebinsko tehtnejši predlogi, posredovani v obliki federalističnih pisem, medtem ko se je JEF posvetil bolj inovativnim načinom vzbujanja pozornosti (npr. *The Daily European*) in tehnološko sodobnejšim prijemom, kot je upravljanje neuradne spletne strani o Konvenciji.

5. UEF IN JEF V OBDOBJU RAZMISLEKA

V tem poglavju najprej pojasnim pojem obdobje razmisleka in dogodke, ki so do tega privedli. Sledi predstavitev prispevkov evropskih institucij k obdobju razmisleka ter povzetek stališč različnih držav članic, kakor tudi ponazoritev predlogov za rešitev iz ustavne krize. Nato vzamem pod lupo odziv UEF in JEF na takšen razvoj dogodkov in njuno delovanje v tem času, ki služi kot druga študija primera v tem diplomskem delu. Poglavje zaključim z analizo po ključnih elementih in medsebojno primerjavo med UEF in JEF.

5.1. Obdobje razmisleka

Po negativnem izidu francoskega¹⁰⁶ in nizozemskega¹⁰⁷ referendumoma se je proces ratifikacije ustavne pogodbe zaustavil, voditelji držav in vlad pa so na zasedanju Evropskega sveta junija 2005 sklenili, da »prvotno predvideni datum za oceno stanja ratifikacij, tj. 1. november 2006, ni več izvedljiv«¹⁰⁸ in razglasili začetek t. i. obdobja razmisleka.¹⁰⁹ V ozadju ideje o sklicu obdobja razmisleka je bil namen približati evropski projekt državljanom in določiti usodo ustavnega predloga, predvsem pa dati državam članicam več časa za razpravo in ratifikacijo. Tako je bilo vsaki državi članici prepuščeno kako, kdaj in s katerimi sredstvi naj se loti teh širokih razprav, ki pa naj bi vključevale državljane, civilno družbo, socialne partnerje, nacionalne parlamente in politične stranke in h kateri naj bi prispevale tudi evropske institucije. V praksi je to pomenilo, da je bil proces ratifikacije zamrznjen, saj je bil rok za njeno dokončanje prestavljen za nedoločen čas.

---

¹⁰⁶ Francoski državljani so 29. maja 2005 na referendumu ob visoki, skoraj 70-odstotni volilni udeležbi, zavrnil predlog Pogodbe o Ustavi za Evropo. Po uradnih rezultatih francoskega notranjega ministrstva je 54,67 % volivcev glasovalo proti in 45,33 % za; vir: spletna stran francoskega notranjega ministrstva. Dostopno na http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_votre_service/resultats-elections/rf2005/000/000.html (15. avgust 2007).

¹⁰⁷ Nizozemski državljani so tri dni kasneje sledili francoskemu zgledu in 1. junija 2005 zavrnil predlog Pogodbe o Ustavi za Evropo. Po uradnih rezultatih je bila volilna udeležba 63,3 %, od tega je 38,5 % volivcev glasovalo za in kar 61,5 % proti; vir: *Kiesraad*, nizozemska volilna komisija. Dostopno na http://www.kiesraad.nl/uk/collectie_homepage/electoral_council (15. avgust 2007).

¹⁰⁸ Predstavitev Ustave za Evropo na vladnem portalu RS z informacijami o življenju v EU. Dostopno na <http://evropa.gov.si/ustava> (15. avgust 2007).

¹⁰⁹ Sporočilo za javnost luksemburškega predsedstva Evropskega sveta z dne 17. junija 2005: *Jean-Claude Juncker states that there will be a period for reflection and discussion but the process to ratify the Constitutional Treaty will continue with no renegotiation.* Dostopno na <http://www.eu2005.lu/en/actualites/communiqués/2005/06/16jclj-ratif/index.html> (15. avgust 2007).

Slovensko stališče do nastale krize je povzel zunanji minister Dimitrij Rupel, ko je v pogovorih o prihodnosti evropske ustave izrazil zaskrbljenost zaradi zavrnitve ustave na referendumih v dveh ustanovnih članicah Evropske unije. »Zdi se, da je ideja o federalno urejeni Evropski uniji te dni nekoliko poražena«, je dejal minister Rupel in dodal, da je potreben razmislek o naslednjih korakih. »Slovenija je evropsko ustavo ratificirala in mnenja smo, da je z ratifikacijami v preostalih državah EU potrebno nadaljevati.«¹¹⁰ Tega napotka pa so se držali le redki. Svetlo izjemo predstavlja Luksemburg, ki je v prvem semestru 2005 predsedoval EU, kjer je večina volilnih upravičencev na nezavezujočem referendumu dne 10. julija 2005 glasovala za ustavno pogodbo.¹¹¹ Po njem je samo še Finska proti koncu svojega polletnega predsedstva EU v parlamentu 5. novembra 2006 simbolično ratificirala ustavno pogodbo. Tako nam pregled stanja ratifikacije pred začetkom nemškega predsedovanja EU poda naslednjo sliko: osemnajst držav članic je ratificiralo Pogodbo o Ustavi za Evropo (od tega dve, Luksemburg in Španija, na referendumu), dve državi članici – Francija in Nizozemska – sta ustavno besedilo zavrnili na referendumu, medtem ko je ostalih sedem ratifikacijo odložilo.¹¹²

Evropska komisija je v skladu s svojim novim komunikacijskim pristopom k dialogu z državljani¹¹³ oktobra 2005 predstavila svoj prispevek k obdobju razmisleka, in sicer »načrt D« za demokracijo, dialog in debato. Razen »poslušanja« pa je bil prispevek Evropske komisije – tiste institucije, ki naj bi predstavljala »motor evropske integracije« – dokaj mlačen. Kot je marca 2006 dejala podpredsednica Komisije Margot Wallström, predstavlja načrt D strategijo za premostitev prepada med EU in njenimi državljani, ni pa namenjen reševanju ustavne pogodbe EU.¹¹⁴ Politični cilj Komisije je bil doseči, da državljani sprejmejo politike EU za svoje, jih narediti razumljive in pomembne ter vzpostaviti odgovornost in zanesljivost institucij EU do

---

¹¹⁰ Povzeto po novici s spletne strani MZZ 14. junija 2005: *Minister dr. Rupel z britanskim zunanjim ministrom J. Strawom o finančni perspektivi in drugih vprašanjih v EU*. Dostopno na <http://www.mzz.gov.si/nc/si/splosno/novice/novica/period/1158472605///browse/159/article/14/6358/?cHash=a5c2835019> (15. avgust 2007).

¹¹¹ 56.52 odstotkov je glasovalo za ustavno besedilo, 43.58 odstotkov pa proti. Volilna udeležba je bila več kot 90-odstotna, saj v Luksemburgu velja volilna obveznost. Dostopno na <http://www.verfassung-fir-europa.lu/fr/referendum/resultat/unique.html> (10. oktober 2007).

¹¹² Pregled stanja ratifikacije. Dostopno na <http://evropa.gov.si/ustava/pregled-stanja> (15. avgust 2007).

¹¹³ Glej sporočilo za javnost z naslovom *Listen, Communicate, Go local – New Commission approach to dialogue and communication with European citizens* z dne 20. julija 2005. Dostopno na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/995> (10. oktober 2007).

¹¹⁴ Povzeto po novici z dne 3. marca 2006 'Po oceni Wallströmove se bo obdobje razmisleka o evropski ustavi podaljšalo'. Dostopno na <http://evropa.gov.si/novice/6476/> (15. oktober 2007).

tistih, katerim služijo.¹¹⁵ Komisija se je tako zadovoljila z vlogo moderatorja razprav in ni podajala lastnih predlog o prihodnosti ustavnega besedila, je pa zavrnila idejo t. i. izbiranja delov besedila.¹¹⁶

Evropski parlament je na podlagi poročila o obdobju razmisleka, ki sta ga pripravila poročevalca odbora za ustavne zadeve Andrew Duff in Johannes Voggenhuber, decembra 2005 obravnaval problematiko nastalega zastoja v ustavnem procesu. Poročilo med drugim predlaga nekatere rešitve, ki bi pripomogle k izboljšanju dialoga evropskih institucij z državljani EU in omogočile nov zagon ustavnemu procesu s podporo državljanov, na primer ideja »parlamentarnih forumov« ali konferenčnih srečanj Evropskega parlamenta z nacionalnimi parlamenti držav članic. Na podlagi poročila je Evropski parlament 19. januarja 2006 sprejel Resolucijo o naslednjih korakih v obdobju razmisleka,¹¹⁷ v kateri opredeljuje potek, teme in okvir za razpravo o prihodnosti EU. Resolucija zavezuje nacionalne parlamente držav članic in Evropski parlament, da skličejo več skupnih parlamentarnih forumov, na katerih bodo spodbujali in usmerjali evropski dialog. V ta namen je bil 8. in 9. maja 2006 v Bruslju sklican prvi Medparlamentarni forum nacionalnih in evropskih poslancev, na katerem se je velika večina 225 poslancev Evropskega parlamenta in nacionalnih parlamentov držav članic izrekla za ponovno oživitev ustavnega procesa. Takratni predsednik Evropskega parlamenta Josep Borrell je ob zaključku dvodnevne foruma dejal, da ga »dogodek in nekateri predlogi, ki jih je slišal, spominjajo na Konvencijo, ter poudaril, da mora obdobju razmisleka slediti obdobje predlogov«.¹¹⁸

Prvotno naj bi to obdobje razmisleka trajalo največ leto dni, vendar so se šefi držav in vlad EU 15. in 16. junija 2006 dogovorili za njegovo podaljšanje do sredine

---

¹¹⁵ Sporočilo Komisije Evropskemu svetu 10. maja 2006. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/com/2006/com2006_0212sl01.pdf (15. oktober 2007).

¹¹⁶ Ideja izbiranja delov je bila zlasti priljubljena pri nekdanjem francoskem predsedniku Jacquesu Chiracu in tedanjem notranjem ministru Nicolasu Sarkozyju; Chirac bi iz ustavnega predloga izključil nekatere dele, kot je denimo skupna zunanja in varnostna politika, pri čemer bi v veljavi ostale obstoječe pogodbe, Sarkozy pa se je zavzel za mini pogodbo izbranih predlogov, ki so imele tudi pri Francozih visoko podporo. Povzeto po spletnem članku 'Obdobje razmisleka je pri koncu' na portalu RTV Slovenija z dne 27. aprila 2006. Dostopno na http://www.rtvlo.si/modload.php?&c_mod=rnews&c_param=tlp&op=sections&func=read&c_menu=16&c_id=107173 (15. oktober 2007).

¹¹⁷ Resolucija Evropskega parlamenta o naslednjih korakih v obdobju razmisleka. Dostopno na <http://europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+B6-20060327+0+DOC+XML+V0//SL> (15. oktober 2007).

¹¹⁸ Zaključne pripombe predsednika Evropskega parlamenta Josepa Borrella o skupnem parlamentarnem srečanju o prihodnosti Evrope 9. maja 2006 v Bruslju. Dostopno na http://www.futureofeuropa.europa.eu/future/webdav/site/myjahiasite/shared/import/Home/Closingremarks/ClosingremarksPdtBorrell_EN.pdf (15. oktober 2007).

2007 oz. zaključka nemškega predsedovanja EU v prvem semestru 2007 in izrekli za rešitev institucionalne krize najkasneje do konca leta 2008.¹¹⁹ Avstrijska zunanja ministrica Ursula Plassnik se je z naslednjimi besedami izrekla za podaljšanje obdobja razmisleka: »Splošni vtis je, da obdobja razmisleka, za katerega smo se odločili pred letom dni, še ni moč končati. Posebej to velja za ustavo, za katero zaenkrat ne gre pričakovati prave rešitve.«¹²⁰ Te besede dobro povzamejo prevladujoče vzdušje v državah članicah v tem času. Vsi se strinjajo, da potrebujejo več časa, vendar nobeden nima jasne vizije kako naprej. Tako ne preseneča, da so se razprave osredotočile na prihodnost Evrope in ne na prihodnost ustavne pogodbe.

Kljub temu je iz držav članic prišlo nekaj pomembnih predlogov, kako nadaljevati z ustavno pogodbo. Maja 2006 je kanclerka Angela Merkel pred nemškim zveznim parlamentom v izjavi zvezne vlade o evropski politiki poudarila, da mora EU vedno znova odgovoriti na vprašanje, kakšno korist prinaša evropska enotnost državljanom in državljanke; pri tem je kot predpogoj izpostavila zlasti opravilno sposobnost EU in se zavzela za ohranitev substance ustavne pogodbe ter kompromisa, ki je bil z njo dosežen.¹²¹ Prav tako maja 2006 je v svojem govoru pred Evropskim parlamentom belgijski ministrski predsednik Guy Verhofstadt predstavil svoje poglede na prihodnost Evrope¹²² in poudaril, da »ni vprašanje, ali se bo Unija razvila v bolj federalno, politično entiteto, temveč kdaj ali bolje rečeno, ali bo to storila pravočasno.«¹²³ Glede prihodnosti ustavne pogodbe je omenil tri teoretične možnosti: (1) odločitev za *status quo*, tj. imeti ustavo za izgubljen primer in delovati na osnovi obstoječih pogodb, kar pa lahko zaradi pravila soglasja vodi do paralize; (2) odločitev za pristop *à la carte*, tj. izbira nekaterih elementov ustavnega besedila in opustitev drugih, vendar ima vsaka država članica svoja prioriteta področja, zato soglasja ne bo moč doseči; (3) odločitev za »manj Evrope« ob interpretaciji negativnih izidov referendumov v Franciji in na Nizozemskem kot želji državljanov po zmanjšanju vloge

---

¹¹⁹ Sklepi predsedstva Evropskega sveta v Bruslju 15. in 16. junija 2006. Dostopno na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/sl/ec/90131.pdf (15. oktober 2007).

¹²⁰ Članek 'Kako Unijo izvleči iz krize?' na spletnem portalu DELO. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,128883&src=rp (15. oktober 2007).

¹²¹ Izjava nemške zvezne vlade o evropski politiki z naslovom *Europa braucht eine Neubegründung* 11. maja 2006. Dostopno na <http://www.bundesregierung.de/-,413.1000583/artikel/Europa-braucht-eine-Neubegrueen.htm> (10. avgust 2007).

¹²² Te svoje poglede na prihodnost Evrope je nato strnil v provokativni knjigi z naslovom 'Združene države Evrope: manifest za novo Evropo', ki je izšla jeseni 2006.

¹²³ Govor belgijskega ministrskega predsednika Guya Verhofstadta pred Evropskim parlamentom v sklopu razprav o prihodnosti Evrope 31. maja 2006 v Bruslju. Dostopno na <http://faits.fgov.be/archive/other/a862cb62d32a98769567df173121b3b9/?lang=en> (20. oktober 2007).

EU zgolj na gospodarsko sodelovanje, vendar bi s tem izničili vse pozitivne učinke evropskega povezovanja. Tako nam praktično ostane le opcija nadaljevanja ratifikacijskega procesa, saj ima vsaka država članica in državljan Unije pravico, da izrazi svoje mnenje o Ustavi za Evropo (*ibid.*). Hkrati pa je spomnil na posebno deklaracijo, ki je priložena Pogodbi o Ustavi za Evropo, namreč Deklaracijo 30,¹²⁴ ki pravi: »Če štiri petine držav članic ratificira ustavno pogodbo in ima ena ali več držav članic težave pri ratifikaciji, se zadevo predloži v reševanje Evropskemu svetu«. Poleg oživitve ratifikacijskega procesa se je Verhofstadt vzporedno zavzel za močnejšo politično integracijo na osnovi trenutnih pogodb, zlasti okrepljenega sodelovanja,¹²⁵ in s tem posredno pozval k Evropi več hitrosti.¹²⁶

Skorajda diametralno nasprotno stališče je septembra 2006 na konferenci v Bruslju zavzel takratni francoski notranji minister in predsedniški kandidat Nicolas Sarkozy, ki je predstavil svojo idejo t. i. mini pogodbe. Slednja bi prevzela dve tretjini novosti iz ustavne pogodbe, ki niso veljale za »problematične« med francoskimi in nizozemskimi volivci v času referendumu. Ključni elementi te mini pogodbe bi bili sledeči: izvolitev predsednika Komisije v Evropskem parlamentu, oblikovanje funkcije zunanjega ministra EU, zamenjava soglasja s »superkvalificirano« večino, okrepljeno sodelovanje in državljanska pobuda.

Za Združeno kraljestvo je tudi mini pogodba preveč. Zunanja ministrica Margaret Beckett je decembra 2006 v britanskem parlamentu dejala, da se »Združeno kraljestvo strinja s predlogi, ki posodablajo delovanje EU«, vendar za to zadostuje že manjša sprememba obstoječih pogodb in ne ustava.¹²⁷ To je sprožilo reakcijo tistih držav članic, ki so že ratificirale Pogodbo o Ustavi za Evropo. Na pobudo Španije in Luksemburga je 26. januarja 2007 prišlo do srečanja »prijateljev ustave«¹²⁸ v Madridu, z namenom braniti vsebino ustavnega besedila. Španski državni sekretar za

¹²⁴ Deklaracija 30. Dostopno na http://europa.eu.int/constitution/en/ptoc164_en.htm (15. avgusta 2007).

¹²⁵ Pogodba iz Nice, členi 40, 40a in 40b.

¹²⁶ Ideja o Evropi več hitrosti je pogosto prišla v ospredje med razpravo o prihodnosti Evrope, zlasti v obdobju razmisleka, in je pogosto predstavljala kamen spotike tudi znotraj samega federalističnega gibanja. Glej članek člana izvršnega odbora UEF Paola Vacce *The Vision is lost - only a "core Europe" can revive it* 7. aprila 2007 v spletnem magazinu [thenewfederalist.eu](http://www.thenewfederalist.eu). Dostopno na <http://www.taurillon.org/The-Vision-is-lost-only-a-core-Europe-can-revive-it> (1. oktober 2007). Za podrobnejšo razlago in zgodovinsko umestitev tega koncepta glej prispevek doc. dr. Cirile Toplak z naslovom 'Evropa več hitrosti' v sklopu pogovorov o prihodnosti Slovenije pri predsedniku Republike dr. Janezu Drnovšku marca 2004. Dostopno na <http://www.prihodnost-slovenije.si/up-rs/ps.nsf/krf/762F6C41865C26F9C1256E940046C519?OpenDocument> (1. oktober 2007).

¹²⁷ Stephen Mulvey: *The Constitution Returns*, članek na spletnem portalu *BBC News* 27. februarja 2007. Dostopno na <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/6400525.stm> (2. oktober 2007).

¹²⁸ Poleg osemnajstih držav članic, ki so že ratificirale ustavno pogodbo, sta se srečanja udeležili tudi Irska in Portugalska.

evropske zadeve Alberto Navarro je ob tem poudaril: »Predstavljamo 60 % prebivalstva EU in večino držav članic in prav je, da izrazimo svoje stališče«. ¹²⁹ V skupni izjavi 19. februarja 2007 pa sta češki premier Mirek Topolánek in poljski predsednik Lech Kaczyński zapisala, da nočeta izgubljati energije na starem besedilu in se raje odločita za nov, vsebinsko drugačen predlog besedila.

Medtem pa je nekdanji podpredsednik Evropske konvencije Giuliano Amato pozval, da se je treba vrniti k prednostnim nalogam, ki si jih je EU zadala z Laekensko deklaracijo – razjasnitev nalog in poenostavitev postopkov v Uniji, povečanje demokratičnosti z okrepitevijo vloge Evropskega parlamenta ter nacionalnih parlamentov in izboljšanje učinkovitosti s pomočjo novih pravil odločanja – in ugotoviti, ali Pogodba o Ustavi za Evropo nudi ustrezne odgovore in ali je treba poiskati nove. ¹³⁰ Ob upoštevanju tako raznovrstnih predlogov in stališč se je Nemčija, ki je prevzela predsedovanje EU v prvem semestru 2007, odločila za poseben način posvetovanja z državami članicami glede iskanja teh novih rešitev in priprave novega časovnega načrta pogajanj, in sicer s pomočjo t. i. šerpa metode. Vsaka vlada države članice imenuje posebnega odposlanca ali t. i. šerpo, ki se v imenu svoje države na javnosti zaprtih srečanjih pogaja o vsebini novega predloga besedila. ¹³¹ Uporaba te metode je bila deležna številnih kritik iz vrst evropskih poslancev, ki so zahtevali vključitev Evropskega parlamenta, in civilne družbe, zlasti JEF, katerega predsednik Jan Seifert je na svojem blogu objavil seznam imen t. i. šerp, ¹³² kot nesprijemljivo, saj je ta proces popolnoma nepregleden in skrit pred očmi zainteresirane javnosti. Začetek teh skrivnih pogajanj pa pomeni tudi *de facto* konec obdobja razmisleka, ki ga je Angela Merkel razglasila v prvem govoru pred Evropskim parlamentom 17. januarja 2007 v vlogi predsedujoče EU: »Obdobje razmisleka je končano. Sedaj si moramo prizadevati za doseganje novih odločitev do junija«. ¹³³

---

¹²⁹ Članek *Spain and Luxembourg renew push for EU Constitution* na portalu *Euractiv*. Dostopno na <http://www.euractiv.com/en/future-eu/spain-luxembourg-renew-push-eu-constitution/article-162113> (25. oktober 2007).

¹³⁰ Giuliano Amato: *A better starting point for Europe's constitution debate*. V časniku *Financial Times* z dne 25. januarja 2007. Dostopno na http://www.ft.com/cms/s/0/bac98eb4-ac18-11db-a0ed-0000779e2340.html?nclick_check=1 (25. oktober 2007).

¹³¹ Poročilo Konference evropskih cerkva o ustavni razpravi, marec 2007. Dostopno na <http://www.cec-kek.org/pdf/ReportConstitutionalDebate2007.pdf> (20. avgust 2007).

¹³² Jan Seifert: *List of Sherpas for EU Constitution negotiations*. Dostopno na <http://blog.jan-seifert.de/?p=36> (25. oktober 2007).

¹³³ Govor nemske zvezne kanclerke Angele Merkel na zasedanju Evropskega parlamenta v Strasbourgu 17. januarja 2007. Dostopno na http://www.bundeskanzlerin.de/nn_5296/Content/DE/Rede/2007/01/2007-01-17-bkin-rede-ep.html (25. oktober 2007).

5.1.1 Prispevek UEF

UEF je na svojih spletnih straneh zapisal, da »trenutna kriza Evropske unije ni zaustavila zgolj procesa ustvarjanja federalne Evrope, temveč je na kocki že dosežena raven integracije«,¹³⁴ obenem pa pozdravil sklic obdobja razmisleka. Na zasedanju federalnega odbora v Bruslju 6. novembra 2005 je UEF sprejel dva pomembna dokumenta, in sicer deklaracijo¹³⁵ z naslovom 'Evropski državljani morajo biti polno vključeni v nadaljevanje ustavnega procesa' ter poziv¹³⁶ UEF Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu in nacionalnim parlamentom za oživitev evropskega ustavnega procesa. Oba omenjena dokumenta povzameta stališče UEF, da je osnutek Ustave za Evropo simbol politične skupnosti v nastajanju in da so negativni izidi referendumov v Franciji in na Nizozemskem izraz protesta državljanov teh dveh držav zoper svojo vlado in trenutni demokratični deficit in neučinkovitost odločanja v EU kot pa zoper idejo o evropski ustavi, kot tudi dokaz, da združitev Evrope ni mogoče doseči brez vključitve evropskih državljanov v širšo razpravo o glavnih vprašanjih, ki zadevajo prihodnost EU.

V pozivu za oživitev ustavnega procesa UEF, ob upoštevanju potrebe po širši razpravi z državljani EU o prihodnosti evropskega povezovanja, ob upoštevanju dejstva, da mora Evropski parlament – kot edina institucija EU, ki jih legitimno in neposredno zastopa – prisluhniti državljanom in predlagati rešitev iz nastalega zastoja v procesu ratifikacije ustavne pogodbe, ob upoštevanju dejstva, da je večina držav članic, ki predstavljajo večino prebivalstva EU, že ratificirala Pogodbo o Ustavi za Evropo, in ob upoštevanju dejstva, da je za uspešno nadaljevanje procesa ratifikacije potrebno spremeniti metodo ratifikacije, zahteva, da mora Ustava za Evropo avtomatsko vstopiti v veljavo, če jo ratificira štiri petine držav članic, ki predstavljajo večino evropskih državljanov.¹³⁷ Od Evropskega parlamenta pa zahteva sklic parlamentarnih forumov, sestavljenih iz predstavnikov Evropskega parlamenta in

---

¹³⁴ Prispevek UEF v ustavnem procesu in predlagane rešitve za evropsko ustavo. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=3807> (15. avgust 2007)

¹³⁵ Deklaracija UEF z naslovom 'Evropski državljani morajo biti polno vključeni v nadaljevanje ustavnega procesa' iz zasedanja federalnega odbora v Bruslju 5.–6. novembra 2005. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/Declaration_constitutional_process_fc_nov_2005_final.doc (1. oktober 2007).

¹³⁶ Poziv UEF Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu in nacionalnim parlamentom za oživitev evropskega ustavnega procesa. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/UEF_APPEAL_fc_nov_05_final.doc (1. oktober 2007).

¹³⁷ Poziv UEF za oživitev evropskega ustavnega procesa, odstavek 3.

nacionalnih parlamentov držav članic, ki bodo v sodelovanju z aktivno civilno družbo pripomogli k želeni oživitvi ustavnega procesa, medtem ko poziva nacionalne parlamente držav članic, da podprejo pobudo in po možnosti gostijo katero izmed zasedanj parlamentarnega foruma.¹³⁸

Deklaracija pa je pomembna zlasti zaradi dveh reči: prvič, poziva vladam in nacionalnim parlamentom držav članic ter evropskim institucijam, da sprejmejo in finančno podprejo predlagan načrt D Komisije in s tem omogočijo široko razpravo z državljani o tem, kakšno Evropo hočejo, še posebej na področju evropskega ekonomsko-socialnega modela v času globalizacije in vloge Evrope v svetu.¹³⁹ In drugič, ker se je UEF v njej zavezal, da bo organiziral t. i. Konvencijo evropskih državljanov – in sicer decembra 2005 v Genovi ter junija 2006 na Dunaju – kamor so vabljeni tako evropski poslanci kot člani nacionalni parlamentov, predstavniki regij in lokalnih oblasti kot tudi organizacije civilne družbe, z namenom ustvariti demokratičen dialog z izvoljenimi političnimi predstavniki vseh ravni in oceniti pripravljenost evropskih državljanov, da se skupaj spopadejo s sodobnimi izzivi, ter ponuditi pozitivno rešitev za prihodnost Evrope.¹⁴⁰

Kot pravi Brunelli (2006), je v vzdušju splošnega evroskepticizma, ki so ga dodatno podžgala še ostra stališča nekaterih držav članic v razpravah o prihodnji finančni perspektivi EU za obdobje 2007–2013, federalistom uspelo spremeniti prvo Konvencijo evropskih državljanov (*European Citizens' Convention*) – ki jo je UEF organiziral 3. in 4. decembra 2005 skupaj z italijansko sekcijo MFE v Genovi – prvi velik dogodek, namenjen ohranitvi ustavnega besedila.¹⁴¹ Namen te prve konvencije, ki je zbrala več kot 400 ljudi iz cele Evrope, med njimi približno 50 nevladnih organizacij, predstavnikov Evropskega parlamenta – zlasti poročevalca Odbora za ustavne zadeve in nekdanjega člana Konvencije o prihodnosti EU Andrewa Duffa¹⁴² – in predstavnike italijanske vlade in lokalnih oblasti, je bil preučiti nekatera ključna vprašanja, s katerimi se državljani soočajo vsakodnevno, npr. kako lahko EU govori z

---

¹³⁸ Poziv UEF za oživitev evropskega ustavnega procesa, odstavek 4.

¹³⁹ Deklaracija UEF o polni vključenosti državljanov EU v ustavni proces, odstavek 4.

¹⁴⁰ Deklaracija UEF o polni vključenosti državljanov EU v ustavni proces, odstavek 6.

¹⁴¹ Federico Brunelli, *The European Citizens' Convention and the Re-launch of the Constitutional Process*. Dostopno na <http://www.taurillon.org/The-European-Citizens-Convention> (1. oktober 2007).

¹⁴² Poslanec skupine ALDE v Evropskem parlamentu je v Genovi predstavil vsebino t. i. Duff-Voggenhuber poročila o vlogi Evropskega parlamenta v obdobju razmisleka, ki ga je pripravil skupaj z Johannesom Voggenhuberjem že oktobra 2005, medtem ko ga je Evropski parlament sprejel s 385 glasovi v rahlo spremenjeni, milejši obliki 19. januarja 2006. Za UEF sta pomembne zlasti ideji parlamentarnih forumov (srečanja evropskih in nacionalnih poslancev), ki praktično v celoti sledi omenjenemu pozivu UEF ter »forumov državljanov«.

enim glasom v svetu, kako lahko odgovori na strah, ki ga med državljani vzbuja širitev EU in proces globalizacije, kako lahko EU zagotovi mir in razvoj v Sredozemlju, v Afriki in drugod po svetu.¹⁴³ V sporočilu za javnost je predsednica UEF Mercedes Bresso pozvala vse zainteresirane strani v procesu evropskega povezovanja, da se mora proces ratifikacije ustavne pogodbe nadaljevati, in opozorila, da »premik nazaj k Evropi nacionalnih držav ne more biti prava rešitev za skupne probleme, s katerimi se soočajo Evropejci danes«, in poudarila, da »ni alternative evropski ustavi«. ¹⁴⁴ Pol leta kasneje je UEF, tokrat v sodelovanju z avstrijsko sekcijo, 29. in 30. junija 2006 na Dunaju organiziral drugo Konvencijo evropskih državljanov s pomenljivim naslovom 'Združene države Evrope?!', na kateri je sodelovalo okrog 300 ljudi, med njimi tudi nekdanji predsednik Evropskega parlamenta Pat Cox. Generalni sekretar UEF Friedhelm Frischenschlager pravi, da je ta druga konvencija državljanov odgovor UEF na različne prispevke evropskih institucij v obdobju razmisleka, zlasti načrta D Komisije in njene Bele knjige o evropski komunikacijski politiki,¹⁴⁵ ki skušata odgovoriti na vprašanje, kako pridobiti državljane za evropski projekt, in poudarja, da je poleg izboljšane komunikacijske strategije pomembno zlasti boljše upravljanje evropskega gospodarstva na podlagi socialno izravnane in rasti prijazne politike, kakor tudi okrepljena vloge EU pri zagotavljanju miru in stabilnosti v svetu.¹⁴⁶

Tej drugi konvenciji v organizaciji UEF je med 30. junijem in 2. julijem 2006 sledil XXI. evropski kongres UEF, ki je sprejel vsega skupaj šest resolucij,¹⁴⁷ od katerih je za analizo v tem diplomskem delu pomembna zlasti Resolucija o evropskem ustavnem procesu,¹⁴⁸ saj so v njej povzeta glavna stališča in zahteve UEF. Resolucija tako poziva k nadaljevanju procesa ratifikacije ustavne pogodbe (odstavki 4–6), opozarja na nujnost ustave pri zagotavljanju bolj demokratične in bolj učinkovite EU

---

¹⁴³ Prva Konvencija evropskih državljanov v Genovi decembra 2005. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=4124> (1. oktober 2007).

¹⁴⁴ Sporočilo za javnost UEF 6. decembra 2005. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/press_releases/PR_06_12_05_Citizens_Convention_Call.pdf (1. oktober 2007).

¹⁴⁵ Bela knjiga o evropski komunikacijski politiki. Dostopno na http://ec.europa.eu/communication_white_paper/doc/white_paper_sl.pdf (1. oktober 2007).

¹⁴⁶ Friedhelm Frischenschlager, *Second Citizens' Convention: "United States of Europe?!" - UEF's response to the Period of Reflection*. Dostopno na <http://www.taurillon.org/Second-Citizens-Convention-United> (1. oktober 2007).

¹⁴⁷ Resolucija o evropskem ustavnem procesu, o vidikih interne reforme, o financiranju evropskega projekta, o industrijski in energetski politiki EU, o EU in iranskem jedrskem programu ter o EU kot miroljubni sili. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=4545> (1. oktober 2007).

¹⁴⁸ Resolucija UEF o evropskem ustavnem procesu. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/Resolution_1_on_the_European_constitutional_process.doc (1. oktober 2007).

(odstavek 7), zahteva, da se Evropski parlament polno vključi v vsakršno bodoče spreminjanje ustavnega besedila (odstavek 8) in da Evropski svet skliče novo Evropsko konvencijo v letu 2008, katere mandat naj bo priprava sprememb in dopolnil Pogodbe o Ustavi za Evropo (odstavek 9). Nadalje resolucija poudarja, da je treba tako spremenjen predlog ustavne pogodbe predložiti posvetovalnemu vseevropskemu referendumu, ki naj poteka sočasno z evropskimi parlamentarnimi volitvami poleti 2009 (odstavek 10), ustava pa naj vstopi v veljavo, če jo je potrdila dvojna večina državljanov in držav članic (odstavek 11). Na koncu resolucija podeli mandat federalnemu in izvršnemu odboru UEF, da pripravita vse potrebno za začetek nove faze kampanje za evropsko federalno ustavo, s poudarkom na vseevropskem posvetovalnem referendumu (odstavek 17). Skladno s tem je UEF s politično deklaracijo predsednice Mercedes Bresso v obliki sporočila za javnost 27. julija 2006 naznanil začetek nove UEF kampanje, imenovane 'Evropski referendum za evropsko ustavo'.¹⁴⁹

Na tej osnovi je UEF na sestanku federalnega odbora v Bruslju 25. in 26. novembra 2006 sprejel Resolucijo o evropskem posvetovalnem referendumu o evropski ustavi,¹⁵⁰ katere sestavni del je tudi naslednja peticija: »Zahtevam vseevropski posvetovalni referendum o evropski ustavi, ki naj se izvede junija 2009, sočasno z evropskimi parlamentarnimi volitvami.« UEF v resoluciji od Evropskega sveta vnovič zahteva, da – v soglasju z Evropskim parlamentom – skliče novo konvencijo, katere naloga bo prilagoditi obstoječe ustavno besedilo za potrebe vseevropskega referenduma, tj. opustitev tretjega dela, kjer so navedene politike EU, in osredotočenost na pristne ustavne elemente, cilje, načela in vrednote Unije (odstavek 7). UEF je prepričan, da se bo Evropa zbližala s svojimi državljani samo, če bodo ti imeli možnost odločanja o njihovi ustavi – od tod tudi moto nove kampanje »Evropa potrebuje ustavo in o njej bi morali odločati vsi Evropejci skupaj!«. Na tej točki je pomembno omeniti dejstvo, da sta obe resoluciji UEF v zvezi z vseevropskim referendumom bili zelo polemični, saj so razprave o ideji referenduma na evropski ravni pokazale širok razkorak med različnimi strujami znotraj federalističnega

---

¹⁴⁹ Sporočilo za javnost z dne 27. julija 2006 *The Union of European Federalists launches a new campaign "A European Referendum for a European Constitution"*. Dostopno na http://www.federal-europe.org/fileadmin/files_uef/Campaign_for_a_European_referendum.doc (15. oktober 2007).

¹⁵⁰ Resolucija o evropskem posvetovalnem referendumu o evropski ustavi. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/PC_I_resolution_and_petition_2006.doc (1. oktober 2007).

gibanja, ki spominja na razlike v poznih 50. letih prejšnjega stoletja, ko so se sicer vsi strinjali o ciljih, ki jih želijo doseči, vendar razlikovali v načinu sledenja temu cilju.¹⁵¹

Kampanja za evropski referendum se je uradno pričela 17. marca 2007 v Berlinu. Namen kampanje je zbrati milijon podpisov¹⁵² in tako pokazati, da obstaja splošna javna podpora ideji o evropskem referendumu. V ta namen je UEF oblikoval posebno spletno stran www.europeanreferendum.eu, kjer lahko vsak državljan EU podpiše peticijo in se tako izreče v prid ideji vseevropskega posvetovalnega referenduma o evropski ustavi. Ta kampanja, ki sta jo skupaj uradno izvajala UEF in JEF, je dvignila nemalo prahu med člani obeh organizacij, saj se številne sekcije in posamezniki na lokalni, regionalni, nacionalni in celo evropski ravni niso strinjali z idejo evropskega referenduma kot najpomembnejše zahteve federalističnega gibanja. O (ne)uspehu kampanje in nejasnosti argumentov pričajo vidni rezultati na spletni strani kampanje, kjer je števec števila podpisov peticije dne 27. junija 2007 kazal številko 9778 podpisov,¹⁵³ kar je svetlobna leta oddaljeno od zastavljenega cilja enega milijona. Ta datum omenjam namreč zato, ker so se evropski voditelji na junijskem zasedanju Evropskega sveta ob zaključku nemškega predsedstva odločili sklicati novo medvladno konferenco za pripravo osnutka t. i. Reformne pogodbe in tako dokončno zapečatili usodo Pogodbe o Ustavi za Evropo in s tem tudi usodo te referendumske kampanje. Posledično je UEF na spletni strani kampanje objavil naslednjo izjavo: »Ta kampanja je potekala vse do zasedanja Evropskega sveta junija 2007. Na tem zasedanju je Evropski svet opustil predlog ustave. Zato je kampanja sedaj začasno ustavljena. Vendar pa potreba po Ustavi za Evropo, ki jo je potrebno ratificirati na vseevropskem referendumu, ostaja. Kmalu se bomo vrnil z novo politično kampanjo, namenjeno temu cilju.«¹⁵⁴ Zanimivo je dejstvo, da je UEF to odločitev sprejel šele na razširjenem sestanku izvršnega odbora konec septembra 2007, kjer so v internih razpravah stopila v ospredje vsa nasprotja in različne interpretacije prvotnih ciljev

---

¹⁵¹ Ker je bil avtor diplomskega dela v vlogi podpredsednika JEF osebno prisoten na evropskem kongresu UEF na Dunaju poleti 2006 in zasedanju federalnega odbora v Bruslju jeseni istega leta, je bil priča tem razpravam in dejanskemu glasovanju o omenjenih dveh resolucijah, ki sta bili sprejeti z zelo majhno navadno večino, zlasti s podporo italijanske sekcije, medtem ko so bile zlasti nemško govoreče sekcije UEF zelo zadržane do ideje vseevropskega referenduma kot izhoda iz ustavne krize EU.

¹⁵² V Pogodbi o Ustavi za Evropo je člen 47.4, ki postavlja mejo milijon podpisov pri novem načinu neposredne demokracije. Čeprav ta člen še ni v veljavi, ker tudi sama ustava še ni v veljavi, je milijon podpisov postala splošno sprejeta številka, ki zagotavlja zadostno podporo prebivalstva nekemu predlogu.

¹⁵³ <https://www.europeanreferendum.eu/sl> (27. junij 2007).

¹⁵⁴ Kampanja po zasedanju Evropskega sveta junija 2007 v rubriki 'Pogosto zastavljena vprašanja'. Dostopno na <https://www.europeanreferendum.eu/sl/faq/o-kampanji/kampanja-po-zasedanju-evropskega-sveta-junija-2007.html> (30. november 2007)

kampanje, zlasti med zagovorniki kampanje kot sredstva za ohranitev ustavnega besedila na eni strani in zagovorniki kampanje kot uresničitve zahtev po večji vključenosti državljanov v proces evropskega povezovanja s pomočjo neposredne demokracije na drugi strani.¹⁵⁵ Vzporedno s to referendumsko kampanjo pa je UEF od novembra 2006 do oktobra 2007 organiziral javne razprave v sklopu projekta *Speak up Europe* (Spregovori Evropa), financiranega iz sredstev načrta D Komisije, katerih vodilna tema je bila 'Kaj je Evropa kdaj naredila za nas?'.¹⁵⁶

Če povzamem, se je prispevek UEF k obdobju razmisleka manifestiral v sledečih treh projektih: Konvenciji državljanov, projektu 'Speak up Europe' in kampanji za vseevropski referendum o Ustavi za Evropo.

5.1.2 Prispevek JEF

Kljub negativnim izidom referendumov v Franciji in na Nizozemskem se je JEF, ki je sodeloval v vseevropski kampanji za podporo ustavne pogodbe,¹⁵⁷ izrekel za nadaljevanje procesa ratifikacije in pozval Evropski svet, naj sprejme načelo, da, »če večina državljanov in dve tretjini držav članic ratificira ustavno pogodbo, mora slednja brezpogojno stopiti v veljavo«. ¹⁵⁸ Ob sklicu obdobja razmisleka pa je JEF v sporočilu za javnost 17. junija 2005 zapisal, da sicer razume pragmatičen pristop voditeljev držav članic, vendar hkrati opozoril, da premor za razmislek ne sme postati premor za nedejavnost.¹⁵⁹ JEF je na XVIII. evropskem kongresu oktobra 2005 v Strasbourgu sprejel splošno politično resolucijo z naslovom 'Evropska ustava, kako naprej?', v kateri je predstavil svojo strategijo delovanja v obdobju razmisleka, ki temelji na kratkoročnih (Ustava za Evropo), srednjeročnih (poudarek na posredovanju

---

¹⁵⁵ Zapiski avtorja diplomskega dela, ki je bil prisoten na omenjenem sestanku v Bruslju 25. septembra 2007 v vlogi projektne vodje kampanje – gre torej za opazovanje z udeležbo.

¹⁵⁶ Projekt *Speak up Europe*, ki ga je UEF pripravil skupaj z JEF, Evropskim gibanjem (EMI), študentskim združenjem AEGEE in spletnim medijskim portalom Euractiv, je bil eden izmed šestih izbranih evropskih projektov v okviru načrta D za dialog, demokracijo in debato. Dostopno na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=5295> (10. oktober 2007).

¹⁵⁷ Gre za tako imenovano transnacionalno »YES« kampanjo v podporo ratifikaciji evropske ustave, ki jo je koordiniralo mednarodno Evropsko gibanje s podporo JEF-Evropske; <http://www.yes-campaign.net/>

¹⁵⁸ Splošna politična resolucija EP01 z naslovom *The European Constitution, where next?* sprejeta 30. oktobra 2005 na XVIII. Evropskem kongresu Mladih evropskih federalistov v Strasbourgu. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=3228> (15. avgust 2007).

¹⁵⁹ Sporočilo za javnost 17. junija 2005 z naslovom *Don't let a pause for reflection become a pause for inaction*. Dostopno na <http://www.jef-europe.net/index.php?id=2990> (15. avgust 2007).

informacij in posvetovanju z državljani) in dolgoročnih (drugačna metoda spreminjanja temeljnih pogojev) ciljih in zahtevah.¹⁶⁰

Tako JEF poudarja, da se na kratki rok proces ratifikacije ustavnega besedila ne sme ustaviti, vzporedno pa je treba vpeljati proces širših razprav in posvetovanj z evropskimi državljani. Razen tega od Evropskega sveta zahteva: (1) da v času avstrijskega predsedovanja v prvi polovici 2006 predstavi časovni okvir za obnovitev ustavnega procesa, skladno z Duff-Voggenhuberjevim predlogom; (2) da čim prej ustanovi parlamentarne forume in konvencije državljanov za nadaljevanje razprave z državljani EU o njeni prihodnosti; (3) da ti parlamentarni forumi oblikujejo predloge za modifikacijo ustavne pogodbe in (4) da se odreče ratifikacijskemu postopku, ki vsaki državi članici omogoča zaustavitev nadaljnje integracije.¹⁶¹

Ker JEF meni, da je v osrčju problemov nepoznavanja in nezaupanja EU s strani njenih državljanov pomanjkanje informacij o njenem delovanju, se je potrebno srednjeročno osredotočiti na posredovanje informacij in posvetovanje z državljani. Zato JEF pozdravlja načrt D in prizadevanja komisarke Margot Wallström, da bi EU približala njenim državljanom, čeprav je pobuda prišla prepozno in bo potrebno storiti še veliko več, da bi odpravili zloglasni demokrati primanjkljaj institucij EU. V ta namen JEF od EU zahteva, da za leto 2007 nameni milijon evrov (približno 1 % proračuna EU in zanemarljivih 0,01 % BDP EU) za obsežen dialog z državljani EU, kar bi predstavljalo petkratno zvišanje izdatkov za pojasnjevanje delovanja EU.¹⁶²

Dolgoročno delovanje JEF je osredotočeno na spremembo metode ratifikacije prihodnjih temeljnih pogojev. JEF meni, da se lahko iz dosedanjih nacionalnih referendumov o ustavni pogodbi naučimo naslednje: prvič, razprave so se nanašale na nacionalne in ne evropske teme; drugič, državljani so bili soočeni s situacijo »vzemili-pusti«, ki jim ni dovolila veliko manevrskega prostora, in tretjič, ni bilo jasno, kaj natanko pomeni zavrnitev predloga ustave (npr. veliko Francozov je bilo prepričanih, da je mogoče o ustavi ponovno pogajati). Zato JEF zagovarja idejo vseevropskega referenduma kot prednostno metodo ratifikacije, ki omogoča vseevropsko razpravo. Čeprav je JEF podprl Pogodbo o Ustavi za Evropo kot pomemben in nujen korak naprej v procesu evropskega povezovanja, je čas obdobja razmisleka tudi priložnost, da JEF izpostavi pomanjkljivosti trenutnih predlogov, ki so še vedno daleč od zares

---

¹⁶⁰ Resolucija z naslovom 'Evropska ustava, kako naprej?', poglavje 2, odstavek 6.

¹⁶¹ Resolucija z naslovom 'Evropska ustava, kako naprej?', poglavje 3, odstavek 2.

¹⁶² Resolucija z naslovom 'Evropska ustava, kako naprej?', poglavje 4, odstavek 1–4.

demokratske federalne ustave, ki bi privedla do končnega cilja JEF, namreč evropske federacije. In edini trajnostni in demokratični način za doseg tega cilja je ustanovitev ustavne skupščine, legitimirane s strani državljanov. Zatorej mora JEF v primeru, da nacionalne države članice ne uspejo oživiti ustavnega procesa, ki bi se končal s sprejetjem Ustave za Evropo pred evropskimi parlamentarnimi volitvami leta 2009, s partnerji mobilizirati civilno družbo za takojšnjo izvolitev ustavne skupščine. Pomembno pa je poudariti, da JEF podpira zgoraj omenjeni vseevropski referendum samo za ustavno besedilo, ki bi ga pripravila takšna ustavna skupščina.¹⁶³

Na istem evropskem kongresu pa je JEF sprejel še eno pomembno, tokrat interno, resolucijo¹⁶⁴ o Konvenciji državljanov, v kateri poziva aktiviste JEF in nacionalne sekcije, da se udeležijo prve Konvencije državljanov v Genovi decembra 2005 in aktivno sodelujejo pri organizaciji čim večjega števila tovrstnih konvencij drugod po Evropi. To se je tudi zgodilo. JEF je namreč v času zasedanja prve Konvencije državljanov organiziral poulično demonstracijo, v kateri so med vihranjem federalističnih zastav in sloganov »Vrnite nam ustavo!« nekateri aktivisti zamaskirani kot francoski predsednik Chirac, britanski premier Blair in predsednik Komisije Barosso nosili krsto z evropsko ustavo kot simbol njihovega neuspešnega vodenja EU in pomanjkanja zavezanosti Evropi.¹⁶⁵

Svojo zavezanost k nadaljevanju ustavnega procesa in hkratnemu dialogu z državljani je JEF vnovič dokazal z javno akcijo v podporo Duff-Voggenhuberjevemu poročilu pred zasedanjem Evropskega parlamenta v Strasbourgu 18. januarja 2006. V sporočilu za javnost je JEF opozoril, da bo evropski dialog brez prave strukture in mandata ostal zgolj krinka za demokracijo in ne bo prinesel dejanskih rezultatov. Zato JEF podpira predlog poslancev Duffa in Voggenhuberja, ki predvideva strukturiran proces razprav, novo izvoljeno konvencijo in predložitev njenih rezultatov v odobritev državljanom na posvetovalnem vseevropskem referendumu, ki naj se izvede sočasno z evropskimi parlamentarnimi volitvami junija 2009. Ob tem je predsednik

---

¹⁶³ Resolucija z naslovom 'Evropska ustava, kako naprej?', poglavje 5, odstavek 1–4.

¹⁶⁴ Interna resolucija IP03 z naslovom *Citizens Convention*, sprejeta 30. oktobra 2005 na XVIII. Evropskem kongresu Mladih evropskih federalistov v Strasbourgu. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=3228> (15. avgust 2007).

¹⁶⁵ Sporočilo za javnost 5. decembra 2005 z naslovom *Constitution Now! Europe's Citizens take the lead*. Dostopno na <http://www.jef-europe.net/index.php?id=3656> (10. december 2007).

JEF Jan Seifert okrcal odnos voditeljev držav članic kot arogantnega in nevarnega, saj podcenjuje zmožnost razumevanja in interes državljanov za evropske zadeve.¹⁶⁶

Na zasedanju federalnega odbora med 24. in 26. marcem 2006 v Helsinkih je JEF sprejel resolucijo¹⁶⁷ z naslovom 'Obdobje razmisleka in Konvencije državljanov', v kateri je potreba po organiziranju širših razprav o evropskih vprašanjih z mladimi in ostalo civilno družbo predstavljena kot prednostna naloga za JEF, med drugim z aktivno vključitvijo in sodelovanjem na drugi Konvenciji državljanov na Dunaju junija 2006, kjer naj bi bili državljani v središču razprav.¹⁶⁸

Nekaj dni pred junijskim zasedanjem Evropskega sveta v Bruslju ob zaključku avstrijskega predsedstva, na katerem so voditelji držav članic sklenili podaljšati obdobje razmisleka, ne da bi ob tem predstavili izide vseevropskih razprav, ki so jih sklicali leto poprej, je JEF v sporočilu za javnost¹⁶⁹ opozoril na storjene napake in predstavil svoj predlog rešitve ustavne krize. Tako JEF pravi, da je bilo zadnjih dvanajst mesecev izguba časa za evropsko integracijo. Niti francoska niti nizozemska vlada ali parlament nista uspela pojasniti negativnih izidov referendumov ali predlagati rešitev nastale krize, zato cela Evropa čaka na zamenjavo teh oblasti maja 2007. JEF še poudarja, da nadaljnje podaljšanje obdobja razmisleka in razprav ni smiselno, če ni jasno, kako in kje bodo mnenje in skrbi državljanov upoštevane. Zato je potrebno razbiti načelo soglasnosti in spoštovati demokratične pravice večine državljanov EU, ki se je izrekla za ustavno pogodbo. Ti državljani imajo pravico do bolj razumljive, pregledne, odgovorne in demokratične Unije, ki je v diametralnem nasprotju s trenutnim barantanjem in sklepanjem »kravjih kupčij« za zaprtimi vrati. JEF zato predlaga naslednji načrt treh korakov za doseg ustavnega sporazuma: prvi korak je ta, da Evropski parlament, Evropska komisija in Evropski svet skupaj pripravijo časovni načrt pogajanj in določijo leto 2009 kot rok za doseg končnega sporazuma;

¹⁶⁶ Sporočilo za javnost 18. januarja 2006 z naslovom *It's the phase of reflection, no Mozart requiem!*. Dostopno na <http://www.jef-europe.net/index.php?id=3796> (10. december 2007).

¹⁶⁷ Resolucija EP06 *The Period of Reflection and Citizens Conventions* sprejeta 26. marca 2006 na zasedanju federalnega odbora JEF-Evropske v Helsinkih. Dostopno na http://www.jef-europe.net/fileadmin/files_jef-europe/Finland_FC/EP06_Period_of_Reflection_and_Citizens_Conventions_FINAL.pdf (10. december 2007).

¹⁶⁸ V skladu s tem se je skoraj celotni izvršni odbor JEF-Evropske udeležil dunajske Konvencije državljanov in pomagal zlasti pri izvedbi posameznih delovnih skupin. Vendar, kot je poudaril Matjašič (2006) v spletnem članku z naslovom 'Kje so državljani?', »je bila ta dunajska Konvencija državljanov bolj podobna kakšni dunajski salonski konferenci iz 18. stoletja, kjer so se pomembni politični akterji različnih ravni družili zgolj in samo s prijatelji iz vrst federalističnega gibanja, ob odsotnosti napovedanih predstavnikov različnih civilnih družbenih gibanj, skoraj nobene udeležbe zainteresirane širše javnosti in s slabo medijsko pokritostjo s še manjšim učinkom«.

¹⁶⁹ Sporočilo za javnost z dne 12. junija 2006 z naslovom *No Constitution with unanimity*. Dostopno na <http://www.jef-europe.net/index.php?id=4519> (16. avgust 2007).

drugi korak mora biti sklic nove konvencije, ki bo pregledala sporno tretje in četrto poglavje Pogodbe o Ustavi za Evropo in predlagala rešitev; tretji korak pa predstavlja sklic vseevropskega posvetovalnega referenduma sočasno z volitvami v Evropski parlament junija 2009, pri čemer bo ustava vstopila v veljavo, če se dvojna večina državljanov in držav članic izreče v prid predlaganemu besedilu, medtem ko bi tiste države članice, ki bi ustavo zavrnile, morale izbrati med pridružitvijo ustavni Uniji ali pa na pogajanjih na novo opredeliti svoj odnos z Unijo.¹⁷⁰ Ta načrt treh korakov je kasneje potrdil še federalni odbor JEF, ki je oktobra 2006 na zasedanju v Atenah sprejel resolucijo¹⁷¹ z naslovom 'Načrt treh korakov do evropske ustave'.

Jeseni 2006 je JEF dobil odobrena sredstva za največji projekt v svoji zgodovini *Speak up Europe*, ki so ga skupaj oblikovali in v okviru razpisa za finančna sredstva iz načrta D Komisije prijavi Evropsko gibanje, JEF in UEF ter AEGEE in Euractiv. Znotraj tega širše zastavljenega projekta, ki je številnim nacionalnim sekcijam JEF omogočil organiziranje razprav o aktualnih evropskih temah in vprašanjih, je JEF od marca do julija 2007 izvajal še svoj multimedijski projekt in natečaj¹⁷² *European Vibes*, ki je mladim iz cele Evrope omogočil, da izrazijo svoje videnje Evrope s pomočjo avdiovizualnih medijev in fotografije. Istočasno pa se je JEF v skladu z interno resolucijo¹⁷³ o evropski referendumski kampanji – v želji po boljšem sodelovanju med obema federalističnima organizacijama – zavezal k podpori UEF pri izvedbi kampanje¹⁷⁴ in spodbujanju posameznih članov in nacionalnih sekcij, da se pridružijo kampanji oz. podpišejo spletno peticijo. V ta namen je JEF 16. junija 2007 organiziral enodnevno panevropsko javno akcijo¹⁷⁵ za promocijo referendumске

---

¹⁷⁰ Sporočilo za javnost z naslovom *No Constitution with unanimity*, odstavek 7.

¹⁷¹ Resolucija EP03 z naslovom *A three-step plan towards the European Constitution*. Dostopno na http://www.jef.eu/uploads/media/EP03_Three_Step_Plan_final.pdf (16. avgust 2007).

¹⁷² Zmagovalni izdelki, ki jih je izbrala prominentna žirija v sestavi Margot Wallström in Claus Sørensen iz Evropske komisije, Pat Cox iz Evropskega gibanja in Monika Oelz iz CafèBabel.com, so nato od avgusta do oktobra 2007 potovali po celi Evropi in obiskali celo znamenito aleksandrijsko knjižnico v Egiptu, med drugim so bila dela na ogled tudi v avli Fakultete za družbene vede v Ljubljani. Dostopno na <http://www.european-vibes.eu/content/view/29/52/> (1. december 2007).

¹⁷³ Interna resolucija IP01 z naslovom *European Referendum Campaign and a Second Youth Convention*, ki jo je sprejel federalnega odbor v Atenah oktobra 2006. Dostopno na http://www.jef.eu/uploads/media/IP01_European_Referendum_Campaign_final_2_.pdf (1. december 2007).

¹⁷⁴ Tako so se člani izvršnega odbora in člani federalnega odbora JEF dejavno vključili v delovne skupine kampanje, npr. komunikacijska strategija, postavitev spletne strani itd.

¹⁷⁵ Podobne enodnevne panevropske akcije je JEF med obdobjem razmisleka organiziral na različne konkretne teme, povezane z aktualnimi evropskimi vprašanji, npr. javna akcija 'Dajmo Belorusom svobodo govora!' v podporo demokraciji zoper zadnjega evropskega diktatorja marca 2006 in 2007, panevropska javna akcija ob dnevu miru dne 21. septembra 2006 z zahtevo po oblikovanju enotne evropske zunanje politike ali panevropska akcija zoper vize dne 9. novembra 2006. Pregled aktivnosti JEF. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1375> (1. december 2007).

kampanje in zbiral podpise v več kot dvajsetih evropskih mestih. V sporočilu za javnost,¹⁷⁶ ki je pospremlilo akcijo, je JEF izrazil stališče, da bi vseevropski posvetovalni referendum o bodoči ustavi povečal legitimnost EU in zmanjšal naraščajočo odtujenost državljanov od Evrope; Evropa mora biti projekt državljanov.

Potem ko je nemška kanclerka in predsedujoča EU, Angela Merkel, januarja 2007 razglasila obdobje razmisleka za končano in začela s prizadevanji za doseg novih odločitev, je spomladi svojim kolegom iz preostalih 26 držav članic poslala vprašalnik v zvezi s prihodnostjo ustave. JEF je izkoristil to priložnost, da v odprtem pismu Merklovi¹⁷⁷ z dne 30 aprila 2007 odgovori na vseh dvanajst vprašanj in tako javno in simbolično predstavi stališča organizacije, ki zastopa 35.000 mladih političnih aktivistov iz cele Evrope, ki so zaskrbljeni za svojo evropsko prihodnost.

Iz vsega povedanega je razvidno, da je JEF v obdobju razmisleka deloval na številnih ravneh in se posvečal več projektom hkrati. To je imelo včasih tudi negativne posledice, ker so bile organizacijske in finančne zmožnosti te mladinske nevladne organizacije hitro izčrpane.

5.2 Analiza po ključnih elementih

Tako kot pri prvi študiji primera tudi tokrat skladno z analitičnim okvirjem iz uvoda diplomskega dela preverjam, kaj lahko razberemo iz ciljev, ideologije, priporočil in strategije, ki sta jih UEF in JEF uporabljala v obdobju razmisleka.

Glavni cilj federalističnega gibanja v obdobju razmisleka je bil ohraniti ustavno pogodbo, ker predstavlja najboljši približek dolgoročnemu cilju federalne ustave. Zato sta se tako UEF in JEF vehementno zavzemala za nadaljevanje oz. ožvitev ustavnega procesa. Obenem pa sta obe organizaciji poudarjali pomen in potrebo po večji vključitvi državljanov EU v ustavni proces in proces evropskega povezovanja na sploh. Dodatni cilj, ki sta si ga zadala UEF in JEF v obdobju razmisleka, je bil ohranitev metode konvencije za pripravo in/ali spreminjanje pogodbenih/ustavnih besedil ter prizadevanje za spremembo metode ratifikacije z vpeljavo elementa neposredne demokracije, namreč vseevropskega referenduma.

---

¹⁷⁶ Sporočilo za javnost z dne 16. junija 2007 z naslovom *Youth demands a European Referendum*. Dostopno na <http://www.taurillon.org/Youth-demands-a-European-Referendum> (1. december 2007).

¹⁷⁷ Sporočilo za javnost in odprto pismo *JEF Europe answers to Merkel's 12 points-questionnaire* z dne 30. aprila 2007. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=5857> (1. december 2007).

Ideje, ki vejejo iz zahtev UEF in JEF v obdobju razmisleka, ostajajo zveste federalistični tradiciji. Argumentacija zahtev po nadaljevanju ustavnega procesa in večji vključenosti državljanov – bodisi neposredno skozi vseevropski referendum o ustavi bodisi posredno preko posvetovanj s civilno družbo in večji vlogi Evropskega parlamenta kot edinega pravega predstavnika evropskega ljudstva – se tako nanaša zlasti na načelo demokratičnosti in sledi federalističnim idealom učinkovitosti, transparentnosti in odgovornosti.

Priporočila, ki sta jih v obdobju razmisleka UEF in JEF namenjala voditeljem držav članic, Evropski komisiji in Evropskemu parlamentu, so imela obliko sporočil za javnost, vsebinsko pa so bila vezana na zahtevo po obnovitvi ustavnega procesa, nadaljevanju ratifikacijskega procesa, sklicanju nove konvencije, spremembi metode ratifikacije in večji vlogi civilne družbe in državljanov EU, pri čemer je bil JEF veliko bolj pogost v oglašanju in bolj inovativen v pristopu, npr. kombiniranje sporočil za javnost z javnimi aktivnostmi za podkrepitev svojih zahtev.

Strategija aktivnega spodbujanja uresničitve zastavljenih ciljev, zlasti vključitve državljanov v proces povezovanja federalističnega gibanja v obdobju razmisleka, temelji na tesnem sodelovanju UEF in JEF, o čemer priča skupna prijava projekta *Speak up Europe* in usklajevanje v referendumski kampanji. UEF v tem času sicer sledi svoji preverjeni formuli lobiranja, organiziranja javnih razprav – bodisi v okviru načrta D bodisi v obliki dveh Konvencij državljanov – in nadaljevanju cikla političnih kampanj. Strateška novost referendumске kampanje je bil element medmrežja in poskus izvedbe spletne kampanje, s pomočjo katere bi uspeli dobiti milijon podpisnikov peticije; vendar se v praksi to ni obneslo, zato je večina sekcij UEF in JEF, ki so sodelovale v kampanji, podpise peticije zbirala na tradicionalen način. JEF pa je v obdobju razmisleka v praksi udeleževal svoje začrtane kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje s pogostim pojavljanjem v medijih preko panevropskih javnih akcij in sporočil za javnost, z izvedbo projektov *Speak up Europe* in *European Vibes*, ki so vsi po vrsti uspeli vključiti številne mlade v proces posvetovanj in razprav o prihodnosti Evrope, s sodelovanjem v kampanji za vseevropski referendum.

6. SKLEP

V pričujočem diplomskem delu sem raziskoval, ali obstaja razkorak med teoretičnimi idejami oziroma razumevanjem federalizma znotraj evropskega federalističnega gibanja in praktičnim delovanjem Zveze evropskih federalistov (UEF) in Mladih evropskih federalistov (JEF), dveh organizacij, ki na evropski ravni združujeta in predstavljata federaliste, ter ugotavljal morebitne razlike med njima. Omenjeno sem obravnaval na podlagi dveh študij primera, in sicer delovanje UEF in JEF v času Konvencije o prihodnosti EU in v obdobju razmisleka.

V ta namen sem najprej teoretično razdelal pojem federalizem, ki ima številne razlage in različne konotacije v različnih političnih kontekstih, ter predstavil, kako se federalizem nanaša na proces evropskega povezovanja. Moj namen je bil analizirati in slediti idejam, dejanjem in vplivu evropskega federalističnega gibanja na evropsko povezovanje. Na kratko, kako UEF in JEF skušata udejaniti svojo vizijo federalne Evrope. Kot pravi Burgess (2000: 273), »federalizem neha biti alternativna vizija in ga lahko udejanimo v praksi, kadar se naveže na resničnost; zato je pogosto nekaj, kar velja danes za malo verjetno, v prihodnosti lahko povsem običajno«. Tako so iz zgodovinskega pregleda delovanja UEF in JEF razvidne številne ideje, ki so svoj čas veljale za neverjetne, npr. ideja o skupni evropski valuti, danes pa so del našega vsakdana.

Temu prenosu vizije evropskega federalističnega gibanja iz teorije v prakso sem sledil v času dveh izjemnih obdobjev za evropsko povezovanje, namreč v času Konvencije o prihodnosti EU in v obdobju razmisleka oziroma v času, ki ga Avbelj (2005: 3) označi kot »evropski ustavni trenutek«, in ga analiziral s pomočjo štirih delovnih vprašanj, in sicer: kaj je cilj evropskega federalističnega gibanja, kakšno ideologijo pri tem zastopa, kakšna priporočila daje evropskim voditeljem in kako aktivno spodbuja uresničitev federalne Evrope.

Rezultati analize dveh študij primera so pokazali, da je cilj evropskega federalističnega gibanja prizadevanje za uresničitev federalne Evrope, natančneje evropske federacije, do katere vodi pot prek evropske ustave. Najjasneje se to pokaže v konsistentnosti zahtev UEF in JEF, zlasti v času Konvencije in v obdobju razmisleka, da EU potrebuje (federalno) ustavo, ki bo omogočila oblikovanje evropske federacije. Ideološko tako UEF kot JEF sledita tradiciji evropske federalistične misli ter idejam »očetov« gibanja, zlasti Spinelliju. Na podlagi

opazovanja z udeležbo sem ugotovil, da je bil v določenih razpravah na statutarnih srečanjih (e.g. kongresih in federalnih odborih) JEF, zlasti pa UEF, na evropski ravni med letoma 2003 in 2007 viden razkorak med različnimi strujami znotraj federalističnega gibanja. Ta razkorak, ne glede samega cilja, temveč glede strateškega pristopa, spominja na razlike v poznih 50. letih prejšnjega stoletja, ko je prišlo do razcepitve takratnega evropskega federalističnega gibanja. Kljub temu pa ni nevarnosti, da bi se zgodovina ponovila, saj rezultati analize resolucij, sporočil za javnost in dejavnosti UEF in JEF na evropski ravni v omenjenem obdobju kažejo na komplementarnost Spinellijevega institucionalnega pristopa in Monnetove metode malih korakov. Takšna komplementarnost v federalističnem gibanju ni slučaj, ampak gre za namensko delovanje, kar potrjujeta Jon Worth,¹⁷⁸ ki pravi, da »radi uporabljamo Spinellijevo retoriko, vendar pristop evropskega federalističnega gibanja dandanes odločno sledi Monnetovi metodi« in Richard Laming,¹⁷⁹ ki potrjuje, da med pristopoma ni kontradikcije, ampak, da »Spinellijeve ideje predlagajo smer, v kateri naj se EU razvija, kakor tudi pomen avtonomnih političnih gibanj, ki zagovarjajo tovrstno smer, medtem ko Monnetove ideje predlagajo način, kako je treba slediti tej usmeritvi.«

Na podlagi lastnih opažanj in ugotovitev lahko pritrdim zgoraj navedenima izjavama in dodam, da k tej današnji komplementarnosti bistveno prispevata dve stvari, ki sta v primerjavi s 50. leti prejšnjega stoletja v prvem desetletju 21. stoletja drugačni. Prvič, politične institucije na nacionalni in evropski ravni so močno utrjene. Če je leta 1950 bilo možno zahtevati revolucionarno spremembo institucionalnega okvira, tega politika v 21. stoletju ne omogoča več, česar se zaveda večina članov UEF in JEF. Drugič, ljudje z življenjskim ciljem, vizijo in predanostjo Spinellijevega kova, so danes redkost.

Analiza priporočil glede delitev pristojnosti in organizacijo institucij EU, ki sta jih JEF in UEF namenjala evropskim voditeljem zlasti v času Konvencije, je pokazala, da je evropsko federalistično gibanje sposobno predstaviti konkretne in realistične predloge, ki odsevajo vizijo ideje očetov gibanja.¹⁸⁰ Medtem ko je analiza aktivnega spodbujanja uresničitve federalne Evrope pokazala, da UEF nadaljujejo svojo tradicijo večletnih kampanj kot ustreznega okvira za svoje aktivnosti, pa JEF

---

¹⁷⁸ Intervju z Jonom Worthom, članom izvršnega odbora JEF-Evropo v obdobju 2001–2003 in njenim predsednikom v letih 2003–2005. Bruselj, 25. oktober 2007.

¹⁷⁹ Intervju z Richardom Lamingom, članom izvršnega odbora UEF. London, 10. december 2007.

¹⁸⁰ Glej zlasti prispevek UEF (poglavje 4.1.1) in prispevek JEF (poglavje 4.1.2.) v času Konvencije.

razen zahtevnejših političnih kampanj uporablja tudi krajše in bolj inovativne pristope, kot so na primer enodnevne panevropske javne akcije.

Iz diplomskega dela je razvidno, da je evropsko federalistično gibanje s svojimi idejami, vizijo federalne Evrope, priporočili in aktivnim spodbujanjem v veliki meri pripomoglo k razvoju EU v federalni smeri. Izreden vpliv posameznikov (Jean Monnet, Robert Schuman, Altiero Spinelli in Jacques Delors, če omenimo samo nekaj najbolj znanih) v procesu evropskega povezovanja nas spomni, da Evrope niso mogle zgraditi države članice same, prav tako to ni bilo možno brez njih. Študiji primera delovanja UEF in JEF v času Konvencije o prihodnosti EU in v obdobju razmisleka ter prikaz političnih razmer v teh dveh obdobjih so pokazali, da v 21. stoletju ni mogoče graditi združene Evrope za zaprtimi vrati brez nadzora in vpletenosti širše javnosti. Tako je današnja EU rezultat interakcije in razprav med tem, kar obstaja, in tem, kar naj bi obstajalo. To pa podkrepi vlogo političnih idej o prihodnosti Evrope, brez katerih ne bi prišlo do realizacije nobenega ambicioznega projekta. Glede na vse povedano je prispevek UEF in JEF izjemnega pomena in konec leta 2007 podpisana Lizbonska pogodba jima dopušča še ogromno prostora za njuno poslanstvo.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV

Sekundarna literatura

- Avbelj, Matej (2005): Zakaj Evropa (še vedno) potrebuje ustavo? *Pravna praksa – časopis za pravna vprašanja* 24 (48), 3–4.
- Benko, Vlado (1997): *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: FDV.
- Blair, Alasdair (2005): *The European Union since 1945*. Harlow: Pearson Education/Longman.
- Börzel, Tanja A. (2003): *What can Federalism teach us about the European Union? The German Experience*. London: Royal Institute of International Affairs.
- Bosco, Andrea (1988): Lothian, Curtis, Kimber and the Federal Union Movement (1938–40). *Journal of Contemporary History* 23 (3), 456–502.
- Bosco, Andrea (1996): *What is Federalism? Towards a General theory of Federalism. The Theory, The History and its Application to European Unification*. South Bank European Papers, No. 1. Dostopno na <http://www.lsbu.ac.uk/cibs/european-institute-papers.shtml> (18. avgust 2007).
- Brezovšek, Marjan (1990): Federalizem in demokracija. V Stane Krajnc in Berni Strmčnik (ur.): *(Kon)federalizem: večinsko določanje in konsenz*, 55–67. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.
- Brezovšek, Marjan (1994): *Federalizem in decentralizacija. Politološki vidiki položaja in vloge federalnih enot*. Ljubljana: Založba Karantanija.
- Brugmans, Henri (1947): *Fundamentals of European federalism*, govor na kongresu UEF v kraju Montreux avgusta 1947, Royal Institute of International Affairs, London, marec 1948. Dostopno na <http://www.ena.lu/> (20. avgust 2007).
- Brunelli, Federico (2006): *The European Citizens' Convention and the Re-launch of the Constitutional Process*. Dostopno na <http://www.taurillon.org/The-European-Citizens-Convention> (1. oktober 2007).
- Bučar, Bojko in Irena Brinar (2003): Predlog ustavne pogodbe o Evropski uniji – revolucija ali *status quo ante*? *Teorija in praksa* 40 (3), 405–425.
- Burgess, Michael (2000): *Federalism and European Union: Building of Europe 1950-2000*. London, New York: Routledge.
- Burgess, Michael (2004): Federalism. V Antje Wiener in Thomas Diez (ur.): *European Integration Theory*, 25–44. Oxford: Oxford University Press.

- Carls, Alice-Catherine in Megan Naughton (2002): *"Functionalism" and "Federalism" in the European Union*. Public Justice Report, Second Quarter. Dostopno na [http://www.cpjustice.org/stories/storyReader\\$724](http://www.cpjustice.org/stories/storyReader$724) (15. avgust 2007).
- Caudet Balzer, Lucía (2002): *The Laeken Declaration: the Way to a Constitution for the Citizens of Europe?* Dostopno na <http://www.federalunion.org.uk/europe/laekendeclaration.shtml> (20. september 2007).
- Châtelet, François (1978): *Histoire des idéologies*. Paris: Hachette.
- Coudenhove-Kalergi, Richard N. (2000): *Panevropa*. Ljubljana: Slovensko panevropsko gibanje.
- de Rougemont, Denis (1965): *The Meaning of Europe*. London: Sidgwick & Jackson.
- de Witte, B. (2001): The Nice Declaration: Time for a Constitutional Treaty of the European Union. *The International Spectator* 36 (1).
- de Witte, B. (2002): The Closest Thing to a Constitutional Conversation in Europe: the Semi-Permanent Treaty Revision Process. V Paul Beaumont, Carole Lyons in Neil Walker (ur.): *Convergence and Divergence in European Public Law*, 39–57. Oxford: Hart.
- Dinan, Desmond (1994/1999): *Ever Closer Union: An Introduction to European Integration*. Basingstoke: The Macmillan Press.
- Dinan, Desmond (2004): *Europe Recast: A History of European Union*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Drakopoulos, Pan (2003): *The Way to Unity: The Biography of Europe*. Dostopno na http://www.europeanspirit.gr/biblioteca/drakopoulos_theway.html (15. avgust 2007).
- Elazar, Daniel J. (1984): *Federalism and Political Integration*. Lanham: University Press of America.
- Elazar, Daniel J. (1994): *Federal Systems of the World: A Handbook of Federal, Confederal, and Autonomy Arrangements*. Elazar Papers Index, Jerusalem Center for Public Affairs. Dostopno na <http://www.jcpa.org/dje/books/fedsysworld-intro.htm> (20. september 2007).
- Erjavec, Aleš (1988): *Ideologija in umetnost modernizma*. Ljubljana: Partizanska knjiga.
- Fischer, Joschka (2000): Vom Staatenverbund zur Föderation – Gedanken über die Finalität der europäischen Integration. *Integration* 23 (2), 149–156.
- Frischenschlager, Friedhelm (2006): *Second Citizens' Convention: "United States of*

- Europe?!” - UEF’s response to the Period of Reflection.* Dostopno na <http://www.taurillon.org/Second-Citizens-Convention-United> (1. oktober 2007).
- Føllesdal, Andreas (2006): Federalism. V *Stanford Encyclopaedia of Philosophy*. Dostopno na <http://plato.stanford.edu/entries/federalism/> (14. september 2007).
- Gouzy, Jean-Pierre (2006): The Birth of the UEF. V *U.E.F. Newsletter: Special Edition*. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/Special_edition.pdf (10. avgust 2007).
- Gouzy, Jean-Pierre (2007): *La saga des fédéralistes européens pendant et après la dernière guerre mondiale*. Dostopno na <http://www.taurillon.org/La-saga-des-federalistes-europeens-pendant-et-apres-la-derniere-guerre,1552> (20. avgust 2007).
- Grindheim, Jan Erik (2003): *Between French Functionalism and Italian Territorialism: The Federalisation of the European Union*, CES Working papers 17. Dostopno na www.arena.uio.no/ecsa/papers/JanErikGrindheim.pdf (10. september 2007).
- Guillén López, Tonatiuh (2004): *Federalismo, gobiernos locales y democracia*. Cuadernos de divulgación de la cultura democrática, nr. 17. Ciudad de México: Instituto federal electoral. Dostopno na <http://www.ife.org.mx/documentos/DECEYEC/federalismo.htm> (15. september 2007).
- Kelemen, Daniel R. in Kalypso Nicolaidis (2006): Bringing Federalism Back In. V Knud Erik Jørgensen, Mark A. Pollack in Ben Rosamond (ur.): *Handbook of European Union Politics*, 301–316. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE publications.
- King, Preston (1982): *Federalism and Federation*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Koslowski, Rey (1999): A constructivist approach to understanding the European Union as a federal polity. *Journal of European Public Policy* 6 (4), 561–578.
- Lajh, Damjan (2005): *Izvajanje evropske regionalne politike v Sloveniji*. Doktorska disertacija. Ljubljana: FDV.
- Lehne, Stefan (1999): Institutionenreform 2000. *Integration, Vierteljahreszeitschrift des Instituts für Europäische Politik in Zusammenarbeit mit dem Arbeitskreis Europäische Integration* 22 (4), 221–230.
- Levi, Lucio (1987): Recent Developments in Federalist Theory. *The Federalist*, 29 (2), 97-136.
- Lipgens, Walter, ur. (1985): *Documents on the History of European Integration*,

- Continental Plans for European Union 1939–1945*. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Madariaga, Salvador de (1974): *Morning without Noon: Memoirs*. Westmead, Farnborough, Hampshire: Saxon House.
- Madsen, Mikael Rask in Antoine Vauchez. (2005): European Constitutionalism at the Cradle: Law and Lawyers in the Construction of European Political Orders (1920–1960). V Alex Jettinghoff in Harm Schepel (ur.): *Lawyers' Circles: Lawyers and European Legal Integration. Special Issue of Recht der Werkelijkheid*, 15–36. Haag: Elsevier Reed.
- Matjašič, Peter (2006): *Where are the Citizens? Analysis of the 2nd European Citizens Convention*. Dostopno na <http://www.taurillon.org/Where-are-the-Citizens> (16. avgust 2007).
- May, A. (1997): *Europe at the Crossroads: The European Union of Federalists and the Process of European Integration, 1946–54*. South Bank European Papers, No. 3. Dostopno na <http://www.lsbu.ac.uk/cibs/european-institute-papers.shtml> (18. avgust 2007).
- Metzinger, Peter (1999): *Campaigning: Ein spezifisches NGO-Instrument zur gezielten Durchsetzung von Veränderungsprozessen*. VMI, 2/99, Fachzeitschrift für Nonprofit Management des Institutes für Verbandsmanagement der Universität Fribourg. Dostopno na http://kampagnenforum.ch/files/4C_VMI_Camp_NGOs.pdf (4. oktober 2007).
- Montani, Guido (1989): *Three Introductions to Federalism: Altiero Spinelli and the Birth of a New Political Behaviour*. Ventotene: The Altiero Spinelli Institute for Federalist Studies, 73–94.
- Moravcsik, Andrew (2004): How Europe Produced a Less than Historic Constitution; recenzija knjige Petra Normana *The Accidental Constitution: The Story of the European Convention*. *European Affairs*, 5 (2).
- Padoa-Schioppa, Tommaso (2007): *Mancanze d'Europa*. Prispavek italijanskega ministra za gospodarstvo in finance z dne 17. junija 2007 v okviru predavanj Altiero Spinelli. Turin: Centro Studi sul Federalismo. Dostopno na http://www.csfederalismo.it/User/Convegno/seminari/Lecture2006_ita.pdf (20. september 2007).
- Pinder, John (1998): *Altiero Spinelli and the British Federalists: Writings by Beveridge, Robbins and Spinelli 1937–1943*. London: Federal Trust for Education and Research.
- Pistone, Sergio (2006): 60 years of UEF. V *U.E.F. Newsletter: Special Edition*. Bruselj. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/Special_edition.pdf (10. avgust 2007).
- Pistone, Sergio (2007): *Altiero Spinelli and European Unification*. Dostopno na

- <http://www.federalunion.org.uk/about/history.shtml> (14. september 2007).
- Preda, Daniela (2003): The Debate over the European Constituent Assembly: A Story of Drafts, Desires and Disappointments. *The Federalist, a political review*, XLV (1), 12–30.
- Rahten, Andrej (2000): Coudenhove-Kalergi in panevropsko gibanje. V Richard N. Coudenhove-Kalergi: *Panevropa*, 84–90. Ljubljana: Slovensko panevropsko gibanje.
- Rosamond, Ben (2000): *Theories of European Integration*. New York: St. Martin's Press.
- Rovná, Lenka Anna (2006): Constitutionalisation: the Case of the Convention as a Network Analysis. V Lenka Rovná in Wolfgang Wessels (ur.): *EU Constitutionalisation: from the Convention to the Constitutional Treaty 2002–2005; Anatomy, Analysis, Assessment*, 19–49. Praga: EUROPEUM Institute for European Policy.
- Schuman, Robert (2003): *Za Evropo*. Celje: Mohorjeva družba.
- Sidjanski, Dušan (2002): *The Quest for a New European Federalism*. European Essay No. 22. London: The Federal Trust for Education and Research.
- Shlaim, Avi (1974): Prelude to Downfall: the British offer of Union to France, June 1940. *Journal of Contemporary History* 9 (3), 27–63.
- Spinelli, Altiero in Ernesto Rossi (1941/2003): The Ventotene Manifesto. V Brent F. Nelsen in Alexander Stubb, ur. *The European Union: Readings on the Theory and Practice of European Integration*, 3–6. London, Boulder: Lynne Rienner.
- Šabič, Zlatko (1995): *International Parliamentary Organs in European Institutional Organisation: selected cases*. Ljubljana: Center za mednarodne odnose na Fakulteti za družbene vede.
- Škabar, Gorazd (2003): *Razvoj integracijske misli*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. Dostopno na www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/skabar830.pdf (8. avgust 2007).
- Toplak, Cirila (2003): *Združene države Evrope - zgodovina evropske ideje*. Ljubljana: Založba FDV.
- Trechsel, Alexander H. (2005): How to federalize the European Union ... and why bother. *Journal of European Public Policy* 12 (3), 401–418.
- Valls, Raquel (2005): Une Constitution pour l'Europe? L'idée ne date pas d'hier! V *d'Lëtzebuurger Land* z dne 1. julija 2005. *Centre Virtuel de la Connaissance sur l'Europe (CVCE)*. Dostopno na <http://www.ena.lu/> (20. avgust 2007).
- Verbič, Špela (2005): *Politična ideologija v učbenikih zgodovine v socializmu in*

postsocializmu. Magistrsko delo. Ljubljana: FDV. Dostopno na http://dk.fdv.uni-lj.si/delamag/mag_Verbic-Spela.PDF (15. oktober 2007).

Woodard, Stephen (1995): *The Simple Guide to the Federal Idea*. Ventotene: The Altiero Spinelli Institute for Federalist Studies.

Žagar, Mitja (1990): Mit, utvara ali realna možnost. V Stane Krajnc in Berni Strmčnik, (ur.): *(Kon)federalizem: večinsko določanje in konsenz*, 157–174. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.

Primarni viri

Dokumenti ES/EU

Akt o volitvah predstavnikov Evropskega parlamenta s splošnimi neposrednimi volitvami z dne 20. septembra 1976, priložen Sklepu Sveta 76/787/ESPJ, EGS, Euratom; Uradni list Evropskih skupnosti, 8. oktober 1976, L 278, str. 5. Dostopno na [http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41976X1008\(01\):EN:HTML](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41976X1008(01):EN:HTML) (12. oktober 2007).

Bela knjiga Komisije o evropski komunikacijski politiki, sprejeta v Bruslju 1. februarja 2006. Dostopno na http://ec.europa.eu/communication_white_paper/doc/white_paper_sl.pdf (1. oktober 2007).

Deklaracija o prihodnosti Unije (Deklaracija 23), ki so voditelji držav članic sprejeli na zasedanju Evropskega sveta v Nici decembra 2003 in je priložena Pogodbi iz Nice. Dostopno na http://ec.europa.eu/justice_home/unit/charte/en/declarations-nice.html (15. avgust 2007).

Listina o temeljnih pravicah Evropske unije (2000/C 364/01). Dostopno na http://www.svez.gov.si/fileadmin/svez.gov.si/pageuploads/docs/temeljni_dokumenti/Listina_o_temeljnih_pravicah_EU.pdf (20. oktober 2007).

Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti, ki so jo šefi držav in vlad držav članic ES sprejeli 25. marca 1957, v veljavo je vstopila 1. januarja 1958 (Uradni list RS, št. 27, 23. marec 2004, priloga: Mednarodne pogodbe (št. 7), str. 3087–3178).

Pogodba iz Nice, ki so jo voditelji držav članic EU sprejeli na zasedanju Evropskega sveta v Nici 11. decembra 2000, je bila podpisana 26. februarja 2001 in začela veljati 1. februarja 2003. Dostopno na http://www.uradni-list.si/priloge/RS_-2004-027-00024-MP~P016-0000.PDF (20. avgust 2007).

Pogodba o Ustavi za Evropo, ki je bila podpisana 29. oktobra 2004 v Rimu, državni zbor RS pa jo je ratificiral 1. februarja 2005. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/ulonline.jsp?urlid=200515&dhid=74312> (20. avgust 2007).

Resolucija Evropskega parlamenta o naslednjih korakih v obdobju razmisleka in analize o prihodnosti Evrope (B6-0327/2006), ki je bila sprejeta 7. junija 2006.

Dostopno na http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/re/613/613415/613415sl.pdf (15. oktober 2007).

Sklepi predsedstva Evropskega sveta v Laeknu 14. in 15. decembra 2001. Dostopno na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/68827.pdf (10. avgust 2007).

Sklepi predsedstva Evropskega sveta v Bruslju 15. in 16. junija 2006. Dostopno na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/sl/ec/90131.pdf (15. oktober 2007).

Sporočilo Komisije Evropskemu svetu o obdobju razmisleka in načrtu D z dne 10. maja 2006. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/com/2006/com2006_0212sl01.pdf (15. oktober 2007).

Dokumenti Konvencije

Prispevek 83, CONV 235/02 'The European Union: four possible models' z dne 3. septembra 2002, prvopodpisani Alain Lamassoure. Dostopno na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/02/cv00/cv00235en02.pdf> (1. december 2007).

Prispevek 151, CONV 423/02 'The Legislative and Executive Powers of the European Union: a New Scheme' z dne 22. novembra 2002, prvopodpisani Andrew Duff. Dostopno na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/02/cv00/cv00423en02.pdf> (1. december 2007).

Prispevek 166, CONV 452/02 'Institutional Balance' z dne 23. januarja 2003, prvopodpisani Alain Lamassoure. Dostopno na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/02/cv00/cv00452en02.pdf> (1. december 2007).

Prispevek 190, CONV 487/03 'Key elements of Institutional Reform' z dne 16. januarja 2003, prvopodpisani Andrew Duff. Dostopno na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/03/cv00/cv00487en03.pdf> (1. december 2007).

Prispevek 208, CONV 507/03 'Institutional Balance' z dne 23. januarja 2003, prvopodpisani Alain Lamassoure. Dostopno na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/03/cv00/cv00507en03.pdf> (1. december 2007).

Prispevek 219, CONV 524/03 'A Proposal for a Unified Presidency' z dne 31. januarja 2003, prvopodpisana Andrew Duff in Lamberto Dini. Dostopno na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/03/cv00/cv00524en03.pdf> (1. december 2007).

Prispevek 265, CONV 'Contribution to the work of the Convention' z dne 31. januarja 2003, prvopodpisana Alain Lamassoure in Josef Zielniec. Dostopno na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/03/cv00/cv00596en03.pdf> (1. december 2007).

Dokumenti UEF

Deklaracija UEF European Citizens should be fully involved in the continuation of the Constituent Process, sprejeta na zasedanju federalnega odbora UEF v Bruslju 5.-6.

novembra 2005. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/Declaration_constitutional_process_fc_nov_2005_final.doc (1. oktober 2007).

Federalistična pisma UEF, izdana v obdobju od februarja 2002 do novembra 2003, ki analizirajo in komentirajo razprave Evropske konvencije in medvladne konference, ki ji je sledila. Dostopno na <http://www.federalunion.org.uk/europe/fedletter/index.shtml> (1. oktober 2007).

Odprto pismo UEF predsedniku Evropske konvencije Valéryju Giscardu d'Estaingu z dne 20. decembra 2001. Dostopno na <http://www.federalunion.org.uk/news/2001/openletter.shtml> (14. oktober 2007).

Poziv UEF Evropskemu parlamentu, Svetu in nacionalnim parlamentom za oživitev evropskega ustavnega procesa. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/UEF_APPEAL_fc_nov_05_final.doc (1. oktober 2007).

Resolucija UEF Föderalistische Stellungnahme zur Zukunft Europas: Erster Beitrag der UEF zum Konvent, sprejeta na zasedanju federalnega odbora UEF v Palmi de Mallorca dne 21. aprila 2002. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/FutureEuropeDE.PDF (14. oktober 2007).

Sporočilo za javnost z dne 11. aprila 2005 'Mercedes BRESSO new President of UEF'. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/PR_Mercedes_Bresso_EN.pdf (15. avgust 2007).

Resolucija UEF 'The European Constitutional process?', sprejeta na XXI. Evropskem kongresu UEF na Dunaju 2. julija 2006. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/Resolution_1_on_the_European_constitutional_process.doc (1. oktober 2007).

Resolucija UEF 'European consultative referendum on the European Constitution', sprejeta na XXI. Evropskem kongresu UEF na Dunaju 2. julija 2006. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/PC_I_resolution_and_petition_2006.doc (1. oktober 2007).

Sporočilo za javnost UEF z dne 6. decembra 2005 'First European citizens' Convention calls for the continuation of the ratification process of the European Constitution'. Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/press_releases/PR_06_12_05_Citizens_Convention_Call.pdf (1. oktober 2007).

Sporočilo za javnost z dne 27. julija 2006 The Union of European Federalists launches a new campaign "A European Referendum for a European Constitution". Dostopno na http://www.federaleurope.org/fileadmin/files_uef/Campaign_for_a_European_referendum.doc (15. oktober 2007).

Statut UEF, ki je bil sprejet na ustanovitvenem kongresu 13. aprila 1973 v Bruslju in spremenjen na 10. kongresu 16. marca 1980 v Strasbourgu, na 15. kongresu 16. maja 1992 v Milanu, na 17. kongresu 18. aprila 1997 na Dunaju, na 20. kongresu 19. marca 2004 v Genovi. Dostopen na <http://www.federaleurope.org/index.php?id=3333> (15. avgust 2007).

Dokumenti JEF

Odprto pismo JEF naslovljeno na člane Evropske konvencije z dne 12. marca 2002. Dostopno na http://europe.eu.int/constitution/futurum/documents/other/oth120302_en.pdf (15. oktober 2007).

Politična platforma JEF-Evropske, ki je bila sprejeta na 17. kongresu 2. novembra 2003 v Stockholmu in spremenjena na zasedanju federalnega odbora 30. marca 2004 v Barceloni. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=5789> (25. oktober 2007).

Resolucija o Konvenciji, ki jo je federalni odbor JEF-Evropske sprejel dne 24. marca 2002 na zasedanju v Budimpešti. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1612> (15. oktober 2007).

Resolucija 'Working towards a federal Europe', sprejeta dne 2. novembra 2003 na 17. kongresu JEF v Stockholmu. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1609> (15. avgust 2007).

Resolucija 'The European Constitution, where next?', sprejeta 30. oktobra 2005 na 18. kongresu JEF v Strasbourgu. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=3228> (15. avgust 2007).

Resolucija 'Citizens Convention', sprejeta dne 30. oktobra 2005 na 18. kongresu JEF v Strasbourgu. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=3228> (15. avgust 2007).

Resolucija 'The Period of Reflection and Citizens Conventions', sprejeta dne 26. marca 2006 na zasedanju federalnega odbora JEF v Helsinkih. Dostopno na http://www.jef-europe.net/fileadmin/files_jef-europe/Finland_FC/EP06_Period_of_Reflection_and_Citizens_Conventions_FINAL.pdf (10. december 2007).

Resolucija 'A three-step plan towards the European Constitution', sprejeta dne 29. oktobra 2006 na zasedanju federalnega odbora JEF v Atenah. Dostopno na http://www.jef.eu/uploads/media/EP03_Three_Step_Plan_final.pdf (16. avgust 2007).

Resolucija 'European Referendum Campaign and a Second Youth Convention', sprejeta dne 29. oktobra 2006 na zasedanju federalnega odbora JEF v Atenah. Dostopno na http://www.jef.eu/uploads/media/IP01_European_Referendum_Campaign_final_2_.pdf (1. december 2007).

Sporočilo za javnost z dne 17. junija 2005 'Don't let a pause for reflection become a pause for inaction'. Dostopno na <http://www.jef-europe.net/index.php?id=2990> (15. avgust 2007).

Sporočilo za javnost z dne 5. decembra 2005 'Constitution Now! Europe's Citizens take the lead'. Dostopno na <http://www.jef-europe.net/index.php?id=3656> (10. december 2007).

Sporočilo za javnost z dne 18. januarja 2006 'It's the phase of reflection, no Mozart requiem!'. Dostopno na <http://www.jef-europe.net/index.php?id=3796> (10. december 2007).

Sporočilo za javnost z dne 12. junija 2006 'No Constitution with unanimity'. Dostopno na <http://www.jef-europe.net/index.php?id=4519> (16. avgust 2007).

Sporočilo za javnost z dne 30. aprila 2007 'JEF Europe answers to Merkel's 12 points-questionnaire' in odprto pismo nemški kanclerki Angeli Merkel. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=5857> (1. december 2007).

Sporočilo za javnost z dne 16. junija 2007 'Youth demands a European Referendum'. Dostopno na <http://www.taurillon.org/Youth-demands-a-European-Referendum> (1. december 2007).

Statut JEF-Evropske, ki je bil sprejet na 18. kongresu 2. novembra 2003 v Stockholmu. Dostopno na <http://www.jef.eu/index.php?id=1696> (15. avgust 2007).

Seznam osebnih pogovorov

Intervju z Richardom Lamingom, članom izvršnega odbora UEF 2006–2008. London, 10. december 2007.

Intervju z Jonom Worthom, članom izvršnega odbora JEF-Evropske v obdobju 2001–2003 in njenim predsednikom v letih 2003–2005. Bruselj, 25. oktober 2007.

Intervju s Spinellijevim pomočnikom Pierom Virgiliom Dastolijem. Ventotene, 6. september 2007.